

การศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี)
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญาานิพนธ์
ของ
เลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2553

การศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี)
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญาานิพนธ์
ของ
เลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี)
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ
ของ
เลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณค์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2553

เลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณ. (2553). การศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษา

บัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญาโท กศ.ม.

(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.จรรยวรรณ พลอยดวงรัตน์,

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระ สุภาภิจ.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นครู จำแนกเพศ ระดับชั้นที่สอน และกลุ่มสาระที่สอน 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพส่วนตัว บริบทสถาบัน สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน กับคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2552 จำนวน 261 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถามคุณลักษณะความเป็นครูมีค่าความเชื่อมั่น 0.85 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ (%) การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) และค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยรวม และรายด้าน 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู 2) ด้านคุณลักษณะของครูที่ดี 3) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู 4) ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 5) ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู 6) ด้านทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู 7) ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู และ 8) ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต จำแนกตามเพศ ระดับชั้นที่สอน และกลุ่มสาระที่สอน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านบุคลิกภาพส่วนตัว บริบทสถาบัน สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน กับคุณลักษณะความเป็นครูอยู่ในระดับต่ำ โดยตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($r = .187$)

A STUDY ON TEACHER CHARACTERISTICS OF BACHELOR OF EDUCATION STUDENTS
(B.Ed. 5 YEARS), SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

AN ABSTRACT
BY
LERTLAK WONGSAWAN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2010

Lertlak Wongsawan. (2010). *A study on Teacher Characteristics of Bachelor of Education Students (B.Ed. 5 years), Srinakharinwirot University*. Master thesis, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr.Jaruwan Ploydoungrut, Asst. Prof. Dr. Vira Supakit.

The objectives of this research were: 1. To study the teacher characteristics of Bachelor of Education students; 2. To compare the teacher characteristics categorized by sex, class-level teaching, and substance group teaching; 3. To study the relationships between individual personality, institution context, external environment of institution and the teacher characteristics. The samples consisted of 261 Bachelor of Education students (B.Ed. 5 years) of Srinakharinwirot University, in the 2009 academic year. The research tool was a 5-level rating scale questionnaire with an alpha coefficient of 0.85 for the teacher characteristics section. The statistics applied were percentage (%), frequency, mean (\bar{X}), standard deviation (S.D.), t-test, One-Way ANOVA and Pearson's correlation coefficient.

The research results revealed as follow.

1.The teacher characteristics, as a whole and individual aspects (i.e. significance, roles, functions and teacher burden; good teacher characteristics; promoting potential and teacher performance; learning person; teacher profession standard; good attitudes toward teaching profession; teaching profession ethics; and academic leadership) of the Bachelor of Education students were at the high level.

2. The comparisons of the teacher characteristics categorized by sex, class-level teaching, and substance-group teaching revealed no differences.

3. The relationships between individual personality, institution context, external environment of institution and the teacher characteristics were found to be at the minimal level; the relationship between the external environment of institution and teaching profession ethics was at .05 level of significance ($r = .187$).

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร. จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ สุภากิจ กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการทำงานวิจัยทุกขั้นตอน ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำวิจัยอย่างลึกซึ้ง รู้หลักการเขียนงานวิจัยที่ดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้คำปรึกษา และคำแนะนำที่มีประโยชน์ส่งผลให้งานวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์อย่างยิ่ง และผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ศิริ สุเสารัจ รองศาสตราจารย์ ดร.อรพวรรณ พรสีมา รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ อาจารย์ ดร.นิติย์ โรจนรัตนวานิชย์ อาจารย์ ดร.พิธาน พันทอง ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการวิจัยรวมถึงให้คำแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือให้มีคุณภาพรวมทั้งขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาคการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัยเพื่อเป็นพื้นฐานในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณนิสิตระดับปริญญาตรี หลักสูตร กศ.บ. 5 ปี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2552 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยและการพัฒนาเครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบพระคุณพี่ๆ เพื่อนๆ ภาคการบริหารการศึกษารุ่น 33 ที่คอยให้คำปรึกษา และคำแนะนำรวมทั้งคุณอ้อพ ที่คอยให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัยแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้ให้กำลังใจอันยิ่งใหญ่และทุกกำลังใจจากนักเรียนสถาบันดนตรีมิวสิกพาร์ค คุณค่าและประโยชน์อันใดที่พึงได้จากปริญญาานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ในการอบรมสั่งสอนผู้วิจัยมาตั้งแต่เล็ก จนกระทั่งประสบความสำเร็จในปัจจุบัน

เลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณค์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมุติฐานในการวิจัย.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
คุณลักษณะของครู.....	13
อัตลักษณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.....	16
ตัวแปรที่สัมพันธ์กับความเป็นครูมืออาชีพ.....	22
ด้านความเป็นครู.....	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	55
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	55
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	78
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	78
สมมุติฐานในการวิจัย.....	78
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	78
เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย.....	79
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	80
สรุปผลการวิจัย.....	80
อภิปรายผล.....	84
ข้อเสนอแนะ.....	99
บรรณานุกรม.....	100
ภาคผนวก.....	108
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม.....	109
ภาคผนวก ข แบบสอบถามสำหรับการวิจัย.....	111
ภาคผนวก ค ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและรวมทุกด้าน	120
ภาคผนวก ง หนังสือราชการ.....	130
ประวัติย่อผู้ทำวิจัย.....	136

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล.....	62
2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บุคลิกภาพส่วนตัว บริบทสถาบัน และสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน.....	63
3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บุคลิกภาพส่วนตัว จำแนกเป็นรายข้อ	64
4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านบริบทของสถาบัน จำแนกเป็นรายข้อ.....	65
5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน จำแนกเป็นรายข้อ.....	68
6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านคุณลักษณะของความเป็นครู จำแนกเป็นรายข้อ.....	68
7 การเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นครูโดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ	73
8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณลักษณะความเป็นครูโดยรวมและ รายด้าน จำแนกตามระดับชั้นที่สอน.....	74
9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคุณลักษณะความเป็นครูโดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับชั้นที่สอน.....	75
10 การเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นครู จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้.....	76
11 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพส่วนตัว บริบทสถาบัน สภาพแวดล้อมภายนอก สถาบัน กับคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต.....	77

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในโลกของสังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้ทันกับการก้าวหน้าของเทคโนโลยีใหม่ๆ หากพิจารณาแล้ว บางเรื่องก็เกิดจากปัญหาภายในสังคมเราเอง ทั้งนี้ การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงถือเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างคนไทยให้มีคุณภาพทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ มีความรู้และทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ชุมชนและท้องถิ่น มีสติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีจิตสำนึกในการสร้างงานของตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเองตลอดชีวิต มีปริมาณ และคุณภาพ เพียงพอในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล. 2549: 1) ดังจะเห็นได้จากวิสัยทัศน์ของการพัฒนาอุดมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของคนไทย และคุณภาพของบัณฑิตที่พึงประสงค์

ในการพัฒนาประเทศทุกๆ ด้านนั้น ตัวแปรที่สำคัญที่สุดคือคุณภาพของคน ซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงผลสัมฤทธิ์ของระบบต่างๆ อันจะเป็นตัวทำนายถึงศักยภาพของประเทศในอนาคตได้ ทว่าโลกต่างมุ่งปรับบทบาทของการศึกษาทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง อีกทั้งยังรองรับความต้องการทางการศึกษาที่จะทวีเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ดังนั้นสถาบันการศึกษาทุกประเทศจึงถูกกำหนดหน้าที่ที่สำคัญ ด้วยการพัฒนานิสิตให้เป็นบัณฑิตที่มีความสมบูรณ์ ทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ อันจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นกำลังในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

ดังที่ ฯพณฯ นายอำพล เสนาณรงค์ องคมนตรีได้กล่าวในการปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “อุดมศึกษากับการอยู่รอดของชาติ” ในงานสัมมนาวิชาการเรื่องการวิจัยสถาบันการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย วันที่ 18 ธันวาคม 2543 มีความว่า แนวทางการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ปรับแนวการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ (กรุงเทพธุรกิจ.2543: 27) เนื่องจากในชีวิตประจำวันมักจะมีปัญหาต่างๆ มากมาย ความสามารถในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต้องรู้จักคิดและมีความสามารถในการบูรณาการผสมผสานส่วนย่อยๆ จึงจะสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2545: 66)

เป้าหมายหลักของยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ คือการสร้างบัณฑิตให้มีคุณภาพ พัฒนาความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางสังคมอย่างแท้จริง จากการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการที่ดีในมุมมองของประชาคมมหาวิทยาลัยศรี

นครินทร์วิโรฒ (พรณี บุญประกอบ และคณะ. 2545: 16) พบว่า เป้าหมายในการพัฒนามหาวิทยาลัยเป็นตามลำดับ ดังนี้ 1. สร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพ 2. ความเป็นเลิศทางวิชาการ 3. ความเป็นอิสระทางวิชาการ 4. การตอบสนองความต้องการของสังคม 5. ความเป็นอิสระทางการบริหาร 6. ความสามารถในการแข่งขันภายในประเทศ 7. การพึ่งตนเองด้านการเงิน 8. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และ 9. ความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ

จากการปรับและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยในระดับบุคคลพบว่า ความสำเร็จของคุณภาพมหาวิทยาลัยและหลายส่วนราชการ บ่งบอกได้ว่า มาจากการพัฒนารูปแบบสมรรถนะของบุคลากร ถือเป็นข้อมูลจำเป็นย้อนกลับไปสู่ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนารองค์การและบุคลากร (University of Rochester. 2000 อ้างอิงจาก อังคินันท์ อินทรกำแหง และทัศนาก ทองภักดี. 2549: 2) และปัจจัยสำคัญที่ทำให้หน่วยงานต่างๆ ประสบความสำเร็จที่โดดเด่น คือ การมองว่าการเพิ่มผลิตภาพของหน่วยงานนั้นจะเกิดได้จากตัวบุคลากร (Productivity through people) เป็นการให้ความสำคัญกับความรู้ความสามารถและคุณค่าในตัวบุคลากร (พสุ เตชะรินทร์. 2546 อ้างอิงจาก Tom Peters. 1982) แมคเคลแลนด์ (McClelland. 1973) ได้วิจัยพบว่า สมรรถนะ (Competency) เป็นพฤติกรรมที่สามารถใช้ทำนายความสำเร็จในการทำงานได้ดีกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการทำนายแบบเดิมที่พิจารณาความสามารถของบุคคลจากระดับการศึกษา คะแนนสอบที่รับจากสถาบันการศึกษา คะแนนผลสอบแข่งขันเข้าทำงาน ซึ่งสมรรถนะมีความหมายรวมถึงความรู้ ทักษะ คุณสมบัตินิสัยและพฤติกรรมที่จำเป็นต่อความสำเร็จของบุคคลและองค์การ

บทบาทของสถาบันการศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่เราต้องบ่มเพาะนิสิตให้มีแนวคิดในเรื่องสันติสุข มีธรรมนิตินิรัฐ เพราะประเทศชาติขาดแคลนในเรื่องสันติสุขและธรรมนิตินิรัฐอย่างมาก ความวุ่นวายและปัญหาบ้านเมืองที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เราเห็นว่าเป็นเช่นนั้น สถาบันการศึกษาเชื่อว่าอัตลักษณ์ 9 ประการซึ่งได้แก่ การใฝ่รู้ตลอดชีวิต คิดเป็น ทำเป็น หนักเอาเบาสู้อยู่กาลเทศะ เปลี่ยนมัจฉานึกสาธารณะ มีทักษะสื่อสาร อ่อนน้อมถ่อมตน งามด้วยบุคลิก พร้อมด้วยศาสตร์และศิลป์ เราต้องการสร้างนิสิตมศวให้มีอัตลักษณ์ 9 ประการเพื่อนำไปสู่การเป็นที่รู้จักเสียสละ มีจิตสำนึกสาธารณะ ขณะเดียวกันเราก็ไม่ทอดทิ้งวิชาการ นิสิตต้องเป็นคนเก่งคนดีและมีความสุขด้วยทั้งในระดับประเทศและสังคมโลก พร้อมช่วยกันแก้ปัญหาประเทศชาติที่เต็มไปด้วยปัญหา ที่มีแต่ความรุนแรง และช่องว่างทางสังคม ความเห็นแก่ตัว เต็มไปด้วยการแสวงหาเงินเป็นหลักเพื่อสนองระบบทุนนิยมเป็นหลักซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากลัวอย่างยิ่ง

ดังนั้นมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง จึงควรศึกษาสมรรถนะของแต่ละตำแหน่งงานที่ต้องการไว้ เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการบริหารงานบุคคลที่ครอบคลุมถึงการพัฒนารองค์การ การออกแบบตำแหน่งงาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน การสรรหา การพัฒนาและฝึกอบรม การทดแทนตำแหน่งงาน การ

วางแผนอาชีพ และการสืบทอดตำแหน่ง ให้ไปในทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบายของประเทศและองค์การ พร้อมตอบสนองของความต้องการของประชาชนและสังคม กล่าวคือ บุคคลควรจะต้องมีความสามารถทางวิชาชีพ อันเนื่องมาจากเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้งานที่มีมาตรฐานที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ซึ่งในการพัฒนานิสิตให้มีคุณลักษณะเชิงวิชาชีพทั้ง 9 ด้านตามมาตรฐานวิชาชีพครูนั้น ถือเป็นทักษะเฉพาะด้านที่แตกต่างกันไปตามสาขาวิชาชีพ

อย่างไรก็ตามในการพัฒนาคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า อะไรคือปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนานิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางส่งเสริมด้านการผลิตบุคลากรทางด้านการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นครู จำแนกตามบุคลิกภาพส่วนตัว จำแนกตามบริบทสถาบัน จำแนกตามสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพส่วนตัว บริบทสถาบัน สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันกับคุณลักษณะความเป็นครู

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ช่วยให้ทราบถึงความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต นอกจากนั้นยังช่วยให้ทราบถึงความต้องการที่จะส่งเสริมความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต ทั้งนี้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์และตามกำลังทรัพยากรที่พึงมี อีกทั้งกระบวนการในการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่พึงประสงค์ออกสู่สังคม รวมถึงยังมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานิสิตของตนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สมบูรณ์สอดคล้องกับปณิธานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาของตนเองให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล ตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของสังคมแต่ละท้องถิ่นและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมโดยรวม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2552 จำนวน 261 คน โดยกลุ่มสาระของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่สอน ประกอบด้วย กลุ่มสาระภาษาไทย กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระสุขศึกษา และพลศึกษา กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระศิลปะ สาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี และกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1.1 เพศ
- 1.2 ระดับชั้นที่สอน
- 1.3 กลุ่มสาระที่สอน
- 1.4 คุณลักษณะของครูใน 3 ตัวแปร
 - 1.4.1 บุคลิกส่วนตัว
 - 1.4.2 บริบทของสถาบัน
 - 1.4.3 สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน

2. ตัวแปรตาม จำแนกเป็น 8 ด้าน ได้แก่

- 2.1 ด้านความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู
- 2.2 ด้านคุณลักษณะของครูที่ดี
- 2.3 ด้านการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู
- 2.4 ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
- 2.5 ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
- 2.6 ด้านทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
- 2.7 ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู
- 2.8 ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บุคลิกส่วนตัวของคุณ คือ บุคลิกส่วนตัวของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วย เหตุผลการเลือกศึกษาต่อในสาขาวิชาชีพนี้ บุคคลในครอบครัวเชื่อและยอมรับความสามารถในด้านการเรียนรู้ และมีส่วนช่วยในการปรับปรุงและพัฒนา เจตคติและบุคลิกภาพ ต้องการให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและสังคม สนใจในความรู้ใหม่ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ รู้สึกอยากขยันเรียนเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จ สามารถแก้ไขได้โดยใช้สติปัญญาของตัวเอง และ คิดว่าการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพในอนาคตเป็นการเสียเวลา

2. บริบทของสถาบันของคุณ คือ บริบทของสถาบันของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตร – การเรียนการสอน ได้แก่

2.1.1 มีโปรแกรมการเรียนที่มีลักษณะเป็นโครงการความร่วมมือที่จัดให้นิสิตทำร่วมกับหน่วยงานภายนอก

2.1.2 มีโปรแกรมให้ปฏิบัติงานด้านความเป็นครูภายในสถาบันการศึกษา

2.1.3 มีโปรแกรมให้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครู

2.1.4 มีการจัดให้ศึกษาดูงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2.1.5 มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพกับหน่วยงานภายนอก ในลักษณะหลักสูตรเสริม

2.1.6 ได้รับการบริการให้คำแนะนำในการศึกษาและเลือกวิชาเรียนจากสถาบัน

2.1.7 มีความรู้สึกเหมือนคนหลงทาง เมื่อเข้าเรียนปีแรก

2.1.8 อาจารย์ได้จัดอุปกรณ์ประกอบการสอนตรงตามเนื้อหา

2.2 ด้านประสบการณ์ในชั้นเรียน – ประสบการณ์นอกชั้นเรียน

2.2.1 มีการทบทวนบทเรียนกับเพื่อนนอกชั้นเรียน

2.2.2 ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดกับเพื่อนๆ

2.2.3 ได้ร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนต่างกลุ่ม / ต่างคณะ / ต่างสถาบัน

2.2.4 ได้รับเอกสาร จุลสาร ตำราหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการและที่เกี่ยวข้องจากสถาบัน

2.2.5 ได้รับคำแนะนำเรื่องการเรียนจากเพื่อนรุ่นเดียวกันและจากรุ่นพี่

2.2.6 ได้ทบทวนบทเรียนขณะอยู่ที่บ้าน

2.2.7 ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดตามลำพัง

3. สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันของครู คือ สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันของนิสิต หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วย มีความพึงพอใจที่ได้เรียนในสาขาวิชาเอกที่กำลังศึกษานี้ มีความรู้สึกเบื่อหน่าย รายวิชาเอกที่เรียน จะเปลี่ยนไปเรียนสาขาวิชาเอกอื่นเมื่อมีโอกาส เมื่อสำเร็จการศึกษาจะประกอบอาชีพอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคิดว่าอาชีพทางการศึกษาเป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อประเทศ คิดว่าอาชีพทางการศึกษาเป็นอาชีพที่มีเกียรติ คิดว่าการมีเพื่อนต่างคณะ ต่างสถาบันทำให้ปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ต่างๆได้ดี คิดว่าเพื่อนนอกสถาบันช่วยให้ดีขึ้น คิดว่าเพื่อนต่างสถาบันมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนตนเองน้อยมาก ถ้าในระหว่างเรียนมีโอกาสทำงานพิเศษที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาเอก เพื่อนในที่ทำงานมีส่วนส่งเสริมให้มีความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานวิชาชีพได้ดีกว่าเพื่อนในชั้นเรียน

4. คุณลักษณะความเป็นครู คือ คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกเป็น 8 ด้าน ดังนี้

4.1 ด้านความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู คือ การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับนักเรียนด้วยความจริงใจโดยให้ความสำคัญและให้โอกาสนักเรียนทุกคนภายในห้องเรียนในการสอนแต่ละครั้ง จัดกิจกรรมเน้นกระบวนการกลุ่ม โดยให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าซักถาม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนโดยใช้เหตุผลมาพิจารณาในการตัดสินใจ

4.2 ด้านคุณลักษณะของครูที่ดี คือ ครูมีความรู้และความสามารถจัดกิจกรรมได้ตามหลักสูตรการจัดการศึกษา สามารถในการวางแผนดำเนินงานในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก และมีการประเมินพัฒนาการที่หลากหลายและมีการจัดทำการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

4.3 ด้านการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู คือ ครูมีความรู้เรื่องหลักสูตรและเนื้อหาที่สอน สามารถผลิตสื่อการสอนที่หลากหลายและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และรายงานผลการเรียนในรูปแบบต่างๆให้นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ

4.4 ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คือ เป็นคนที่รักที่จะก้าวไปข้างหน้า สามารถบูรณาการความรู้เดิมและความรู้ใหม่แล้วประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหน้าที่และพัฒนางานด้านการสอนอย่างต่อเนื่อง

4.5 ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู คือ ศึกษาหาความรู้ทางวิชาการเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยนำข้อมูลข่าวสารในสังคมปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน และใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน

4.6 ด้านทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู คือ คิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ ต้องมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ และเห็นว่าเป็นอาชีพที่นับถือของคนในสังคม

4.7 ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู คือ การอุทิศตนในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนเกิดการ พัฒนาเต็มตามศักยภาพ อย่างเท่าเทียมกัน โดยวางตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมตามลักษณะ ของครูวิชาชีพ

4.8 ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ คือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ยอมรับในเหตุผลและ การวิเคราะห์วิจารณ์จากบุคคลอื่น และมีความสามารถในการตัดสินใจในการทำงานได้อย่างเหมาะสม

5. กลุ่มสาระที่สอน คือ กลุ่มสาระของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่สอน ประกอบด้วย กลุ่มสาระที่ 1 และ กลุ่มสาระที่ 2 ดังนี้

5.1 กลุ่มสาระที่ 1 คือ กลุ่มสาระของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่สอน ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ

5.2 กลุ่มสาระที่ 2 คือ กลุ่มสาระของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่สอน ได้แก่ คณิตศาสตร์ สุขศึกษา วิทยาศาสตร์ และการงานอาชีพ และเทคโนโลยี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

คุณลักษณะเชิงวิชาชีพของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒนี้ ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นครู
2. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู
3. แนวคิดเกี่ยวกับผลของการเรียนรู้และเป้าหมายของการพัฒนานิสิต

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นครู

วิชาชีพทุกวิชาชีพถือเป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งลักษณะของการเป็นวิชาชีพนั้นจะต้องมีการเพิ่มพูน ความรู้และฝึกอบรมอยู่เสมอ มีการรักษาระดับมาตรฐานอย่างสูง มีการค้นคว้าวิจัยทั้งภายในองค์กร วิชาชีพและส่วนบุคคลอยู่เสมอ มีความรับผิดชอบ มีความเป็นพี่เป็นน้องในกลุ่มอาชีพเดียวกัน ใช้วิธี แห่งปัญญาในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งบุคคลที่เข้ามาสู่อาชีพนี้ต้องได้รับการคัดเลือกเป็นพิเศษ มีการ พัฒนาในการประกอบอาชีพ และมีใบรับรองวิชาชีพ (James R.Mark. 1979 : 616)

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณลักษณะเชิงวิชาชีพของนิสิต

คุณลักษณะเชิงวิชาชีพ เป็นผลจากการได้เรียนรู้ในสาขาวิชาชีพ หรือความรู้ความสามารถทางด้านวิชาชีพ ซึ่งได้มีผู้สนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อลักษณะที่เป็นผลจากการเรียนรู้ไว้ต่างๆ ดังนี้

พาสคาแรลลา (Pascarella, 1985) ได้เสนอรูปแบบเชิงสาเหตุทั่วไปเพื่อประเมิน ผลกระทบของสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันของสถาบันอุดมศึกษาที่แตกต่างกันที่มีผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาปัญญาของนิสิต ตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทางปัญญาของนิสิตนั้นมี 5 ตัวแปร คือ

- 1) ลักษณะพื้นฐานเดิมของนิสิต
- 2) โครงสร้างหรือลักษณะการจําตอกรของสถาบันอุดมศึกษา
- 3) สภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษา
- 4) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์และกลุ่มเพื่อน
- 5) คุณภาพความพยายามของนิสิต

โดยที่ลักษณะพื้นฐานเดิมของนิสิต เช่น ความถนัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ความทะเยอทะยานและจริยธรรมในตัวนิสิต มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับ โครงสร้าง หรือลักษณะขององค์กรสถาบันอุดมศึกษา ตัวอย่างโครงสร้างของสถาบันอุดมศึกษา เช่น จำนวนผู้ลงทะเบียนเรียน อัตราส่วนระหว่างอาจารย์ต่อนิสิต จำนวนนิสิตที่อยู่หอพักมหาวิทยาลัย เป็นต้น โครงสร้าง หรือลักษณะขององค์กรของสถาบันอุดมศึกษามีอิทธิพลทางตรง ต่อปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลในหน่วยงาน เช่น อาจารย์ กลุ่มเพื่อน และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพ ความพยายามของนิสิต โดยส่งผ่านมายังการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลในหน่วยงานและสภาพแวดล้อมของสถาบันนั้น นอกจากนี้ โครงสร้างหรือลักษณะขององค์กรของสถาบันมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลลัพธ์ทางการเรียนรู้และการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาของนิสิต สำหรับลักษณะภูมิหลังของนักศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้และพัฒนาการ กล่าวคือ ลักษณะภูมิหลังของนิสิตมีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปร 4 ตัว ได้แก่ (1) ตัวแปรผลลัพธ์การเรียนรู้และพัฒนาการทางสติปัญญา (2) การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลในหน่วยงาน (3) สภาพแวดล้อมของสถาบัน และ (4) คุณภาพของความพยายามของนิสิต ในทฤษฎีของพาสคาแรลลานั้น มีข้อสังเกตที่สำคัญประการหนึ่ง คือ สภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทางด้านสติปัญญาของนิสิต

นอกจากนี้ พาสคาแรลลาและเทเรนซินี (Pascarella and Terenzini, 1991) ยังได้ศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนานิสิต ผลการศึกษาสรุปได้ว่า

1) องค์ประกอบของภูมิหลังของนิสิต มีผลต่อการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลใน องค์การทางสังคม และส่งผลต่อพัฒนาการของนิสิต ทั้งทางด้านสติปัญญา และทักษะสังคม

2) สภาพแวดล้อมของสถาบันมีอิทธิพลต่อการมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลใน องค์การทางสังคม และคุณภาพด้านความมานะพยายามของนิสิต

3) การมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในองค์กร ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ – นิสิต และนิสิต – นิสิต มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านการเรียนรู้และสติปัญญา ตลอดจนคุณภาพด้านความมานะพยายามของนิสิต

4) สถาบันขนาดใหญ่มีผลลบต่อการพัฒนาด้านสังคม เพราะโอกาสที่ อาจารย์และนิสิตจะมีปฏิสัมพันธ์กันลดลง

ไวด์แมน (Weidman, 1989) ได้เสนอรูปแบบเชิงมโนทัศน์ของสังคมนิสิตระดับปริญญาตรี โดยกล่าวว่า ทักษะสังคมของผู้เรียนระดับปริญญาตรีมีตัวแปรสาเหตุปัจจัย 6 ตัวแปร ได้แก่ ภูมิหลังของผู้เรียน สภาพสังคมทางด้านครอบครัว ประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยทั้งทางด้านวิชาการและทางด้านสังคม กลุ่มอ้างอิงนอกมหาวิทยาลัย เช่น กลุ่มเพื่อนนอกมหาวิทยาลัย นายจ้าง องค์กร ชุมชน อิทธิพลที่ได้รับจากสถานศึกษาเดิม และอิทธิพลหล่อหลอมขณะศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย โดยกล่าวว่า ลักษณะภูมิหลังของผู้เรียนได้แก่ สถานะทางสังคม ความถนัด ความพึงพอใจในอาชีพ ความใฝ่ฝัน และค่านิยม นั้นมีอิทธิพลต่อปัจจัย 3 ประการ ประการแรก คือ สังคมครอบครัว ซึ่งมีอิทธิพลทางตรงต่อประสบการณ์ของนักศึกษาและพัฒนาการทางด้านสังคม และยังส่งผลต่อนิสิตขณะอยู่ในมหาวิทยาลัย โดยถือเป็นแรงผลักดันหนึ่ง ปัจจัยประการที่สองคือ กลุ่มอ้างอิงนอกมหาวิทยาลัย ได้แก่กลุ่มเพื่อนภายนอกมหาวิทยาลัย นายจ้าง และกลุ่มสังคมชุมชนซึ่งจะส่งผลทางตรงต่อแรงผลักดันภายในมหาวิทยาลัยและพัฒนาการทางด้านสังคม ปัจจัยประการที่สาม คือ แรงกดดันที่ได้จากรูปแบบการเรียนในชั้นมัธยมศึกษา ทางด้านบริบท และด้านกระบวนการทางสังคม

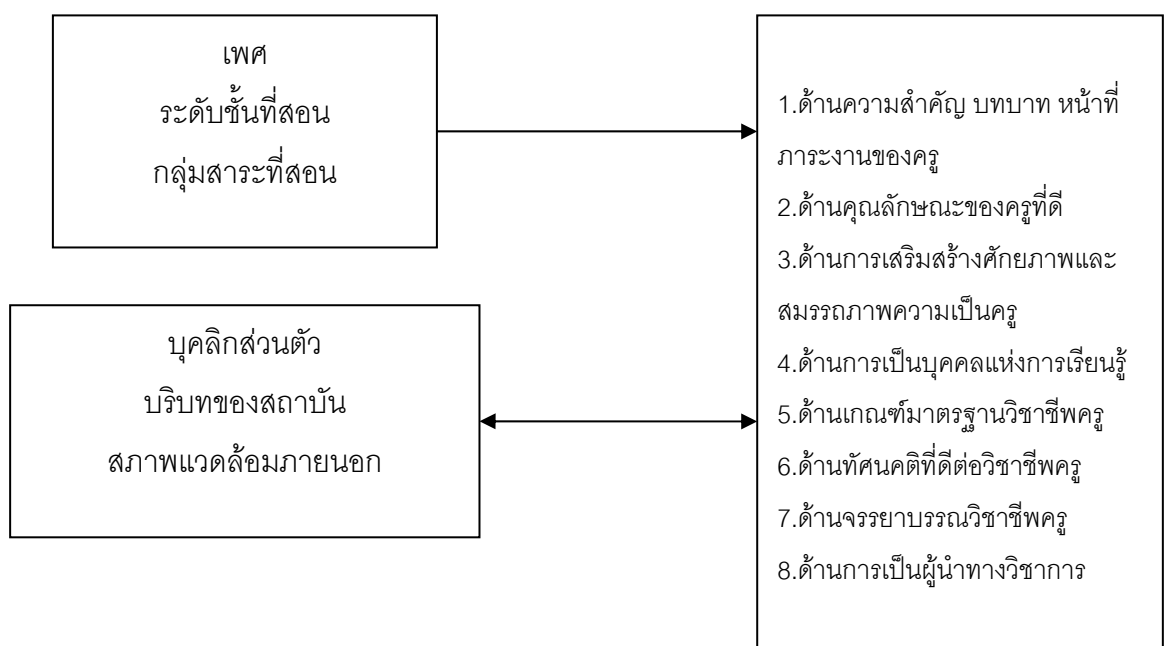
สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณลักษณะเชิงวิชาชีพของนิสิตหลักสูตรการศึกษาด้านจิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีอยู่ 3 ประการได้แก่

1. ปัจจัยด้านบุคลิกส่วนตัว หมายถึงลักษณะภูมิหลังของนิสิต
2. ปัจจัยด้านบริบทของสถาบัน มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร ประสบการณ์ในชั้นเรียน และประสบการณ์นอกชั้นเรียน
3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน หมายถึงกลุ่มอ้างอิงนอกสถาบัน ได้แก่ กลุ่มเพื่อนนอกสถาบัน และสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับผลของการเรียนรู้และเป้าหมายของการพัฒนานิสิต

เป้าหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ชิคเคอร์ริงและไรเซอร์ (Chickering and Reisser, 1993) ได้เสนอในทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษาไว้ 7 ประการ ได้แก่ พัฒนาสมรรถภาพทั้งด้านสติปัญญา ทักษะทางกายและทักษะทางสังคม การควบคุมอารมณ์ การพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองโดยเป็นอิสระจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างผู้มีวุฒิภาวะ การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของตนเองให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ พัฒนาเป้าหมายอาชีพในอนาคตที่ชัดเจน พัฒนาคุณค่าในตนเองจากความคิดสองทางและจากค่านิยมที่จำกัดไปสู่ค่านิยมของมนุษย์โลก และจากความสนใจตนเองไปสู่ความรับผิดชอบต่อสังคม

จากแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการคุณลักษณะเชิงวิชาชีพตามรายละเอียดข้างต้นสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังภาพ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแปรด้านบุคลิกส่วนตัว ตัวแปรด้านบริบทของสถาบัน ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน กับ คุณลักษณะความเป็นครูไม่แตกต่างกัน
2. คุณลักษณะความเป็นครู ของของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความแตกต่างกัน
3. ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแปรด้านบุคลิกส่วนตัว ตัวแปรด้านบริบทของสถาบัน ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน กับ คุณลักษณะความเป็นครูมีความสัมพันธ์กัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องการศึกษา คุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. คุณลักษณะของครู
2. อัตลักษณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ตัวแปรที่สัมพันธ์กับความเป็นครูมืออาชีพ
4. ความเป็นครู
 - 4.1 สาระความรู้ความเป็นครู
 - 4.1.1 ความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู
 - 4.1.2 การพัฒนาวิชาชีพของครู
 - 4.1.3 คุณลักษณะของครูที่ดี
 - 4.1.4 การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู
 - 4.1.5 การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
 - 4.1.6 เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู
 - 4.2 สมรรถนะความเป็นครู
 - 4.2.1 จรรยาบรรณวิชาชีพครู
 - 4.2.2 การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และการเป็นผู้นำทางวิชาการ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. คุณลักษณะของครู

ทุกวิชาชีพย่อมต้องมีมาตรฐานของวิชาชีพนั้น เพื่อวัด หรือประมาณค่าผู้ปฏิบัติการวิชาชีพ ตามมาตรฐานด้านความรู้ ทักษะ และประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งมาตรฐานด้านความรู้ก็ดี มาตรฐานด้าน ประสบการณ์และทักษะวิชาชีพก็ตาม จะต้องถูกกำหนดขึ้นโดยองค์กร หรือสมาคมวิชาชีพของแต่ละ วิชาชีพ ดังตัวอย่าง เช่นอาชีพด้านกฎหมายก็มีสภาพนายความ อาชีพด้านสถาปัตยกรรมก็มีสถาปนิก สมาคม อาชีพทางการแพทย์ก็มีแพทยสภา อาชีพด้านการพยาบาลก็มีสมาคมการพยาบาลหรือ อาชีพด้านการศึกษาก็มีคุรุสภา เป็นผู้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพของตนตามความมุ่งประสงค์ดังกล่าว ข้างต้น การที่องค์กรด้านวิชาชีพต่างๆ ได้กำหนดให้มีมาตรฐานวิชาชีพของตน ถือเป็นภาระหน้าที่เพื่อ ความมุ่งประสงค์ในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาอาชีพของตนให้มีมาตรฐานสูงที่สุด โดยให้ผู้ ปฏิบัติการ ผู้รับบริการ ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้เห็นความสำคัญของการอาชีพนั้นๆ และเพื่อให้ การอาชีพนั้นๆ สามารถคงอยู่ได้ด้วยควมมีคุณค่า เป็นที่ยอมรับนับถือและได้รับการยกย่อง (เมธี ปิลาธนานนท์. 2550: 311-317)

วิลเบิร์ต อี. มัวร์ (Wilbert E. Moore. 1972; อ้างอิงจาก วรียา ชินวรรโณ. 2552: ออนไลน์) อธิบายคำว่า วิชาชีพ (profession) นั้น คือ การประกอบอาชีพเต็มเวลา โดยผู้ประกอบวิชาชีพ (professional) อุทิศเวลาให้แก่อาชีพนั้น ๆ ผู้ประกอบวิชาชีพอยู่ในกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน และ มักมีการจัดตั้งสมาคมวิชาชีพอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องมีความรู้และทักษะในการ ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ อันเป็นผลมาจากการที่ได้รับการฝึกอบรม หรือการศึกษาตรงตามสาขาที่ ประกอบวิชาชีพ นอกจากนี้ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องยึดมั่นอยู่กับกฎเกณฑ์ของการประกอบวิชาชีพ ปฏิบัติงานและให้บริการด้วยจิตสำนึกในวิชาชีพ ตลอดจนจนมีความเป็นอิสระในการประกอบวิชาชีพ อันเนื่องมาจากการที่ผู้ประกอบวิชาชีพมีความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพของตนในระดับสูง อาชีพของตนมีค่า และพยายามผลักดันให้สาธารณชนยอมรับสถานภาพอาชีพของตน ซึ่งเป็นงานที่ตน ได้ปฏิญาณว่าจะอุทิศตัวทำไปตลอดชีวิต เป็นงานที่ต้องได้รับการยอมรับสั่งสอนมานาน เป็นงานที่มี ขนบธรรมเนียมและจรรยาบรรณของหมู่คณะโดยเฉพาะ ได้รับค่าตอบแทนในลักษณะค่าธรรมเนียม หรือ ค่ายกครู มิใช่ค่าจ้าง (คลังปัญญาไทย. 2552: ออนไลน์)

ลักษณะสำคัญของการเป็นวิชาชีพ ได้แก่

1. มีองค์ความรู้เฉพาะของตน ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องเข้ารับการศึกษ ฝึกอบรมให้มีความรู้ ในศาสตร์เฉพาะของอาชีพนั้นๆ
2. มีความเป็นอิสระในการประกอบวิชาชีพ เป็นการประกอบวิชาชีพที่มีมาตรฐานการปฏิบัติ เป็นการเฉพาะสำหรับอาชีพนั้นๆ โดยมีองค์ความรู้เป็นพื้นฐาน บุคคลอื่นไม่สามารถจะมาสั่งการให้ ปฏิบัติอย่างนั้นอย่างนี้ได้ นอกจากนี้การปกครองตนเองภายในวิชาชีพเดียวกันยังเป็นอิสระจากการ

ควบคุมของคนนอกวิชาชีพ เช่น ถ้าสมาชิกคนใดกระทำผิด การพิจารณาจะเริ่มจากคณะกรรมการขององค์กรวิชาชีพก่อน

3. มีกฎหมายรองรับการประกอบวิชาชีพ หมายถึง จะต้องมีภาระขึ้นทะเบียนเพื่อขออนุญาตประกอบวิชาชีพ ได้แก่ ใบประกอบวิชาชีพ

4. มีจรรยาบรรณ ตราขึ้นเพื่อผู้ประกอบวิชาชีพดำรงตนหรือประพฤติตนอยู่ในความถูกต้องดีงามต่อผู้รับบริการ ต่อเพื่อนผู้ร่วมวิชาชีพ ต่อตนเอง และต่อสังคมส่วนรวม

5. มีสำนึกที่จะให้บริการ เมื่อถูกเรียกร้องการบริการจะต้องเต็มใจที่จะให้บริการแก่ผู้มารับบริการได้เสมอ บางครั้งอาจจะต้องสละความสุขส่วนตัว มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพของตน

ศิริดา พรหมเทพ (2550: 24-27) กล่าวเสริมว่าลักษณะของงานวิชาชีพของทุกสังคม จะต้องประกอบด้วยบุคคลที่ประกอบอาชีพต่างๆ กัน เพื่อสร้างผลผลิตและให้บริการแก่ผู้อื่น ทุกคนย่อมมีการบริโภค แลกเปลี่ยนการบริโภคเพื่อความผาสุกมั่นคงของบุคคลและสังคม ลักษณะอาชีพมีหลายลักษณะ เช่น อาชีพที่สร้างผลผลิตที่เป็นปัจจัยพื้นฐานการยังชีพ อาชีพที่ให้บริการเพื่อความ สุขความปลอดภัย ความเป็นธรรมหรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับการบริการทางสังคม เป็นต้น

วิชาชีพครูจัดเป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน ต้องทำหน้าที่การสอนด้วยความรัก ศรัทธาและตั้งใจจริง ในการให้ความรู้แก่นักเรียนและสังคม ครูต้องมีจรรยาบรรณ มีมารยาทและวินัยตามระเบียบของครู รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันสมัยอยู่เสมอ ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา มีองค์กรวิชาชีพ ซึ่งเป็นองค์กรพิทักษ์ประโยชน์ให้แก่ครู คือ คุรุสภา ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ สามารถกำกับดูแลมาตรฐานวิชาชีพของตนเองได้อย่างมีคุณค่า คอยพิทักษ์ผลประโยชน์แก่มวลสมาชิก ผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องใช้เวลาศึกษาวิทยากร และฝึกฝนให้มีความชำนาญจึงจะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งลักษณะของวิชาชีพมีอยู่ 3 ประการคือ

1. เป็นวิชาเฉพาะในระดับสูง หมายความว่า ผู้ที่รู้วิชาการในระดับสูงจะต้องเป็นผู้ที่คงแก่เรียน ซึ่งผู้ได้รับการศึกษามาอย่างดีแล้วจะต้องมาให้บริการและจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการบริการนั้นด้วย

2. ถึงความสามารถที่จะสนองความต้องการของประชาชน เป็นเครื่องวัดความสำเร็จไม่ใช่ถึงความสามารถในการประกอบผลประโยชน์ใส่ตน

3. มีระบบการควบคุมการประกอบอาชีพนั้น ไม่ใช่ว่าใครจะทำอะไรก็ได้ตามชอบใจและไม่ใช่ควบคุมแต่การประกอบอาชีพเท่านั้น ผู้ที่จะเข้าไปศึกษาในวิชาชีพนั้นก็ต้องควบคุมด้วยเหมือนกัน ในระบบการควบคุมนี้ บางแห่งเข้าก็ตั้งเป็นสมาคมและมีบทบัญญัติไว้ กำหนดจรรยาบรรณว่าทำอย่างไรจึงจะถูก ทำอย่างไรจึงผิด

พรทิพย์ บุญเปี่ยม (2543: 27-28) กล่าวว่า ครูที่มีคุณลักษณะดี ต้องมีลักษณะดังนี้

1. เป็นผู้มีความสุขภาพดีทั้งกายและจิตใจ สุขภาพกายประกอบด้วย ความแข็งแรงของใจ มีความอดทน ไม่เจ็บป่วยและไม่พิการ สุขภาพจิตประกอบด้วย มีอารมณ์ดี ร่าเริง ยิ้มแย้มแจ่มใส มองโลกในแง่ดี มีใจหนักแน่น มีความสุขธรรม มีเหตุผล
2. เป็นผู้มีความรู้ และทักษะดีในทางหมั่นแสวงหาความรู้ ทักษะและประสบการณ์เพิ่มเติม
3. รู้เทคนิคในการถ่ายทอดความรู้และทักษะให้แก่ศิษย์ มีความสามารถในการสอนและฝึกทักษะให้เข้าใจแจ่มแจ้ง และสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. มีความประพฤติดี อยู่ในศีลธรรมและระเบียบวินัย แต่งกายเรียบร้อยถูกต้องตามวัฒนธรรม สะอาด และเหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจ
5. สังคมดี มีมิตรภาพที่ดีต่อทุกคน สามารถเข้าได้กับทุกฝ่ายทั้งบุคคลที่สูงกว่า เสมอกัน และผู้ที่ต่ำกว่า รวมทั้งศิษย์ทุกคน

วิลด์ ตั้งจิตสมคิด (2544: 149) สรุปได้ว่า คุณลักษณะของครูที่สำคัญมี 3 ประการ คือ

1. มีความรู้ดี ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาการที่จะสอน ตลอดจนการเป็นผู้ที่มีสติปัญญาดี เฉลียวฉลาด เชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เป็นต้น ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของครู คือ การสอนดีและปกครองดี สามารถอธิบายได้รวบรัดชัดเจน สอนสนุก ทำเรื่องที่ยากให้เข้าใจได้ ควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย เป็นต้น
2. มีบุคลิกภาพดี ได้แก่ รูปร่างท่าทางดี แต่งกายสะอาดเรียบร้อย พุดจาไพเราะนุ่มนวล น้ำเสียงชัดเจน มีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น นอกจากนี้ครูยังต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีอัธยาศัยไมตรีกับทุกคน
3. มีคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ การประพฤติดี เว้นจากอบายมุขทั้งปวง กระทำแต่สิ่งที่ดีที่สุจริต ทั้งกาย วาจา และใจ และต้องมีคุณธรรม จริยธรรมประจำใจ คือ ซื่อสัตย์ เสียสละ มีเมตตา กรุณา ยุติธรรม และมานะอดทน เป็นต้น

ยนต์ ชุ่มจิต (2550: 166-167) ได้แบ่งคุณลักษณะของครูออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. คุณลักษณะเฉพาะตัว คือ ลักษณะประจำตัวของบุคคล แบ่งเป็น 2 ประเภท เป็นคุณลักษณะภายใน กับคุณลักษณะภายนอก สำหรับคุณลักษณะภายนอก เป็นลักษณะที่สังเกตเห็นได้ สามารถวัดผลได้ทันที เช่น รูปร่าง หน้าตา ลักษณะการพูด กิริยาท่าทาง ลักษณะการยืน เดิน นั่ง ตลอดจนถึงการแต่งกาย เป็นต้น คุณลักษณะภายนอกนี้สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้โดยการฝึก และเลียนแบบ ส่วนคุณลักษณะภายในนั้นไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน เป็นส่วนที่สังเกตเห็นได้ค่อนข้างยาก และต้องใช้เวลา เช่น ความคิดเห็นต่างๆ ความรอบรู้ ปฏิภาณไหวพริบ ค่านิยม ความมั่นคงในอารมณ์

การมีอารมณ์ขัน ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความยุติธรรม ความเชื่อมั่นในตัวเอง ความสนใจ ความเฉลียวฉลาด และความสามารถของบุคคลที่นำเข้ามาใช้ในด้านการทำงาน

2. คุณลักษณะด้านวิชาชีพ คือ คุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับการทำงานในแต่ละอาชีพ เป็นคุณลักษณะของแต่ละบุคคลที่ต้องมีในการปฏิบัติงาน ตามหน้าที่หรืออาชีพใดอาชีพหนึ่ง คือ การมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่เหมาะสมกับตำแหน่งและอาชีพใดๆ นั้น ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างดี

สรุปได้ว่า คุณลักษณะด้านส่วนตัว ได้แก่ มีบุคลิกภาพดี มีลักษณะเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความขยันหมั่นเพียร ความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจา และความประพฤติ มีความเมตตาากรุณา และหมั่นแสวงหาความรู้ใหม่ๆ และศึกษาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

2. อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อัตลักษณ์ (Identity) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน คือ identitas เดิมใช้คำว่า idem ซึ่งมีความหมายว่า เหมือนกัน (The same) อัตลักษณ์มีความหมายสองนัยยะด้วยกันคือ ความเหมือนและความเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างออกไป นั่นคือ การตีความหมายเหมือนกันบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ และการเปรียบเทียบกันระหว่างคน หรือสิ่งของในสองแง่มุมมองคือ ความคล้ายคลึงและความแตกต่าง (อ้างใน ประสิทธิ์ ลิปิรัช, 2547, น. 32 - 33)

F. Barth (อ้างใน นิติ, 2541) ให้คำนิยามว่าอัตลักษณ์ต้องเป็นกระบวนการแบบเหรียญสองด้าน ด้านหนึ่งคือ การรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน (Self-ascription) และอีกด้านหนึ่ง คนอื่นต้องรู้สึกเช่นนั้นด้วย (ascription by other) อัตลักษณ์จึงเป็นความพยายามที่จะสร้างขอบเขตที่ชัดเจนของบุคคลคือ ตอบคำถามให้ได้ว่า “เราเป็นใคร และเราแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร ตรงไหน”นอกจากคำถามเหล่านี้จะมีคำถามย่อย ๆ อื่นตามมาเป็นชุด ๆ เช่น มีใครเป็นพวกเดียวกับเราบ้าง เราอยู่ที่ไหน เรามีที่ทางอย่างไร เรามีความสัมพันธ์กับใคร คนอื่นสัมพันธ์กับพวกเราอย่างไร

Barker (2000) กล่าวว่า อัตลักษณ์ไม่ใช่เรื่องที่ติดตัวมากับธรรมชาติ (anti-essentialism) หากแต่เป็นสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้น (socially construction) และอัตลักษณ์นี้ เกิดขึ้นได้จากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น เวลาที่มีใคร “บอก” ว่า เราเป็นคนอย่างไร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า อัตลักษณ์เกิดมาจากการสังสมผลิตผลของวาทกรรม (product of discourse) เช่น เรารู้ว่าอัตลักษณ์ของเราในฐานะผู้หญิงต้องเป็นอย่างไร เพราะเราได้ยินคนพูดถึงเราว่า “เป็นลูกผู้หญิง เขาไม่กระโดดกระเดก ต้องเรียบร้อย รู้จักการบ้านการเรือน” หรือกล่าวในภาษา L. Althusser จะพูดว่าอัตลักษณ์

(subjectivity) เกิดขึ้นเนื่องจากสถาบัน/ตัวแทนสถาบันต่าง ๆ พากัน “เรียก” (Interpellation) “ตัวเรา” ให้กลายเป็น “ตัวตน” (subject) ขึ้นมา เช่น “นี่ หนู” (อัตลักษณ์ของเด็ก) เป็นต้น โดยคุณสมบัติสำคัญอีก 2 ประการของอัตลักษณ์คือ อัตลักษณ์มีหลายมิติ (dimensions) และมีพลวัต (dynamic) ซึ่งอาจจะเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ ดังตัวอย่างงานเขียนของ นิติ (2541) กล่าวถึงตัวอย่างของคนที่เกิดในยานนาวา ในครอบครัวที่พ่อพูดภาษาจีน แม่พูดภาษาไทย เรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนที่ครู และนักเรียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ แต่งานอยู่กินกับคนมุสลิม คน ๆ นี้จะมีอัตลักษณ์เป็นอย่างไร ท่ามกลางความหลากหลายนี้ สำหรับพลวัตอัตลักษณ์นั้น นิติอ้างแนวคิดของ C. Keynes ที่ว่า สมาชิกของกลุ่ม ๆ หนึ่ง อาจแสดงอัตลักษณ์อันใดอันหนึ่งออกมาภายใต้สภาพการณ์หนึ่ง ๆ เมื่อต้องแข่งขัน เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากร เช่น ลูกคนจีนในไทยอาจแสดงตัวเป็น “คนจีน” เมื่อเวลาออกไปหางานตามห้างร้าน แต่เมื่อต้องไปสอบชิงทุนแข่งขันไปเรียนต่อต่างประเทศกับคนชาติอื่น ๆ ในเอเชีย เขาอาจแสดงตัวว่า “เป็นคนไทย”¹ (กาญจนา แก้วเทพ. 2545: 84 - 85)

เจนกินส์ (Richard Jenkins) ชี้ให้เห็นว่า อัตลักษณ์มิใช่เป็นสิ่งที่มียู่แล้วในตัวของมันเองหรือกำเนิดขึ้นมาพร้อมกันกับคน หรือสิ่งของ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น และมีลักษณะของความเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายของเบอร์เจอร์ และลัคแมน (Peter Berger and Thomas Luckmann) ที่ว่า อัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นโดยกระบวนการทางสังคม เมื่อตกผลึกแล้วอาจจะมี ความคงที่ปรับเปลี่ยน หรือแม้กระทั่งเปลี่ยนแปลงรูปไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นหลัก กล่าวโดยอีกนัยหนึ่ง อัตลักษณ์เป็นเรื่องของความเข้าใจ และการรับรู้ที่เราเป็นใครและคนอื่นเป็นใคร นั่นคือเป็นการก่อกอบขึ้น และดำรงอยู่ที่เรารับรู้เกี่ยวกับตัวเองอย่างไร และคนอื่นรับรู้เราอย่างไร โดยมีกระบวนการทางสังคมในการสร้าง และสืบทอดอัตลักษณ์ ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับการบริบทของความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อคน หรือกลุ่มอื่น ๆ ด้วย

อัตลักษณ์มีทั้งที่เป็นระดับปัจเจก (Individual) และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่ม (Collective) ในระดับปัจเจก บุคคลหนึ่งอาจจะมีหลายอัตลักษณ์อยู่ในตัวเอง เช่น เพศสภาพ กลุ่มชาติพันธุ์ ชาติช่วงชั้นทางสังคม อาชีพ และศาสนา เป็นต้น ในขณะที่อัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มนั้น ความเป็นอัตลักษณ์ร่วมถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานของความเหมือนกันของสมาชิกในกลุ่ม อย่างไรก็ตาม บนพื้นฐานของความเหมือนกันของกลุ่มนั้น ย่อมมีความแตกต่างกันกับกลุ่มอื่นมาเป็นตัวกำหนดความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มตนด้วย (ประสิทธิ์ ลิปรีชา. 2547: 33-34)

ปัจจุบันข้อถกเถียงด้านทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) โดยเฉพาะกลุ่มนักมนุษยวิทยาในสายสกุลหลังสมัยใหม่ (Postmodern anthropology) ในช่วงรอยต่อระหว่างศตวรรษที่ 20 และ 21 เกี่ยวกับมโนทัศน์ “อัตลักษณ์” (Identity) มักจะถูกกล่าวควบคู่ไปกับมโนทัศน์เกี่ยวกับอำนาจ การนิยามความหมาย หรือการสร้างภาพแทนความจริง (Representation)

ซึ่งเมื่อต้องสัมพันธ์กับมโนทัศน์เหล่านั้น ก็ทำให้ “อัตลักษณ์” มีความหมายที่แตกต่างจากความหมายที่เป็นที่เข้าใจโดยสามัญสำนึก

ฉลาดชาย รมิตานนท์ ให้คำอธิบายความหมายของ “อัตลักษณ์” ว่าหมายถึง สิ่งที่เราารู้สึกว่าเป็นพวกเรา แตกต่างจากเขา พวกเขา หรือคนอื่น อัตลักษณ์ไม่จำเป็นต้องมีหนึ่งเดียว แต่อาจมีหลายอัตลักษณ์ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นตัวเรา พวกเขา อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นโดยสังคม (Social Construct) อัตลักษณ์จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างความเหมือนระหว่าง “พวกเรา” หรือ “คนอื่น” หรือ “กระบวนการสร้างอัตลักษณ์” เกิดควบคู่กันไป เช่น อัตลักษณ์ของวัยรุ่นปัจจุบันกับวัยรุ่นในอดีตซึ่งมีความแตกต่างกันไป เนื่องจากกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ที่แตกต่างกัน (สมหมาย ชินนาค. 2547: 150-151)

อัตลักษณ์ (Identity) เป็นมโนทัศน์ที่คาบเกี่ยวสัมพันธ์กับวิชาหลายแขนงทางสังคมศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา จิตวิทยา และปรัชญา ในสาขาเหล่านี้ มีมโนทัศน์ที่มีความหมายใกล้เคียงหรือเกี่ยวเนื่องกับอัตลักษณ์ โดยที่อัตลักษณ์คือ “ความเป็นปัจเจก” ที่เชื่อมต่อกับสังคม (Social aspect) สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่ และระบบ คุณค่าที่ติดมากับความเป็นพ่อ ความเป็นเพื่อน ความเป็นสามี-ภรรยา ความเป็นศิษย์-อาจารย์ ในมิตินี้ อัตลักษณ์จึงเป็นเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ (symbolic aspect) ด้วย เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ ดังกล่าว กระทำผ่านระบบสัญลักษณ์หลากหลายแบบ อีกด้านหนึ่ง อัตลักษณ์ก็เกี่ยวข้องกับมิติ “ภายใน” ของความเป็นตัวเราอย่างมาก ทั้งด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เพราะมนุษย์ให้ความหมาย หรือเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตน ในกระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับโลก (Psychological and subjective aspect) และปริณิถนของ identity และ subjectivity นี้ซ้อนทับกันอยู่ (Kathryn Woodward, 1997) อภิปัญญา เพ็ญฟูสกุล. 2546: 2-6)

อัตลักษณ์ในคำอธิบายของพิศิษฐ์ คุณวโรตม์ (2546) คือ ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” ซึ่งจะเกิดขึ้น จากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองตัวเอง และคนอื่นมองเราในขณะนั้น อัตลักษณ์ต้องการความตระหนัก (awareness) ในตัวเรา และพื้นฐานของการเลือกบางอย่าง นั่นคือ เราจะต้องแสดงตัวตน หรือยอมรับอย่างตั้งใจกับอัตลักษณ์ที่เราเลือก ความสำคัญของการแสดงตัวตนก็คือ การระบุได้ว่าเรามีอัตลักษณ์เหมือนกับกลุ่มหนึ่ง และมีความแตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างไร ดังนั้น การมีอัตลักษณ์ร่วม จึงมีนัยการเกี่ยวพันที่ต้นตัวบางอย่างในส่วนตัวของเรานั้นคือ จะเกิดขึ้นจากการยอมรับอย่างตั้งใจจากตัวเราว่า “ฉันเป็นใคร” อัตลักษณ์ถูกก่อตัวขึ้นโดยผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และบุคคลหนึ่งๆ สามารถที่จะมีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย และเมื่อบุคคลยอมรับอัตลักษณ์ใดอัตลักษณ์หนึ่งในเวลานั้น มันจะมีกระบวนการที่แตกต่างกันในการแทนที่ ในขณะที่บุคคลทำการกำหนดตำแหน่งของตัวเอง ก็จะถูกตำแหน่งจากผู้อื่น

ในโลกทางสังคมเสมอ อัตลักษณ์จึงเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของเรากับคนอื่น และสังคมที่เราอาศัยอยู่ อัตลักษณ์จึงเกี่ยวข้องกับการมองตัวเราเองที่ว่า “ฉันมองตัวเองอย่างไร และคนอื่น ๆ มองฉันอย่างไร” มันเป็นการกำหนดตำแหน่ง (position) ที่ระลึกรู้ทางสังคมซึ่งเกิดขึ้นจากคนอื่นรับรู้ด้วย ไม่ใช่แค่ตัวเราเท่านั้น ดังนั้น การที่เรามองตัวเองอย่างไร และคนอื่นมองเรานั้น อาจไม่สอดคล้องกันเสมอไป

ลักษณะสำคัญของอัตลักษณ์คือสัญลักษณ์ (Symbol) ที่จะใช้แสดงตน เช่น เข็มโรงเรียน ผ้าพันคอของทีม หนังสือพิมพ์ ภาษาหรือบางทีเสื้อผ้าที่เราสวมใส่ เป็นต้น สัญลักษณ์ และการเป็นตัวแทน (Representative) เป็นสิ่งสำคัญในการแสดงให้เห็นแนวทางที่เรามีอัตลักษณ์ร่วมกับบุคคลบางคน และแยกแยะตัวเราด้วยความแตกต่างจากคนอื่น เช่น เมื่อเราเจอกับนักเรียนที่ปักตัวอักษรย่อของโรงเรียนที่เราเรียนอยู่ จะทำให้เราเกิดความรู้สึกว่า เรากับคนนั้น เป็นนักเรียนโรงเรียนเดียวกัน แต่หากเจอกับนักเรียนที่ปักอักษรย่อของโรงเรียนอื่น เราจะรู้สึกว่าเขาไม่ได้เรียนโรงเรียนเดียวกับเรา หรืออีกนัยหนึ่ง เขาอยู่โรงเรียนอื่น หรือเขาไม่ใช่พวกเดียวกับเรานั้นเอง (พิศิษฎ์ คุณวโรตม์. 2546: 306-307)

การสร้างความเป็นตัวตน หรืออัตลักษณ์ (Identity) มักเกี่ยวข้องกับความหมายที่ซ้อนทับคาบเกี่ยวกันอยู่ระหว่างความเป็นตัวตนที่สัมพันธ์กับสังคม หมายถึง โครงสร้างสังคมกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกที่เกี่ยวข้อง บทบาท หน้าที่ และความสัมพันธ์ทางสังคมปัจเจกต่อคนอื่น ๆ ในสังคม (Social Structure determinism) กับความเป็นตัวตนอีกมิติหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก อารมณ์ และการตีความของปัจเจก ในการให้นิยามความหมายของตัวเองเมื่อเขาสัมพันธ์กับโลก ผู้คน และสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว (Actor-oriented approach) การสร้างความเป็นตัวตน จึงมีมิติซ้อนทับระหว่างโครงสร้างที่เป็นตัวกำหนดปัจเจก กับเสรีภาพในการนิยามตนเองของปัจเจกในฐานะผู้กระทำ

สจิวต์ ฮอลล์ (Stuart Hall) อธิบายว่า ความเป็นตัวตนในลักษณะที่เรียกว่า Articulated self หรือตัวตน ที่มาจากการเชื่อมร้อยประกอบกันเข้าจากหลายๆ ส่วน เป็นเพียงสิ่งที่ปรากฏในวาทกรรมที่ถูกนำเสนอ และเป็นการนำชิ้นส่วนหลาย ๆ ชิ้น ที่ถูกประกอบรวมขึ้นมาภายใต้บริบทของสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจมีการเชื่อมต่อกันส่วนบางชิ้นเข้าด้วยกัน เพื่อแสดงออกของปัจเจกในลักษณะหนึ่ง แต่อีกสถานการณ์หนึ่ง การแสดงออกของปัจเจก อาจเป็นอีกรูปแบบหนึ่งก็ได้ ขึ้นอยู่กับการเชื่อมร้อยชิ้นส่วนโดยนัยนี้ ปัจเจกจึงเป็นผู้มีความสามารถในการตอบโต้เปลี่ยนแปลงสถานการณ์ได้ด้วย แต่ทั้งนี้สถานการณ์นั้นๆ ก็เป็นผลมาจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดมาก่อนหน้านั้น แล้วมนุษย์คนหนึ่ง ๆ จึงเป็นผลรวมของวาทกรรมหลายชุดที่อาจโต้แย้ง หรือส่งเสริมกัน นิยามความเป็นตัวตน จึงมีลักษณะเป็นกระบวนการไม่คงที่ตายตัว เป็นการเลื่อนไหลไปตามสถานการณ์องค์ประกอบของวาทกรรมแต่ละชุดก็ไม่จำเป็นต้องมีตรรกะที่เชื่อมโยงต่อกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อม ความเป็นตัวตนจึงเป็นผลทาง

สังคมวัฒนธรรมที่เป็นเชิงกระบวนการ เกิดจากสังคม (สังคมกำหนด ปัจเจกถูกกำหนดภายใต้บริบทของสังคม) และการตีความของปัจเจก (ปัจเจกมองตัวเองในลักษณะที่สัมพันธ์กับกลุ่มคนอื่น ๆ ในสังคม) ภายใต้บริบททางประวัติศาสตร์ และสังคมในแต่ละช่วงเวลา และสถานการณ์ (ดร.รัตนา บุญมีธยะ. 2546: 120-121)

เอกลักษณ์สามารถแสดงให้เห็นว่าเอกลักษณ์มิใช่สิ่งแน่นอนตายตัว หยุดนิ่งหรือเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ขณะเดียวกันวิถีคิด วิถีพูดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่าเอกลักษณ์ของเรา ก็ได้หยุดนิ่งตายตัวเช่นกัน แต่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เอกลักษณ์เป็นเพียงการสร้างขึ้นของวาทกรรมชุดต่างๆ เท่านั้น ตัวอย่างเช่น เอกลักษณ์ของมนุษย์ในฐานะเป็นองค์ประธาน (A Humansubject) ที่เชื่อว่า ทุกอย่างจะมีความหมายก็ต่อเมื่ออยู่ภายใต้การรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งถือกันว่าเป็นสุดยอดของเอกลักษณ์ของมนุษย์ในยุคสมัยนั้น ก็เป็นเพียงประดิษฐ์กรรม หรือผลผลิตของวาทกรรมชุดหนึ่งเท่านั้น โดยเริ่มจากความคิด/ความเชื่อของนักปรัชญา และนักคณิตศาสตร์ชาวฝรั่งเศสที่มีชื่อเสียงก้องโลกชื่อ เรเน เดการ์ต (Rene Descartes, 1596 - 1650) ผู้ประกาศก้องเป็นสัจพจน์ของปรัชญาตะวันตกตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 ว่า “ข้าพเจ้าคิด เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงเป็นตัวข้าพเจ้า” (“I Think, therefore, I Am.”) เป็นความคิด/ความเชื่อที่ส่งต่อมายังปรัชญาแขนงต่าง ๆ ในปัจจุบันวิถีคิดเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของมนุษย์ถูกทำลาย สลาย สั่นคลอน และล้มล้างจากสฤลความคิดแนววิพากษ์ที่เสนอว่า ความคิด/ความเชื่อที่ว่ามนุษย์เป็นองค์ประธานนั้น เป็นเพียงการสร้าง การร้องเรียก (Interpellation) ของอุดมการณ์แบบหนึ่งในระบบทุนนิยมเท่านั้น จนถึงการวิเคราะห์แบบจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ และฌาร์ค ลากอง (Jacques Lacan) ที่มองว่าความคิด และการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ถูกตีกรอบไว้ในระดับจิตไร้สำนึก (The unconscious) ซึ่งไม่สามารถอธิบาย หรือทำความเข้าใจด้วยเหตุผลล้วน ๆ (ดร.ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร. 2542: 322-323)

ฌาร์ค ลากอง (Jacques Lacan) สร้างทฤษฎีเกี่ยวกับอัตบุคคล (The subject) หรือมนุษย์ขึ้นโดยการตีความทฤษฎีของฟรอยด์ใหม่ โดยทฤษฎีเกี่ยวกับอัตบุคคล หรือมนุษย์ของลากองมีความซับซ้อนเข้าใจยาก เช่นทฤษฎี “ขั้นกระจกเงา” (The Mirror Stage) นั้น มีความหลากหลายกล่าวคือแนวคิดของลากองนั้นไม่หยุดนิ่ง และมีพัฒนาการอยู่เสมอ ขึ้นอยู่กับแต่ละช่วงเวลาเนื้อหาโดยหลักมีความคล้ายคลึงกัน แต่ต่างกันบางจุดตรงจุดเน้น ซึ่งมีเนื้อหาแบ่งเป็นสามตอนคือ มนุษย์คือความคิด มนุษย์เป็นวัฒนธรรม มนุษย์อยู่ในปรารถนา

ลากองกล่าวถึงการถ่ายแบบ (Identification) ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของมนุษย์หรือในอีกนัยหนึ่งคือ การให้นิยามตัวตนของตัวเอง โดยมีลำดับขั้นคือ การจับเค้าแบบ (capture) การเลียนแบบ (mimicry) และการถ่ายแบบ (Identity) การเกิดอัตลักษณ์ของมนุษย์คือการถ่ายแบบ กล่าวได้ว่า เมื่อมนุษย์จับเค้าแบบด้วยการมอง/ดู การยอมรับ หรือหลงใหลในภาพ/แบบผลัดกันให้มนุษย์

เลียนแบบ ดังนั้น การถ่ายแบบ จึงทำให้เกิดความคิดที่เรียกว่าตัวตน หรือตัวตนที่สะท้อนมาจากกระจกเงาหรือ สิ่งอื่นรอบตัว หรืออาจกล่าวได้ว่า ตัวตนเกิดขึ้นจากการถ่ายแบบจากภาพ/แบบของสิ่งอื่น

“ฉัน” ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการถ่ายแบบเบื้องต้นแท้จริงแล้วคือ จิตสำนึก หรืออีโก้ ลากอง (Lacan; 1999: 7) เรียกตามคำของฟรอยด์ว่า “ฉัน” ในอุดมคติ (Ideal) หรืออีโก้ในอุดมคติ (Ideal ego) ลากองกล่าวว่า เป็นสื่อเกาะแห่งอัตลักษณ์อันแปลกแยก (Lacan; 1999: 4) นั้นหมายความว่า อัตลักษณ์ของมนุษย์ในทัศนะของลากองเป็นเพียงเปลือกนอกที่หุ้มตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์เอาไว้ เป็นอัตลักษณ์ที่เกิดจากการคิดฝันเอาเอง และจากการถ่ายแบบมาจากสิ่งอื่น ซึ่งหมายความว่า สามารถถอดออกสวมตัวใหม่ได้

อัตลักษณ์ (Identity) ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในจินตนาการ (The Imaginary) เป็นการให้นิยามผิด (Misidentify) กับตัวตน (Self) ของตัวเอง และเป็นสิ่งภายนอกสำหรับเขาเสมอ เป็นสิ่งที่มนุษย์คิดฝันขึ้น โดยการคาดเดาเอาเองจากการมองภาพ/แบบ (Imago) ของสิ่งอื่น (The other) หรือกล่าวให้เข้าใจง่ายคือ “ฉัน” เป็นเพียงสิ่งที่มนุษย์คิดว่าเขาเป็นเท่านั้น ลากองกล่าวว่า การมีอยู่ของมนุษย์ หรืออัตลักษณ์ของมนุษย์ที่นิยามขึ้นทั้งหมดนั้น เป็นสิ่งจอมปลอม เป็นการนิยามที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง หรือเป็นเพียงความคิดของมนุษย์เท่านั้น มนุษย์สร้างอัตลักษณ์ขึ้นด้วยความเข้าใจของตัวเอง แม้จะเป็นเพียงอัตลักษณ์ที่มีความแปลกแยกจากตัวตนที่แท้จริงของเขา และแม้จะเป็นอัตลักษณ์ที่เกิดจากการเลียนแบบ (mimicry) มาจากภาพ/แบบที่เป็นเปลือกนอกของสิ่งอื่นแต่อัตลักษณ์นั้น ก็มีความเป็นตัวของตัวเอง หรือมีความเป็นอัตวิสัย/อัตบุคคล (Subjectivity) กระบวนการขัดเกลาทางสังคมทำให้มนุษย์กลายเป็นวัตถุ (Objectify) คือกลายเป็นผู้ถูกกระทำมนุษย์มิใช่ผู้กระทำ (Subject) อย่างแท้จริง เพราะในทุกการกระทำของมนุษย์ เป็นผลมาจากการถูกกระทำจากสังคม กฎเกณฑ์ อุดมการณ์ ค่านิยม วาทะกรรม หรือ ชื่อที่พ่วงบ่วงคับให้ต้องรับยึดเหยียดให้ได้สลายความเป็นอัตวิสัย/อัตบุคคลของมนุษย์ และทำให้มนุษย์มีแต่ความเป็นภววิสัย วัตถุผู้ถูกกระทำ นั่นคือ “ความเป็นอัตบุคคล/อัตวิสัยที่ตายแล้ว” หรือมนุษย์ในฐานะผู้ถูกกระทำตายไปแล้ว ลากองจึงกล่าวว่า จิตไร้สำนึกของมนุษย์เต็มไปด้วยวาทะกรรมของสิ่งอื่น หรือของสังคม (Lacan; 1999: 55-56) ความเป็นมนุษย์ของอัตบุคคลเป็นเพียงประดิษฐ์กรรมของวัฒนธรรม

ลากองกล่าวว่าอัตลักษณ์ หรืออีโก้มีลักษณะเป็นทวิลักษณ์ (Binary opposition) คือการมีสองด้านเช่นเดียวกับเหรียญที่เป็นเหรียญเดียวกันแต่มีด้านหัว และก้อย ซึ่งลากองอธิบายลักษณะทวิลักษณ์ไว้สองประการคือ การสงวน (Preservation) และการปรับเปลี่ยน (Sublimation) การปรับเปลี่ยนเป็นนิสัยของอัตลักษณ์ หรือฉันในสัญลักษณ์ หรือเรียกว่า “เด็กดี” ลากองกล่าวว่าบุคลิกด้านนี้อีโก้ที่ผลักดันให้มนุษย์เข้าสู่กระบวนการทางวัฒนธรรม ส่วนการสงวนนั้น เป็นนิสัยของอัตลักษณ์ใน

ด้านตรงกันข้ามหรือ Negativity คือ “ฉันท” ในความจริงมีนิสัยดีอรรัน คิดเล็กคินน้อย เอาแต่ใจตัว ไร้เหตุผล ก้าวร้าว และเร้าร้อนด้วยราคะ หรือมีนิสัยทุกอย่างที่เป็นสิ่งต้องห้ามในโลกแห่งสัญลักษณ์ จึงมีปรากฏในความฝัน การปลั่งปากพูด การพูดตลกไปกษา หรือในอาการของคนไข้โรคประสาทโดยลากองกล่าววามนุษย์ทุกคนไม่ต่างจากคนไข้โรคประสาท

ลากองกล่าววามนุษย์นั้น เป็นความว่างเปล่า (Nothingness) มนุษย์ต้องผ่านกระบวนการ บันทึกความรู้ หรือกระบวนการทำให้เป็นมนุษย์ในสามกระบวนการ ซึ่งส่งผลให้มนุษย์มีความแปลกแยกในตัวเอง หรือมีบุคลิกภาพเป็น “สามคนในร่างเดียว” คนแรกเกิดขึ้นในกระบวนการบันทึกจิตนาการจึงมีนิสัยเพื่อฝัน ชอบคิดเข้าข้างตัวเอง และตัดสินใจอะไรภายนอก คนที่สองเกิดในกระบวนการจดบันทึกสัญลักษณ์เป็นเด็กดี ชอบอ้างเหตุผล กฎหมายและศีลธรรม ส่วนคนที่สามเกิดขึ้นในกระบวนการบันทึกความจริง จึงเป็นคนอารมณ์อ่อนไหวชอบหมกมุ่นอยู่กับอารมณ์ความรู้สึกตัวเอง ดีอรรัน เก็บตัว แต่ทั้งสามมีนิสัยที่เหมือนกันตรงที่ก้าวร้าว หลงตัวเอง บ้าอำนาจเห็นแก่ตัว และไม่เคยรักใครเลย

ลากองกล่าววามตัวตนของมนุษย์แท้จริงนั้นคือ Negativity ที่ซ่อนลึกอยู่ในความจริงซึ่งมีอาจเข้าถึงด้วยจินตนาการหรือภาษา และไม่เคยมีใครไปถึง ลากองเรียกการบันทึกความรู้ของมนุษย์ในกระบวนการนี้ว่า กระบวนการแห่งความจริงอาจจะต้องบอกเป็นปริศนาแก่เราว่ามันคือความจริงของมนุษย์ ความจริงที่ซุกซ่อนไว้ในที่ลับหรือในที่ที่เรียกว่า “ด้านลึกของการมีอยู่” ที่เต็มไปด้วยปรารถนา และปรารถนาก็มิได้หยุดนิ่งมันยังคงเรียกร้องตลอดเวลา (นภาพร หงษ์ทอง. 2547: 12-62)

จากแนวคิดที่กล่าวมาสรุปได้ว่า อัตลักษณ์มีความเลื่อนไหลไม่หยุดนิ่งตายตัว ซึ่งการศึกษาวิจััยในครั้งนี้ การสร้างอัตลักษณ์บนเรือนร่างจากรอยสัก เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากแรงขับของตนเอง และเกิดจากการหลอมรวมของบริบททางสังคมรอบตัว ดังนั้น จึงนำแนวคิดดังกล่าว มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิจััยในครั้งนี้

3. ตัวแปรที่สัมพันธ์กับความเป็นครุมืออาชีพ

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเป็นครุมืออาชีพมีหลายประการ เช่น ปัจจัยด้านบุคลิกส่วนตัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน ปัจจัยด้านบริบทของสถาบัน เป็นต้น ในการวิจััยครั้งนี้ ผู้วิจััยจึงขอเสนอปัจจัยที่ผู้วิจััยสนใจ โดยพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ตัวแปรด้านบุคลิกส่วนตัว

องค์ประกอบด้านเพศเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนเราแตกต่างกันในเรื่องการเรียนรู้ ทักษะ เจตคติ ความสนใจ และการแสดงพฤติกรรม (เสาวคนธ์ สาทา. 2550: 22; อ้างอิงจาก อารี พันธุ์มณี. 2544: 33) กล่าววามแตกต่างทางเพศเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาททางวัฒนธรรมของเพศ

หญิงและเพศชายให้แตกต่างกัน เช่น บางวัฒนธรรมถือว่า เพศชายเป็นช้างเท้าหน้า เพศหญิงเป็นช้างเท้าหลัง หรือเพศชายเป็นผู้นำเพศหญิงเป็นผู้ตาม เป็นต้น หรือในบางวัฒนธรรมเชื่อว่า ผู้ชายต้องเข้มแข็งอดทนอ่อนแอไม่ได้ ผู้หญิงเป็นผู้ที่อ่อนแอกว่า หรือผู้ชายมีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าผู้หญิง เพราะในบางตำแหน่งไม่เปิดให้ผู้หญิงทำงานในตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงกว่า ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างเพศ และจากการค้นคว้าปรากฏว่า เพศหญิงหรือเพศชายสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ทัดเทียมกัน แต่ชายและหญิงจะมีเจตคติหรือความสนใจที่ต่างกัน ยิ่งเกิดปัญหาและการนึกคิด อุดมคติที่แตกต่างกันออกไป องค์ประกอบด้านเพศจึงมีความสำคัญต่อผลการเรียนรู้และการพัฒนาของนิสิต

ครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตเด็ก โดยมีพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นตัวจักรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อตัวเด็กอย่างยิ่ง ทั้งในด้านบุคลิกภาพ ทักษะ ทักษะ ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนความประพฤติและรวมไปถึงความสำเร็จในชีวิตของเด็กก็ว่าได้ ถ้าจะพิจารณาถึงความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ไม่น้อยโดยเฉพาะพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีความมุ่งหวังต่อการประสบความสำเร็จของบุตรหลานของตน เขาย่อมต้องการให้เด็กได้รับการศึกษาในระดับสูงสุดเท่าที่จะทำได้ และประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี พ่อแม่ผู้ปกครองที่เข้าใจจะให้ความสนใจในการศึกษาของเด็ก มีเวลาในการเอาใจใส่ดูแลการเรียนของเด็กให้คำแนะนำในการเรียนแก่เด็กเป็นอย่างดี สิ่งเหล่านี้จะเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กสามารถทำการศึกษเล่าเรียนจนประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี (นิเทศ เจริญภัณฑูรณ. 2543: 32)

วาทีนี อึ้งเกลี้ยง (2552: 43) ได้สรุปแนวคิดของสัมพันธภาพในครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีจะต้องมีพฤติกรรมที่แสดงความรักและความผูกพันกันในลักษณะต่อไปนี้

1. ต้องเอาใจใส่ดูแลเอื้ออาทรต่อกัน หมายถึง การดูแลสุขภาพของกันและกัน อาหารการกิน การเล่าเรียนของบุตร ความทุกข์และความสุขที่ต้องการระบาย เป็นต้น
2. ต้องรู้จักคนที่เรารัก สำหรับบุตร ธิดา มารดา ก็ต้องเข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับบุตร อุปนิสัยบุตร จุดเด่นจุดด้อยเป็นอย่างไร
3. ต้องเคารพซึ่งกันและกัน หมายถึง การเคารพที่มาจากใจ ซึ่งมีพฤติกรรมการแสดงออกหลายอย่าง เช่น การฟัง การเกรงใจ การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เป็นต้น
4. ต้องมีความรับผิดชอบ หมายถึง การยอมรับความผิดหรือความชอบ
5. ต้องมีความไว้วางใจกันและกัน ควรมีต่อทั้งทางกายและทางใจ
6. ต้องให้กำลังใจกันและกัน อาจเป็นคำพูดหรือท่าทางที่ให้การสนับสนุน
7. ต้องให้อภัยกันและกัน ถ้ามีความรักอยู่ก็อภัยให้กันและยกโทษให้กัน
8. ต้องรู้จักสื่อสารในครอบครัว ควรใช้ปิยะวาจา ระหว่างบิดามารดากับบุตร

9. ต้องใช้เวลาด้วยกันอย่างมีคุณค่าและคุณภาพ มีกิจกรรมร่วมกัน ช่วยแก้ปัญหาต่างๆที่มี
10. ต้องมีการปรับตัวตามภาวะที่เปลี่ยนแปลงของบุคคลในครอบครัว
11. ต้องรู้จักภาระหน้าที่ในครอบครัวและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การอยู่ด้วยกันทุกคนต้องมีบทบาทหน้าที่ต่อตนเอง และต่อสมาชิกในครอบครัว
12. มีความใกล้ชิดทางสัมผัส เช่น การโอบกอดกันบ้าง เป็นการแสดงความรักความอบอุ่นตามธรรมชาติของคน

2. ตัวแปรด้านบริบทของสถาบัน

นอกจากความรู้ทางวิชาชีพซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับครูมืออาชีพแล้วประสบการณ์ในการสอนถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ครูที่ทักษะ ความเชี่ยวชาญ จากการสะสมประสบการณ์ตรงในการจัดการกระบวนการสอน โดยสำนักเลขาธิการคุรุสภาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ ประกาศเป็นข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตน ซึ่งในมาตรฐานด้านประสบการณ์นั้นได้กำหนดไว้เพื่อให้ครูพร้อมที่จะประกอบวิชาชีพทางการศึกษา โดยกำหนดไว้ดังนี้ (โกวิท ปรวาลพฤกษ์.2541: 19)

1. มีวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษาที่สภาวิชาชีพรับรอง
2. วุฒิปริญญาตรีทางวิชาการหรือวิชาชีพอื่น และได้ศึกษาวิชาการศึกษาหรือฝึกอบรมวิชาชีพทางการศึกษามาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต
3. ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่สภาวิชาชีพรับรอง เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ดังนี้

- 1) การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน
- 2) การฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

เบอร์ลินเนอร์ (Berliner,1976: 227) กล่าวว่า ผู้ที่เป็นมืออาชีพนั่นคือผู้ที่ศึกษาจนมีความรู้ในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้ง อันเกิดจากระบบการรับการศึกษาและการฝึกฝน ฝึกปฏิบัติในสาขานั้นเป็นเวลานาน ตลอดจนการพัฒนาทักษะอยู่เสมอ การที่จะเป็นครูมืออาชีพได้นั้น ต้องมีการเรียนการฝึกฝนอย่างมืออาชีพ มีมาตรฐานของหลักสูตร มีการประเมินผล มีระยะเวลาและการกระทำที่เหมาะสม รู้เรื่องงานของครู รู้และเข้าใจเรื่องการเรียนรู้อันร่วมกันในสังคมของโรงเรียนและมีความรู้ความสามารถด้านหลักสูตรที่เหมาะสม

ดังนั้นกล่าวได้ว่า ครูมืออาชีพนอกจากจะมีความรู้เฉพาะด้านในการจัดการเรียนการสอนแล้ว ยังต้องมีประสบการณ์ในการปฏิบัติการสอน ประสบการณ์การสอน จึงหมายถึงระยะเวลาในการฝึกฝนหรือปฏิบัติการสอน การที่ครูมีประสบการณ์สอนเป็นเวลายาวนานนั้นย่อมมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนและเกิดการพัฒนาทักษะ อีกทั้งสร้างข้อค้นพบหรือความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

3. ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน

สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนกระทำพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งได้แก่ ผู้สอน เพื่อนร่วมชั้น ความเชื่อ ทศนคติของผู้เรียนเอง อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนานิสิต ซึ่งจะหล่อหลอมพฤติกรรมของนิสิต หากสภาพแวดล้อมดีและนิสิตตอบสนองต่อสิ่งเร้าดีก็จะส่งผลให้นิสิตประสบความสำเร็จในการเรียน การเรียนรู้ของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบรรยากาศในการเรียนรู้นั้นมีความหมายต่อผู้เรียน กล่าวคือนักเรียนเห็นว่าประสบการณ์นั้นตรงกับความต้องการและเหมาะสมกับบุคลิกภาพของเขา และไม่ใช่อะไรที่ขู่เข็ญ กล่าวคือนักเรียนไม่ได้รู้สึกว่าการเรียนรู้นั้นๆ มีความน่ากลัวหากแต่รู้สึกว่าได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีแต่ความจริงใจต่อกัน (เสาวคนธ์ สาทา. 2550: 36; อ้างอิงจาก Withall. 1979: 347)

พิมพันธ์ เดชคุปต์ (2544: 10-14) ได้กล่าวถึงบรรยากาศทางกายภาพในการเรียนการสอนไว้ว่า บรรยากาศทางกายภาพ คือลักษณะของห้องเรียนที่มีบรรยากาศทางกายภาพที่เหมาะสม ควรเป็นดังนี้

1. ห้องเรียนควรมีสีสันน่าดู และเหมาะสมสบายตา อากาศถ่ายเทดีปราศจากเสียงรบกวน กว้างขวางพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน
2. ห้องเรียนควรมีบรรยากาศอิสระของการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตลอดจนการเคลื่อนไหวของกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท
3. ห้องเรียนสะอาดถูกสุขลักษณะ น่าอยู่ ตลอดจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
4. สิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สื่อการสอนประเภทต่างๆ สามารถเคลื่อนย้ายได้ สามารถดัดแปลงให้เอื้ออำนวยต่อการสอนและการจัดกิจกรรมประเภทต่างๆ ได้
5. การจัดห้องเรียนให้พร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้ง เช่น ให้มีความเหมาะสมต่อการสอนวิธีต่างๆ ตัวอย่างเช่น เหมาะต่อการสอนโดยกระบวนการกลุ่ม วิธีบรรยาย และวิธีการแสดงละครเป็นต้น

สมพร สุทัศน์ีย์ (2544: 134-136) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนไว้ว่า บรรยากาศในห้องเรียนไม่อบอ้าว โปรง อากาศถ่ายเทได้สะดวก จัดโต๊ะเก้าอี้ให้เด็กนั่งสบายๆ เหมาะกับรูปร่างและวัยของเด็ก ทำให้เด็กรู้สึกมั่นคงปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น โต๊ะเรียนม้านั่งควรอยู่

ในสภาพที่แข็งแรงทนทาน อาคารเรียนมั่นคงแข็งแรง อุปกรณ์เครื่องใช้ในห้องเรียน เช่น พัดลมติดเพดาน อยู่ในสภาพที่แข็งแรง เครื่องใช้ไฟฟ้าอยู่ในสภาพดีปลอดภัย

นอกจากนี้ โปรแกรมการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นเหมือนสิ่งสนับสนุนในการตัดสินใจในการเลือกเข้าสถานศึกษาของนิสิต (Chapman. 1981: 497) ได้กล่าวถึงความสำคัญของโปรแกรมการศึกษาว่าเป็นองค์ประกอบที่กำหนดด้านคุณลักษณะที่ตนนั้นปรารถนา เพราะเชื่อมั่นว่าสิ่งที่ตนเลือกนั้นจะตรงตามคุณสมบัติและความสามารถที่ตนถนัด และผู้เรียนมีความคาดหวังว่าโปรแกรมการศึกษาที่พวกเขาเลือกนั้นจะทำให้พวกเขามีงานทำเมื่อจบการศึกษาแล้ว และสถานศึกษาที่จัดโปรแกรมการศึกษาที่หลากหลาย จะทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตรงกับความสามารถและความถนัดของตนอย่างดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ลักษณะทางกายภาพทางการเรียนที่ดีจะต้องเป็นห้องเรียนที่มีบรรยากาศที่ปลอดโปร่ง มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย ตลอดจนการจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียน ตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการเรียน มีความกระตือรือร้น และมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียน

4. ด้านความเป็นครู

4.1 สารความรู้ความเป็นครู

4.1.1 ความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู

ไม่ว่าจะเป็นอดีต ปัจจุบันหรืออนาคต ครูย่อมมีความสำคัญต่อสังคม ประเทศชาติแม้กล่าวคือ ทราบไตที่สังคมมนุษย์ยังสามารถผลิตสมาชิกใหม่ให้สังคม ความต้องการครูก็จะมีอยู่ตลอดไป อาจมีข้อจำกัดอยู่แต่เพียงในเรื่องจำนวนและความสามารถของครูในด้านต่างๆ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันโลกได้พัฒนาไปมากเช่นเดียวกัน ดังนั้นความต้องการใช้ครูจึงต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมด้วย

ไม่ว่าครูจะมีความรู้ความสามารถหรือความถนัดแตกต่างกันเพียงใด แต่บทบาทของครูโดยส่วนรวมแล้วจะยังอยู่ในลักษณะเดียวกัน คือ นอกจากครูจะต้องรับบทบาทเป็นผู้สอนคนให้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการต่างๆ แล้ว ครูยังจะต้องรับบทบาทในการพัฒนาประเทศชาติในด้านต่างๆ อีก เช่นการพัฒนาสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้น ครูจึงต้องรับบทบาททั้งในอดีตและปัจจุบัน และเป็นบทบาทในการสร้างสังคมในด้านต่างๆ ให้มีความเจริญก้าวหน้า เพื่อที่พวกเขา จะได้เป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป พรชัย หันจันทร์ (2552: ออนไลน์) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของครูไว้ดังนี้

- 1) ครูจะต้องเป็นนักวิจัย เก็บข้อมูลให้ละเอียดว่าปัญหาสังคมในปัจจุบันมีอะไรที่ครูจะต้องร่วมมือแก้ไข
- 2) ครูต้องเป็นนักวิเคราะห์ เมื่อหาข้อมูลมาพร้อมก็นำปัญหาเหล่านั้นมาวิเคราะห์ต้นตอของปัญหาให้ละเอียด
- 3) ครูจะต้องเป็นนักวิจารณ์ทั้งปัญหาของตนเอง ของนักเรียนและสังคมด้วยวิธีจิตวิทยา เพื่อความกระจ่างของปัญหา ครูจะต้องเป็นคนกล้าที่จะแสดงว่าครูเข้าใจปัญหาและพร้อมที่จะแก้ปัญหา
- 4) ครูจะต้องมีความสามารถนำคุณค่าของบทเรียนมาเป็นตัวเชื่อมโยงผสมผสานให้เกิดการแก้ไขปัญหาในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วน นิภาภัทร ร้อยดาพันธ์ (2545: 34-35) ได้กล่าวถึงบทบาทเฉพาะตัวของครู บทบาทที่มีต่อนักเรียนและบทบาทที่มีต่อสังคม ดังนี้

1. บทบาทเฉพาะตัว ครูจะต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ทันสมัย รักการอ่าน การค้นคว้า เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเองอยู่เสมอ และประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบในด้านคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม โดยที่การศึกษาค้นคว้า วิจัยให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นหลัก จัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนของตน รวมถึงการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยยึดหลักว่า ทุกสถานที่ ทุกแห่งเป็นแหล่งเรียนรู้ และทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นสื่อการเรียนการสอน

2. บทบาทต่อนักเรียน ครูต้องเป็นผู้แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนรู้จักการศึกษา ค้นคว้า เป็นผู้จัดประสบการณ์ให้เด็กโดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้เกี่ยวข้องกับชีวิตและสิ่งซึ่งเป็นที่ต้องการของผู้เรียนและสังคม แนะนำผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นโดยจัดให้มีประสบการณ์ต่างๆ โดยต้องเลือกจัดเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการทางจิตวิทยาของผู้เรียน รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้น่าสนใจและมีประโยชน์ มีความสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้ ให้สามารถทำงานเป็นกลุ่ม มีวินัยในตนเอง ให้ความรัก ความเอาใจใส่ อบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ของสังคม

3. บทบาทต่อสังคม ครูมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งครูจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชน ทั้งในด้านคุณลักษณะส่วนตัวของครู เจตคติต่ออาชีพ นิสัยในการทำงาน ศีลธรรม ความกล้า ความจริงใจ และความตรงต่อเวลาและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับ

ชุมชน ครูเป็นสมาชิกของสังคมโรงเรียนจึงควรเป็นผู้ฟังที่ดี เต็มใจทำงาน คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น และนับถือประเพณีของโรงเรียน และเป็นสื่อกลางของโรงเรียนและชุมชน

จตุธา บุรีภักดี (2547: 51-52) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของครู ไว้ดังนี้

1. ทำบัญชีเรียกชื่อ
2. ทำสมุดประจำชั้นและทะเบียนประวัตินักเรียน
3. ทำสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน
4. ทำรายงานผลการเรียน
5. สอนและเตรียมการสอน
6. ตรวจงานของนักเรียน
7. ปกครองนักเรียน
8. ควบคุมชั้น
9. อบรมและสั่งสอนนักเรียน
10. จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียน
11. จัดและเก็บเอกสารและอุปกรณ์การสอนเข้าหมวดหมู่
12. รู้และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน
13. ประสานงานกับครูใหญ่ เพื่อนร่วมงาน คนงาน นักการภารโรง และเชี่ยวชาญอื่นๆ
14. แนะนำนักเรียนและผู้ปกครอง
15. สอนซ่อมเสริม
16. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน
17. ตรวจสุขภาพทั่วไปและการแต่งกายของนักเรียนทุกเช้า
18. ดูแลความปลอดภัยและช่วยเหลือนักเรียนที่เจ็บป่วย
19. ดูแลความสะอาดเรียบร้อยของโรงเรียนและห้องเรียน
20. ติดต่อกับผู้ปกครองและชุมชน
21. ร่วมกิจกรรมของนักเรียนและชุมชน
22. เป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียนและชุมชน

จากแนวทางการปฏิบัติดังกล่าวเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของครู พอจะสรุปได้ว่า บทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของครู ก็คือบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่อศิษย์ ต่อสถานศึกษา ต่อเพื่อนครู ต่อชุมชน ต่อผู้บังคับบัญชา และต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งบุคคลที่จะมาถึงพร้อมด้วยความเป็นครู จะต้องพยายามรักษาบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบต่างๆ เหล่านี้

ด้วยความสำนึก ด้วยความเต็มใจ และประพฤติอย่างเคร่งครัด เพื่อให้สมกับคำว่า “แม่พิมพ์พ่อพิมพ์ของชาติ” ต่อไป

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - 2559) กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพในยุคปฏิรูปการศึกษา (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2551: ออนไลน์) มีดังนี้

1. มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
2. มีความรู้ และความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. มีมาตรฐานวิชาชีพและได้รับใบอนุญาตประกอบอาชีพ
4. มีความรู้และความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
5. มีความรู้ความสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพและเป็นระบบ
6. มีทักษะและกระบวนการในการคิด การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา
7. มีทักษะและกระบวนการในการคิด การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา
8. มีความใฝ่รู้ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถพัฒนา

ตนเองได้อย่างต่อเนื่องเต็มตามศักยภาพ

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 และมาตรฐานวิชาชีพครูคุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพในยุคปฏิรูปการศึกษา (คุรุสภา. 2551: ออนไลน์) มีดังนี้

1. ด้านความรู้และความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียนและธรรมชาติของการเรียนรู้
2. ด้านความรู้ความสามารถในเนื้อหาสาระวิชาที่สอน
3. ด้านความรู้และทักษะเกี่ยวกับวิชาชีพครู
4. ด้านความรู้และทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้
5. ด้านความสามารถและทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
6. ด้านความรู้ความสามารถและทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ
7. ด้านบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับวิชาชีพครู

วิลโลว์ ตั้งจิตสมคิด (2544: 149) สรุปได้ว่า ลักษณะของครูที่มีความรู้ดี ได้แก่ คุณสมบัติส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาการที่จะสอน ตลอดจนการเป็นผู้ที่มีสติปัญญาดี เฉลียวฉลาด เพื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เป็นต้น ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของครู คือ การสอนดีและปกครองดี สามารถอธิบายได้รวบรัดชัดเจน สอนสนุก ทำเรื่องที่ยากให้เข้าใจได้ ควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย เป็นต้น สอดคล้องกับ สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2551: ออนไลน์) กล่าวว่า ครูต้องมีความรู้ความสามารถ และทักษะเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาสาระวิชาที่สอน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาต่างประเทศเพื่อการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและทัน

ต่อการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน มีความสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรู้ความสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มีความสามารถประเมินผู้เรียนจากพัฒนาการของผู้เรียน นอกจากนี้ส่วนสำคัญต้องมีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพ และจรรยาบรรณของวิชาชีพและได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะและกระบวนการในการคิด การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา มีความใฝ่รู้และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

นิรมล แจ่มจำรัส (2545: 93-96) กล่าวว่า ครูต้องมีความรู้ความสามารถในการดำเนินการสอน ดังนี้

1. รอบรู้วิทยาการกว้างขวาง ครูจะต้องเป็นผู้ชี้นำในการศึกษาเล่าเรียนให้แก่นักเรียนช่วยเหลือด้านการเรียนและการประพฤติของนักเรียน ตลอดจนสามารถแนะแนวให้นักเรียนเข้าใจและสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ครูจึงต้องเป็นผู้รอบรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ อย่างกว้างขวาง
2. มีความรู้ในวิชาที่สอนดี ครูต้องมีความรู้ในเรื่องที่ต้องสอน วิชาที่ต้องรับผิดชอบในการให้ความรู้หรือประสบการณ์แก่นักเรียน ความรู้ในวิชาที่สอนนั้นจะดีมาน้อยเพียงไรก็ขึ้นอยู่กับการเตรียมการสอน ความขยันหมั่นเพียรและความใฝ่รู้ของครูด้วย
3. มีความรู้ในวิธีสอนดี ครูที่มีความรู้ดีจะต้องสามารถสอนได้ดีด้วย ในการประกอบอาชีพครูนั้นการสอนเป็นงานสำคัญที่สุด ฉะนั้นครูจึงควรวางแผนการสอนอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดจุดประสงค์ รูปแบบการสอน วิธีสอนอุปกรณ์การสอน การสอน การจัดกิจกรรมการสอน และการประเมินผลการเรียน
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ครูที่ดีจะต้องมีความพยายามริเริ่มและหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาแก่นักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น การพยายามปรับปรุงงานสอนให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอเป็นการพัฒนาการสอนที่ดีที่สุด เป็นความคิดริเริ่ม นอกจากนี้ความพยายามหาความรู้เพิ่มเติมทั้งในด้านวิชาการ วิธีสอน ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวใหม่ๆ ในวงการศึกษานี้จำเป็นอย่างมากสำหรับอาชีพครูในปัจจุบัน
5. เจตคติต่ออาชีพ ครูต้องมีศรัทธาต่องานครู สนใจที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะมาจากนักเรียน เพื่อนครูด้วยกัน ผู้ปกครองหรือผู้บริหารก็ตาม ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกระตือรือร้นและทำงานให้ได้รับความสำเร็จอย่างดี นอกจากนี้ครูต้องตั้งใจพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ

6. มีความสามารถในการปรับบทเรียนให้กับนักเรียน ครูที่สอนดีต้องรู้จักปรับปรุงวิธีสอนอยู่ตลอดเวลา เนื้อหาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและสังคมอยู่เสมอ ความสามารถปรับบทเรียนให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของนักเรียนด้วย

7. มีความเข้าใจศิษย์ ครูที่ดีจะต้องเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของศิษย์แต่ละคน ทั้งการสอนและการปกครองจะเป็นไปด้วยดี ถ้าหากว่าครูเข้าใจปัญหาพื้นฐานของแต่ละคนที่แตกต่างกันไป ยิ่งครูสามารถเข้าใจนักเรียนได้ดีเท่าไร ก็ย่อมสามารถช่วยเหลือนักเรียนทางด้านการเรียนและความประพฤติได้ดีขึ้นเท่านั้น

8. มีความสามารถในการใช้กลวิธีการสอนต่างๆ ครูต้องสามารถใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระและวัยของนักเรียนในแต่ละชั้นเรียน ความสามารถของครูที่จะปรับวิธีการดำเนินการสอนให้นักเรียนเกิดความสนใจและตั้งใจที่จะเรียนนั้น ครูจะต้องเข้าใจธรรมชาติของวิธีการสอนแต่ละแบบอย่างถ่องแท้ นอกจากนี้ครูจะต้องรู้จักใช้อุปกรณ์การสอนหรือสื่อการสอนให้เหมาะสมกับบทเรียน ครูจะต้องรู้จักเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจและอยากรู้ อยากรูเห็น ตั้งใจที่จะศึกษาเรื่องราวที่ครูสอนด้วย ครูจะต้องสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ตลอดจนจนช่วยให้นักเรียนรู้วิธีการที่จะแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า คุณลักษณะด้านวิชาชีพครู ได้แก่ มีความสามารถในการสอน เข้าใจธรรมชาติการสอน และปรับวิธีการดำเนินการสอนให้นักเรียนเกิดความสนใจและตั้งใจที่จะเรียน ชี้แนะแนวทางการความรู้ในวิชาที่สอน มีความใฝ่รู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู

4.1.2 การพัฒนาวิชาชีพของครู

การส่งเสริมและการพัฒนาวิชาชีพครูนั้นต้องมุ่งที่ตัวครูเป็นสำคัญ ครูที่ดีย่อมช่วยให้สังคมดีขึ้นทุกๆด้าน ครูจึงต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมีคุณภาพ (อำรุง จันทวานิช. 2541: 78) ดังนั้นการพัฒนาวิชาชีพของครูให้เจริญก้าวหน้าทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง นคร พันธุ์ณรงค์ (2553: 3-4) กล่าวถึงแนวความคิดในการพัฒนาวิชาชีพครู ดังนี้

1. คุณภาพของผลผลิตและประสิทธิภาพของกระบวนการผลิต เป็นเครื่องชี้ ความสำเร็จของวิชาชีพ
2. การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการผลิต โดยการพัฒนางานในภาวะปกติอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จะส่งผลต่อคุณภาพของผลผลิตได้ตามเป้าหมาย

3. การพัฒนางานที่เป็นการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องเรียนรู้หลักการ วิธีการ และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในงานอาชีพ และนำมาใช้ในงานเพื่อค้นหาความรู้ สร้างความรู้ใหม่ในวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. ครูที่สามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ เป็นไปตามมาตรฐาน ควรได้รับผลตอบแทนสอดคล้องกับระดับมาตรฐานคุณภาพงานที่ปฏิบัติ

5. การพัฒนาวิชาชีพครู เป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของคุณครูทุกคน เพื่อสร้างผลผลิตให้มีคุณภาพสูงขึ้นอยู่เสมอ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาครูไว้ดังนี้ (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545ก: 23-24)

1. การปรับปรุงกระบวนการผลิต พัฒนาและเสริมสร้างแรงจูงใจให้แก่ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง

2. การทบทวนกระบวนการที่เกี่ยวกับครูทั้งหมดในเรื่ององค์ความรู้วิชาชีพครู ผู้บริหาร การศึกษาและองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ระบบเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกื้อกูล และระบบการส่งเสริมขวัญและกำลังใจ

3. การส่งเสริมการผลิตและการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4. การพัฒนามาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ

การพัฒนาครูมีความจำเป็นมากในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ดังที่เดอลอร์สและคนอื่น ๆ (Delors; others. 1996: 147-149) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนาครูไว้ดังนี้ คือ

1. การสรรหาผู้เข้าเรียนวิชาชีพครู (Recruitment) ควรมีการคัดเลือกและสรรหาผู้เข้าเรียนครูที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมเพื่อเข้ามาศึกษาเล่าเรียนสาขาครุศาสตร์ ส่วนการบรรจุเข้าสู่ตำแหน่งก็ควรมีมาตรการพิเศษในการคัดเลือก

2. การจัดการศึกษาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู ควรจัดถึงระดับปริญญาตรี เป็นขั้นต้น ซึ่งในอนาคตครูต้องมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะอาดเพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลิกภาพของเยาวชนและการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน การจัดการศึกษาสำหรับครูจึงต้องเป็นกระบวนการเดียวกันทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

3. การอบรมครูประจำการ (In-service training) ต้องเปิดโอกาสให้ครูที่ประจำการแล้วได้รับการอบรมความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะการอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อาจใช้ระบบการศึกษาทางไกลเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย เวลาและความสะดวก

4. การพัฒนาผู้สอนในสถาบันฝึกหัดครู (Teacher education) ควรปรับปรุงทักษะของคณาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูทั้งหลาย ตลอดจนการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชนมาร่วมผลิตครู ย่อมพัฒนาระบบผลิตครูให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และช่วยให้การผลิตมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. การนิเทศ (Supervisors) ช่วยให้การควบคุม การตรวจสอบ และการปรับปรุงการปฏิบัติงานของครูเป็นระบบ ทำให้ครูได้รับทราบเกี่ยวกับการพัฒนาด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพครู เช่น ความรู้ใหม่ๆ วิธีการสอน แหล่งข้อมูล การตรวจสอบ ตลอดจนการวัดผลการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับจากการศึกษาด้วย การนิเทศต้องทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

6. การจัดการ (Management) ต้องปฏิรูปการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่างๆ โดยส่งเสริมให้แต่ละแห่งมีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การทำงานตลอดจนการกำหนดปริมาณของครู ต้องส่งเสริมให้ครูได้ทำงานอย่างเต็มศักยภาพ

7. การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของครู (Participation by people from quest the teaching profession) เป็นการช่วยให้การปฏิบัติภารกิจของครูมีคุณภาพและเป็นผู้ร่วมตรวจสอบการทำงานของครู

8. ด้านสภาพการปฏิบัติงาน (Conditions of work) ในสภาพการทำงานจะต้องให้ความสนใจในการโน้มน้าวใจครูผู้สอน

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2544: 37-39) ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาคุณภาพครูวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ในประเทศต่างๆ ไว้ดังนี้

1. การสรรหาผู้เข้าเรียนวิชาครู (Recruitment) ควรมีการคัดเลือก สรรหาผู้เข้าเรียนที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมจำนวนมากพอเข้ามาศึกษาเล่าเรียนสาขาครุศาสตร์ ส่วนการบรรจุเข้าสู่ตำแหน่งก็ควรมีมาตรการพิเศษในการคัดเลือก

2. การศึกษาเบื้องต้นในสถาบันฝึกหัดครู (Initial education) การจัดการศึกษาสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู ควรจัดถึงระดับปริญญาตรีเป็นขั้นต้น ในอนาคตครูต้องมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก เพื่อการเรียนรู้ พัฒนาบุคลิกภาพเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน การจัดการศึกษาเบื้องต้นสำหรับครูจึงต้องทั่วถึง เป็นกระบวนการเดียวกันทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

3. การอบรมครูประจำการ (In service training) ต้องเปิดโอกาสให้ครูที่ประจำการแล้วได้รับการอบรมความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อาจใช้ระบบการศึกษาทางไกลเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย เวลาและเพื่อความสะดวก

4. พัฒนาผู้สอนในสถาบันฝึกหัดครู (Teacher educators) การปรับปรุงทักษะของคณาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูทั้งหลาย ตลอดจนการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชนมาช่วยร่วมผลิตครู ย่อมพัฒนาระบบผลิตครูให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และช่วยให้การผลิตมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วย

5. การนิเทศ (Supervisors) การควบคุม การตรวจสอบและการปรับปรุง การปฏิบัติงานของครูอย่างเป็นระบบ ช่วยให้ครูได้รับทราบเกี่ยวกับพัฒนาการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู เช่น เรื่องความรู้ใหม่ๆ วิธีการสอน แหล่งข้อมูลการตรวจสอบ รวมถึงการวัดผลการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับจากการจัดการศึกษา และการนิเทศต้องทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

6. การจัดการ (Management) การจัดการสถานศึกษาในสถานต่างๆ โดยส่งเสริมให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การปฏิบัติงาน ตลอดจนการกำหนดปริมาณงานของครู ต้องส่งเสริมให้ครูได้ทำงานเต็มศักยภาพด้วย

7. สภาพการปฏิบัติงาน (Conditions of work) ในสภาพการทำงานจะต้องให้ความสนใจในการโน้มน้าวใจครูให้ปฏิบัติงานต่อไปโดยไม่ละทิ้งอาชีพ ทั้งอัตราเงินเดือนและสิทธิประโยชน์ ตลอดจนสภาพอื่นๆ ในการทำงานจะต้องดีพอเมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่นๆ

8. อุปกรณ์การสอน (Teaching materials) การฝึกหัดครูและการสอนในโรงเรียนนั้นจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์การสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบเรียนทั้งจะต้องปรับปรุงหลักสูตรอย่างเสมอ โดยให้ครูมีส่วนร่วมทั้งในชั้นวางแผนและชั้นดำเนินการ ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำเสนอความรู้ใหม่ๆ การสอนทักษะและวิธีการประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.1.3 คุณลักษณะของครูที่ดี

คุณสมบัติพื้นฐานที่ส่งผลต่อการศึกษาของผู้เรียนนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของครูที่ดี เพราะการเป็นครูนั้นไม่ใช่ว่ามีความรู้ หรือทำทางน่าเชื่อถือก็จะเป็นครูได้ อาชีพครูเป็นอาชีพเฉพาะตัวต้องมีการอบรมฝึกฝน ดังเช่น นักวิชาการหลายท่านรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่ดีไว้ ดังนี้

โกเอนส์และโคลฟเวอร์ (Goens; & Clover.1991: 268 – 269) กล่าวว่า ครูที่ดีจะทำงานอย่างเต็มความสามารถ เนื่องจากมีจิตวิญญาณของความเป็นครู จึงมีความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่ยึดติดกับกรอบความคิดเดิมๆ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีหลักการในการทำงานที่เป็นที่ยอมรับ หมั่นใฝ่หาความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ คลาร์ค (Clark. 1995: 4-6) กล่าวเสริมถึงคุณลักษณะของครูที่ดีในด้านต่างๆ เพิ่มเติมดังนี้

1. ด้านการสอน โดยการพิจารณาจากการกระบวนการสอนและผลการสอน กล่าวคือ ผู้เรียนจะมีผลการเรียนที่ดี หากครูมีการทำงานร่วมกัน จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดในการจัดการเรียนการสอน อันจะส่งผลถึงการให้ความรู้ การตั้งคำถาม รวมทั้งการตอบสนองของผู้เรียน

2. ด้านการคิดของครู มีความสำคัญมากเนื่องจากเป็นพื้นฐานหลักในการสอนเพราะเกี่ยวข้องกับ การวางแผน การตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมอื่นๆ เพราะครูต้องเป็นนักสังเกต นักวิเคราะห์ สามารถจัดลำดับการปฏิบัติงานที่มีผลต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน

3. ด้านความรู้ของครู ได้แก่

3.1 มีความรู้ในเนื้อหาวิชา

3.2 มีความรู้ในวิชาครูทั่วไป

3.3 มีความรู้เรื่องหลักสูตร

3.4 มีความรู้เรื่องเทคนิคการสอน

3.5 มีความรู้เรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับผู้เรียน

3.6 มีความรู้ ความเข้าใจในบริบททางการศึกษา

3.7 มีความรู้เกี่ยวกับเป้าหมายของการศึกษา และค่านิยมต่างๆ

ซึ่งฮอยและมิสเกล (Hoy; & Miskel. 1996: 328 – 329) กล่าวว่า การสอนเป็นเรื่องของมืออาชีพ ซึ่งควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ (knowledge) ความรู้ที่ได้มาจากการศึกษา อบรม ฝึกฝนนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต้องสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วงไปได้

2. ยึดกฎระเบียบและการควบคุม (regulations and control) สามารถประพฤติปฏิบัติ ตามข้อกำหนดของความเป็นครูที่ดี และสามารถควบคุมตนเองได้

3. มีอุดมคติในการทำงาน (ideology) ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญของครูมืออาชีพในการพัฒนาผู้เรียนให้เจริญถึงขีดสุด

4. มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน (associate) อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน

กรีน (Green. 1998: 203) ได้เสนอหลัก 7 ประการในการเป็นครูยุคใหม่ที่ดี ได้แก่

1. มีความรอบคอบในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและดูแลผู้เรียนเป็นรายบุคคล

2. มีเทคนิคการสอนและการประเมินผลตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. มีการทำงานเป็นทีม เพื่อร่วมกันปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

4. มีความเชื่อในความแตกต่าง คำนึงถึงความเป็นอิสระในการทำงาน เพื่อประโยชน์กับสังคมโดยส่วนรวม

5. ให้ความใส่ใจและยอมรับในความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน

6. มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

7. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานใหม่

4.1.4 การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู

ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คุณภาพการศึกษาของนักเรียนยังไม่บรรลุตามความมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา อาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย แต่ปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งคือปัจจัยจากระบบการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนของผู้เรียน วีระชัย จิระชาติ (2549: 1-4) กล่าวถึงปัญหาต่างๆ ดังนี้

1. การพัฒนาครูที่ผ่านมาดำเนินการได้ไม่ทั่วถึงกลุ่มเป้าหมาย มีครูและบุคลากรจำนวนไม่น้อยที่ไม่เคยได้รับการพัฒนาเลยเป็นระยะเวลาหลายปี

2. การพัฒนาในอดีตมีจำนวนไม่น้อยที่ไม่ตรงกับความต้องการของครู หรือบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากหน่วยงานผู้จัดเป็นผู้กำหนดหลักสูตรแล้วให้ครูที่สนใจสมัครเข้าพัฒนาหรือให้ Quata แก่โรงเรียนจัดส่งครูไปเข้ารับการพัฒนา ทำให้การพัฒนาไม่สอดคล้องกับความต้องการใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนของครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างแท้จริง

3. การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ส่งผลถึงผู้เรียน สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการพัฒนาไม่ตรงกับความต้องการของครู จึงทำให้การใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ได้รับการพัฒนา ไม่สามารถนำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนของครู ได้มากเท่าที่ควร

4. การพัฒนาของครูที่ผ่านมามักเป็นการพัฒนาภายนอกสถานศึกษา (out site development) ทำให้ครูต้องละทิ้งห้องเรียนแม้จะมีการสอนแทน แต่ประสิทธิภาพการเรียนรู้อันของผู้เรียนย่อมอ่อนด้อยกว่าที่ควรจะเป็น

5. การพัฒนาไม่เชื่อมโยงกับการเลื่อนวิทยฐานะและการพิจารณาความดีความชอบ

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2544: 51-54) กล่าวว่าครูไทยควรที่จะพัฒนาวิธีสอนและการพัฒนาตนเองในบริบทของการศึกษาและวัฒนธรรมไทยขึ้นมาใช้ และผลที่ได้น่าจะเหมาะสมแก่นักเรียนไทยมากกว่าการนำวิธีสอนที่พัฒนาในบริบทของวัฒนธรรมอื่นมาใช้ เช่น วิธีสอนและวิธีการพัฒนาตนเองของครูญี่ปุ่น ที่เรียกว่า Lesson Study ซึ่งเป็นวิธีการที่ครูญี่ปุ่นรวมกันเป็นคณะหรือทีมงานพัฒนาแผนการสอนและวิธีการสอนร่วมกันและเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูโดยตนเองไปด้วย นักวิจัยญี่ปุ่นเชื่อว่า วิธีการ Lesson Study เป็นปัจจัยหลักตัวหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนญี่ปุ่นประสบความสำเร็จอย่างสูง

ในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และครูญี่ปุ่นก็เชื่อว่าวิธีนี้ช่วยให้ทักษะความเป็นครูของตนได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้นและช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น

วิธีการสอนและวิธีการพัฒนาตนเองของครูญี่ปุ่น Lesson Study มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมาย (Focusing the Lesson) คณะจะมองหาเป้าหมายที่ทั้งโรงเรียนยอมรับร่วมกัน เช่น การสอนให้นักเรียนคิดอย่างอิสระ หรือการสอนให้นักเรียนรักการเรียนรู้ หรือสอนให้นักเรียนเข้าใจหลักการทางคณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์เป็นต้น คณะร่วมกันพิจารณาเป้าหมายแล้วเลือกเป้าหมายเฉพาะ โดยปกติเป้าหมายเฉพาะจะมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในการสอน การเรียนตามปกติที่ครูพบว่านักเรียนส่วนมากไม่เข้าใจ

2. การเตรียมการสอน (Planning the Lesson) คณะจะศึกษารายงานการวิจัย ศึกษาตำรา เอกสาร และบทความต่างๆ เกี่ยวกับหัวข้อที่ศึกษาร่วมกันวางแผนการสอนแล้วนำเสนอคณะครูเพื่อขอความคิดเห็น

3. การสอนบทเรียน (Teaching Lesson) คณะจะมอบให้ครูคนหนึ่งทำการสอนบทเรียนในชั้นเรียนของตน ภายในกรอบหลักสูตรครูในคณะอื่นๆ จะเข้าไปสังเกตการสอนอย่างใกล้ชิด บันทึกพฤติกรรมและคำพูดของครูและของนักเรียน บางครั้งก็บันทึกการสอนโดยใช้กล้องวิดีโอ แท็บเล็ตเสียง หรือถ่ายภาพไว้ สังเกตดูการทำงานของนักเรียนและนำผลงานของนักเรียนมาวิเคราะห์ร่วมกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดที่นักเรียนไม่เข้าใจ

4. การคิดทบทวนและการประเมินผล (Reflecting and Evaluation) หลังเลิกเรียน คณะจะปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการสอนและการสังเกตการสอน ครูที่ทำการสอนจะเป็นคนแรกที่พูดเกี่ยวกับว่าการสอนดำเนินไปอย่างไร และชี้ถึงปัญหาที่สังเกตเห็น ครูคนอื่นๆ จะเสริมสิ่งที่สังเกตเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

5. การปรับปรุงแผนการสอน (Revising the Lesson) คณะจะนำปัญหาที่ได้จากการประชุมตามขั้นตอน 4 มาปรับปรุงแผนการสอน โดยช่วยกันหาทางแก้ไขวิธีการสอนตรงจุดที่นักเรียนไม่เข้าใจ การปรับปรุงแผนการสอนและวิธีการสอน ตลอดทั้งคำพูดของครู คณะอาจจะทำกันหลายครั้งในที่ประชุมเพื่อเตรียมการสอนครั้งต่อไป บางครั้งคณะก็อาจจะตัดสินใจว่าคงไม่จำเป็นต้องทดลองสอนอีกครั้ง

6. การสอนตามแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้ว (Teaching the Revised Lesson) คณะอาจจะให้ครูคนเดิมหรือคนใหม่ในสาระทำการสอนตามแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วกับห้องเรียนใหม่ การสอนครั้งที่สองนี้คณะมักจะเชิญครูทั้งโรงเรียนมาร่วมสังเกตการสอนด้วย

7. การคิดทบทวนและการประเมินผลอีกครั้ง (Reflecting and Evaluating) คณะครูทั้งโรงเรียนอาจจะเข้าร่วมในการประชุมเพื่อทบทวนและประเมินผลการสอนครั้งที่สอง เนื้อหาในการอภิปรายจะครอบคลุมมากกว่าเรื่องการเรียนการสอนในชั้น บางคนจะมีผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันอุดมศึกษา หรือศึกษานิเทศก์มาเป็นที่ปรึกษา และที่ปรึกษาจะเข้าร่วมในการประชุมด้วย ที่ปรึกษาจะพูดคนสุดท้ายและสรุป

8. การเผยแพร่ผลงาน (Sharing Results) เมื่อมีการปรับปรุงแผนการสอนจนเป็นที่พอใจแล้ว กระบวนการ Lesson Study เฉพาะหัวข้อก็เป็นอันยุติ คณะครูจะจัดทำรายงานการปฏิบัติรวมทั้งการคิดเผยแพร่และเก็บเข้าธนาคารแผนการสอนของโรงเรียน บางครั้งก็มีการเชิญครูจากโรงเรียนใกล้เคียงมาสังเกตการสอนและให้ความเห็นในการปรับปรุงแผนการสอนด้วย

กระบวนการเช่นนี้ ทำให้ครูได้รับประสบการณ์ตรงในการพัฒนาการสอนของตนเอง และได้แผนการสอนที่พิสูจน์แล้วว่าได้ผลดีไว้แลกเปลี่ยนกับโรงเรียนอื่นๆ ดังนั้น ครูญี่ปุ่นจึงมีแผนการสอนแต่หัวข้อในแต่ละวิชาที่เป็นปัญหาไว้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน ผลก็คือ นักเรียนญี่ปุ่นเข้าใจบทเรียนต่างได้ดีขึ้น และครูมีคลังแผนการสอนและวิธีการสอนที่ดีไว้เลือกใช้อย่างมากมาย และจะทำให้ให้นักเรียนเข้าใจหัวข้อในแต่ละวิชาได้ดีขึ้น

4.1.5 การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ นั้น สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 74) ให้ความหมายว่า บุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง ผู้ที่มีคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้น สนใจแสวงหาความรู้ อยู่เสมอ มุ่งมั่นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้เหมาะสม ดังนั้น ครูในโลกโลกาภิวัตน์ต้องเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ ผู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และตัวครูเองจะต้องใฝ่หาความรู้ เสาะแสวงหาความรู้ อยู่เสมอ รอบรู้ในเนื้อหาวิชาการอย่างแตกฉาน มีทักษะและหาความรู้สมัยใหม่ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีหูตากว้างขวางเกี่ยวกับแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2547: 65-67)

การเป็นครูที่ดี มีศักยภาพสูงจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในงานที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และมีใช่เป็นการเกี่ยวข้องแต่เพียงผิวเผิน หากเป็นส่วนเกี่ยวข้องที่ในความรักในวิชาชีพครูเป็นพื้นฐาน และมีการมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้นำทางวิชาการ มีคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นแบบอย่างได้ ตลอดจนมีความรู้เกี่ยวกับด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้วย ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา

มาตรฐานครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2545: 74-75) ให้ความหมายของ บุคคลแห่งการเรียนรู้ ว่าเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้น สนใจเสาะแสวงหา

ความรู้ที่อยู่เสมอ มุ่งมั่นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพ ในการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม การเรียนรู้อาจทำได้หลายวิธี เช่น อ่านหนังสือหรือวารสารที่มีประโยชน์ ดูรายการโทรทัศน์หรือฟังวิทยุที่มีสาระ ค้นคว้าหาความรู้โดยผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ชักถามข้อมูลจากผู้รู้ รวมทั้งสามารถจับใจความสำคัญเพื่อแยกแยะและเลือกสาระข้อมูลที่ได้มาอย่างมีเหตุผล ทักษะพื้นฐานสำคัญต่อการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ได้แก่

1. ทักษะการฟัง ทำให้รับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการคิดและการพูด
2. ทักษะการถาม ทำให้เกิดกระบวนการคิด การเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ เนื่องจากคำถามที่ดีทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ตั้งแต่ระดับการจำไปจนถึงระดับวิเคราะห์และประเมินค่า
3. ทักษะการอ่าน ทำให้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งนอกจากจะเป็นทักษะการอ่านข้อความ จะรวมถึงการอ่านสถิติ ข้อมูลเชิงคณิตศาสตร์ต่างๆ ด้วย
4. ทักษะการคิด ทำให้บุคคลมองการไกล สามารถควบคุมการกระทำของตนเองให้ เป็นไปตามเจตนารมณ์ การคิดอย่างมีเหตุผลและมีวิจารณ์ญาณ มีผลต่อการเรียนรู้ การตัดสินใจ และการแสดงพฤติกรรม
5. ทักษะการเขียน เป็นความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดทัศนคติ และความรู้สึกลอกออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นเข้าใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อวงการศึกษ (การหาความรู้) เนื่องจากบันทึกเหตุการณ์ ข้อมูลความจริง ใช้เป็นหลักฐานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป
6. ทักษะการปฏิบัติ เป็นการลงมือกระทำจริงอย่างมีระบบเพื่อค้นหาความจริง และสามารถสรุปผลอย่างมีเหตุผลได้ด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา

4.1.6 เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

องค์ประกอบมาตรฐานของวิชาชีพครูตามแนวทางคุรุสภามีดังนี้ (ัญญาภรณ์ สมบูรณ์. 2548: 33-35; อ้างอิงจาก จักรพรรดิ วิชา. 2544: 1-5)

มาตรฐานวิชาชีพครูก็คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ และคุณภาพที่พึงประสงค์ที่ ต้องการให้เกิดขึ้นในการประกอบวิชาชีพครู ซึ่งครูใช้เป็นเกณฑ์ในการปฏิบัติงานมาตรฐานวิชาชีพ ครู จึงมีลักษณะเฉพาะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจัดการเรียนการสอน และมีความแตกต่างจาก ลักษณะเฉพาะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจัดการเรียนการสอน และมีความแตกต่างจากลักษณะของการ ประกอบวิชาชีพอื่น ทั้งนี้มาตรฐานวิชาชีพครูจะเป็นหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานของครู เพื่อนำไปสู่การ พัฒนาครู และการพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาเด็ก และพัฒนาสังคมประเทศชาติให้มีความ เจริญก้าวหน้าและมีความสุข มาตรฐานวิชาชีพจึงทำให้ผู้เรียน ผู้ปกครองและสังคมเชื่อมั่นต่อการ ประกอบวิชาชีพครู คุรุสภาได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพครู ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ

ด้วยกันคือ มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน และ มาตรฐานด้านการปฏิบัติตน ดังนี้

มาตรฐานด้านที่ 1 ของมาตรฐานวิชาชีพครู ได้แก่ มาตรฐานด้านความรู้ และ ประสบการณ์วิชาชีพ เป็นคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ และทักษะเกี่ยวกับการประกอบ วิชาชีพ ซึ่งจะต้องได้รับการศึกษาและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากสถาบันผลิตครูมาก่อน และถือว่าเป็นคุณลักษณะเบื้องต้นที่จะได้รับสิทธิในการประกอบวิชาชีพครู เกณฑ์มาตรฐานด้านความรู้ของผู้ที่ จะประกอบวิชาชีพครู ครูจะต้องมีความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีทางการศึกษา โดยคุณวุฒิ ปริญญาทางการศึกษานี้ จะต้องเป็นปริญญาที่องค์กรวิชาชีพครูให้การรับรอง การได้รับคุณวุฒิเป็น หลักประกันว่าเป็นผู้มีความรู้ และความสามารถที่ได้รับจากการศึกษาในสถาบันผลิตครูนี้ อย่างน้อย จะต้องประกอบด้วยความรู้สำคัญ 3 ด้านคือ

1. ความรู้พื้นฐานที่จะทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมและ เข้าใจวัฒนธรรมประเพณีไทย ตลอดจนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

2. ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู มีความรู้ความสามารถและทักษะที่ใช้ในการประกอบ วิชาชีพครู หรือที่เรียกว่าวิชาครู หรือวิชาการศึกษา ซึ่งได้แก่ วิชาการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัด การเรียนการสอน การจัดหลักสูตร การผลิตและการใช้สื่อทางการศึกษา เป็นต้น

3. ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา เป็นความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระของวิชาที่ต้องการให้ ผู้เรียนได้รู้ เช่น ความรู้ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา เป็นต้น

มาตรฐานด้านที่ 2 ของมาตรฐานวิชาชีพครู ได้แก่ มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน ซึ่ง มาตรฐานการปฏิบัติงานเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากคุณภาพภายในตัวครู มีลักษณะเฉพาะสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่ครูเท่านั้น เป็น ทักษะทางวิชาชีพครูที่แสดงถึงคุณภาพ และมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู การ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ครูสภาได้จัดทำขึ้นบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ ได้ ครูต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการจัดการเรียนการสอน ครูสามารถเลือกวิธี สอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนและสภาพแวดล้อม เมื่อสอนไปแล้วครูต้องตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง และชื่นชมต่อความสำเร็จของผู้เรียน หลักเกณฑ์สำคัญของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู การจัดทำเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และพัฒนาสังคมใน อนาคต เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูจึงเป็นการกำหนดลักษณะการแสดงพฤติกรรมของครูที่จะนำไปสู่ ผลสำเร็จของนักเรียน โดยหลักการสำคัญคือ

1. อาชีพครู เป็นอาชีพชั้นสูง ในวิถีชีวิตครูต้องพัฒนาตน พัฒนางานและวิชาชีพครู อยู่เสมอ มีการประเมินและปรับปรุงการปฏิบัติงาน รวมทั้งพัฒนาผลการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นและมี คุณภาพสูงขึ้นเสมอ ต้องปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด ให้เป็นที่ยอมรับของนักเรียน เพื่อนร่วมงาน และบุคคลอื่น รวมทั้งต้องเน้นการปฏิบัติงาน ปฏิบัติตนที่ มุ่งประโยชน์ของสังคมส่วนรวม เป็นสำคัญ

2. การเรียนรู้ที่พึงปรารถนาของผู้เรียน โดยผู้เรียนสร้างความรู้ ค้นหา ค้นพบ คำตอบด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริงอย่างง่าย ไม่ซับซ้อนไปสู่ ขั้นตอนที่ยากและซับซ้อนมากขึ้น ครูมีบทบาทเป็นผู้วางแผนกำหนดแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมให้ ผู้เรียนทำเอง ประเมินผลการปฏิบัติของผู้เรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับเท่าที่จำเป็น เสริมสร้างกำลังใจ จัดสถานการณ์การเรียนรู้ใหม่ๆ ที่มีความท้าทายต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเพิ่มขึ้น

3. เส้นทางพัฒนาวิชาชีพครู เป็นลักษณะคุณภาพหรือความสามารถของครูที่จัด เรียงลำดับต่อเนื่องกัน แสดงให้เห็นการพัฒนาการทางวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่ครูเชื่อว่า ผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ได้ กำหนดจุดพัฒนาผู้เรียนได้ เลือกริธีพัฒนาได้อย่างเหมาะสม ลงมือปฏิบัติให้ เกิดผลจริง ตรวจสอบ ปรับปรุงการปฏิบัติอยู่เสมอ และภาคภูมิใจในผลการพัฒนาที่บรรลุเป้าหมาย เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

มาตรฐานด้านที่ 3 ของมาตรฐานวิชาชีพครู ได้แก่ มาตรฐานด้านการปฏิบัติตน โดยยึด หลักจรรยาบรรณวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ได้ประกาศใช้เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูเพื่อ เป็นแนวทางปฏิบัติตน จำนวน 12 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทาง

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดกับผู้เรียน

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

4.2 สมรรถนะความเป็นครู

4.2.1 จรรยาบรรณวิชาชีพครู

ผู้ประกอบอาชีพทุกอาชีพจะต้องมีระเบียบวิธีการปฏิบัติเป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งระเบียบหรือแนวปฏิบัตินั้นจะต้องสอดคล้องกับศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีของสังคม นั่นก็คือ ทุกคนทุกอาชีพจะต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของตน พิบูลย์ กระแสสุข (2542: 23-24) กล่าวในเรื่องจรรยาบรรณของวิชาชีพครูว่ามีความจำเป็นอย่างมาก เพราะงานจัดการศึกษาจะสำเร็จลงได้เพราะครูผู้ปฏิบัติ แต่ด้วยเหตุที่ครูเป็นมนุษย์มีชีวิตจิตใจ ความรู้สึก ทำให้ครูมีความพึงพอใจมีความรักในอาชีพรับบทบาทหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีอุดมการณ์ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพครูซึ่งเป็นที่คาดหวังของสังคมว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างแก่ศิษย์และผู้คนทั่วไป การพัฒนาส่งเสริมพฤติกรรมของครูให้เป็นไปตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู จึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะวิชาชีพครู เป็นวิชาชีพชั้นสูง มีสภาวิชาชีพ มีจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งจรรยาบรรณเป็นเรื่องของความรู้สุกนึกคิดที่รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งจะต้องอาศัยคุณธรรมทางศาสนาเข้ามาประกอบด้วย บางอาชีพมีจรรยาบรรณเข้ามาควบคุมอย่างเคร่งครัดโดยกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร หากผู้ประกอบวิชาชีพนั้นๆ ฝ่าฝืนหรือละเมิดก็จะถูกคาดโทษหรือลงโทษแล้วแต่กรณี หากร้ายแรงก็อาจจะมีการถอดถอนใบอนุญาตประกอบอาชีพนั่นด้วย พญทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2553: ออนไลน์) กล่าวว่า จรรยาบรรณวิชาชีพครู คือ กฎแห่งความประพฤติสำหรับสมาชิกวิชาชีพครู ซึ่งองค์กรวิชาชีพครูเป็นผู้กำหนด และสมาชิกในวิชาชีพทุกคนต้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด หากมีการละเมิดจะมีการลงโทษ จะต้องมีลักษณะ 4 ประการคือ

1. เป็นคำมั่นสัญญาหรือพันธะผูกพันต่อผู้เรียน (Commitment to the student)
2. เป็นคำมั่นสัญญาหรือพันธะผูกพันต่อสังคม (Commitment to the society)
3. เป็นคำมั่นสัญญาหรือพันธะผูกพันต่อวิชาชีพ (Commitment to the profession)
4. เป็นคำมั่นสัญญาหรือพันธะผูกพันต่อสถานปฏิบัติงาน (Commitment

to the employment practice)

สำนักเลขาธิการคุรุสภา (2541) ได้กำหนดจรรยาบรรณของครูไว้ 9 ประการ ดังนี้

1. ครู ต้องรักเมตตา โดยให้ความเอาใจใส่และช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจ ในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์ โดยเสมอหน้า
2. ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงาม ให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มที่สามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ
3. ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้ง กาย วาจา และจิตใจ

4. ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์

5. ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติและไม่ให้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ

6. ครูย่อมพัฒนาทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

7. ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู

8. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์

9. ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นผู้นำในกสนอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

ดังที่ บวร ทองยั้ง (2543: 33-34) กล่าวว่าในการประกอบวิชาชีพนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมการควบคุมจรรยาบรรณของผู้ประกอบอาชีพนั้นๆ โดยมีข้อจำกัดที่ชัดเจนเพื่อสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ และต้องมีองค์การที่ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแล ซึ่งกำหนดให้มีการออกใบอนุญาตในการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นตัวควบคุมจรรยาบรรณของผู้ประกอบอาชีพ ถ้าไม่มีมาตรการหรือองค์การ ในการพิจารณาผู้กระทำผิดจรรยาบรรณครู ก็สามารถก่อให้เกิดความเสียหายในวิชาชีพได้ ดังนั้นการที่มีจรรยาบรรณในวิชาชีพนั้น จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีจริยธรรมในตัวเองอย่างสูง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

สรุปว่า ความสำคัญของจรรยาบรรณครู เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความเป็นครูของครูอย่างแท้จริง อาชีพครูมีคุณค่าและส่งผลต่อทุกวิชาชีพเช่นนี้ ต้องมีจรรยาบรรณระดับสูงเท่านั้น จึงสามารถรักษาอาชีพครูให้คงอยู่ต่อไป

4.2.2 การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และการเป็นผู้นำทางวิชาการ

ณรงค์ศักดิ์ สุมาลย์โรจน์. (2552: ออนไลน์) กล่าวว่า เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อทำโรงเรียนไปสู่การเปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นต้องมีทิศทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน นั่นคือ วิสัยทัศน์ แรงแบบดาลใจสนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และการสนับสนุนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ในความต้องการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องพัฒนาผลงานของตนเอง เรียนรู้สิ่งใหม่ และพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ เพื่อโรงเรียนได้ก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง ซึ่งลักษณะผู้นำด้านวิชาการ ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. พันธกิจและวิสัยทัศน์ของโรงเรียนมีความชัดเจน
2. หลักสูตรและแผนการเรียนการสอนตรงกับเป้าประสงค์ของโรงเรียน
3. มีการตรวจสอบและปรับเปลี่ยนแผนการเรียนการสอน

4. มีการตรวจสอบและควบคุมแผนการเรียนการสอนให้เข้าถึงความต้องการ
5. มีการสังเกตการณ์สอนของครู และการให้ข้อมูลป้อนกลับ
6. มีแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมที่เข้าถึงได้
7. มีการเน้นถึงการพัฒนาความต้องการของครู
8. มีการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ จากข้อมูลที่มีอยู่
9. มีการวางแผนโดยตระหนักถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล
10. มีการให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ
11. มีกิจกรรมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน
12. บุคลากรในโรงเรียนสามารถฝึกฝนให้เกิดการจัดการชั้นเรียนได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ

13. มีการนำรูปแบบการบริหารงานอย่างหลากหลายมาใช้
14. เพิ่มโอกาสการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียน
15. บรรยายภาคภายในโรงเรียนช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้
16. มีการใช้แบบประเมินผลและเกณฑ์ชี้วัดที่หลากหลาย
17. มีการมองว่ามีผู้ปกครองเหมือนเพื่อนร่วมงาน
18. มีความคาดหวังสูงในด้านของการสอน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

วิภา ลัดคนาพรวิสิฐ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของการฝึกปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูสภาที่มีต่อคุณภาพของครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูสภาที่มีต่อคุณภาพครู และเพื่อศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของครูต่อการฝึกปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูสภา โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีการเปลี่ยนแปลงระดับคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูสภา ด้านการสอนในระดับที่สูงขึ้น กระบวนการพัฒนางานด้านการสอนในภาวะงานปกติของครูมีดังนี้ ชั้นแรกครูได้รับการกระตุ้นการพัฒนาวิชาชีพด้วยชุดฝึกอบรมการพัฒนาวิชาชีพครูของครูสภาจนเกิดความตระหนัก สามารถเห็นแนวทางได้วิธีการและกำหนดเป้าหมายการทำงานที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ชั้นที่สอง ครูมุ่งเน้นการนำแนวทางวิธีการและเป้าหมายที่ได้รับจากชุดฝึกอบรมการพัฒนาวิชาชีพครูของครูสภาไปลงมือปฏิบัติ ชั้นที่สาม ครูลงมือ

ปฏิบัติจริง โดยครูศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้อื่น ขั้นที่สี่ ครูประเมินปรับปรุงเพื่อเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้อื่นและขั้นสุดท้าย ครูชื่นชมผลสำเร็จของผลงานที่ปรากฏ และพบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของครูต่อการฝึกปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภามี 5 กลุ่มปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการปฏิบัติการศึกษา ปัจจัยด้านบริบทของสถานศึกษา ประกอบด้วยนโยบายของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและการรวมกลุ่มทางวิชาการของครู ปัจจัยด้านครูผู้สอน ประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจในวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความตระหนักต่อวิชาชีพภาระงาน เจตคติต่อการทำงาน ผลงานทางวิชาการ ฐานะทางเศรษฐกิจ และสภาพครอบครัว ปัจจัยด้านผู้เรียน ประกอบด้วย ความสนใจใฝ่รู้ วินัย สภาพครอบครัวและฐานะทางเศรษฐกิจและปัจจัยด้านชุดฝึกอบรมการพัฒนาวิชาชีพครู

จิรวัดณ์ กลิ่งกลางดอน (2547: 131-134) ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมสถานศึกษาและการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐานพบว่า มาตรฐานที่มีการปฏิบัติในระดับมากและเป็นอันดับสูงสุดคือ การร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์รองลงมาคือ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ส่วนมาตรฐานที่มีการปฏิบัติในระดับปานกลางและเป็น 3 อันดับสุดท้ายคือ การมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ และการรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ

ณัฐสุภรณ์ หลาวทอง และ สกล ชี้อธนาพรกุล (2551: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนิสิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อการพัฒนาความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนในคณะครุศาสตร์ ช่วยพัฒนาความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพครู ในระดับมาก 8 มาตรฐาน คือ ด้านความเป็นครู รองลงมาคือ ด้านจิตวิทยาสำหรับครู ด้านการบริหารจัดการในห้องเรียน ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และ ด้านการวิจัยทางการศึกษา และระดับปานกลาง 1 มาตรฐาน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร

พรพจน์ ดวงปาโคตร (2551: 81-82) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 และความต้องการให้การพัฒนาตนเองของครูสังคมศึกษาที่สอนระดับช่วงชั้นที่ 3 ถึง 4 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ เป็นการจัดกิจกรรมทั้งในส่วนของ การเรียนการสอน และกิจกรรมนอกห้องเรียนซึ่งครูสังคมศึกษาตระหนักถึงความสำคัญในส่วนนี้ ทั้งการใช้ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผลการศึกษา การบริหารจัดการในห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ จึงอาจเป็นเหตุผลส่วนหนึ่งที่ทำให้การศึกษากฎปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 อยู่ในระดับมาก แต่ยังมีประเด็นที่ครูสังคมศึกษายังมีระดับการปฏิบัติแตกต่างจากประเด็นอื่นๆ ได้แก่ ความสามารถใช้ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่นๆ เพื่อการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมของครูสังคมศึกษา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูสังคมศึกษาต้องมีทักษะและเพิ่มทักษะในประเด็นดังกล่าว

ล้อม ไชยสร (2540: 60) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของครูที่ดีในทัศนะของนักเรียนมัธยมพบว่า จำนวนสอนชั่วโมง (คาบ) ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานสอนต่อสัปดาห์ส่วนใหญ่ คือน้อยกว่า 9 คาบ/สัปดาห์ และพบว่า ระดับโรงเรียนที่ฝึกสอนส่วนใหญ่ คือ ระดับประถมศึกษาตอนปลาย ลักษณะของครูที่นักเรียนพอใจมาก ได้แก่ แต่งกายสุภาพเรียบร้อย พูดจาสุภาพเรียบร้อย มีคุณวุฒิสูง พูดจริงทำจริง ให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น รักเมตตานักเรียน ใจดีสุ่มเยือกเย็น มีอารมณ์แจ่มใสร่าเริงอยู่เสมอ เข้มงวดต่อความประพฤติของนักเรียนและทำโทษแต่พอควร ขยันขันแข็งและอดทน ช่วยเหลือนักเรียนได้ในคราวจำเป็น ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้ มีความยุติธรรม และวางตัวได้เหมาะสม

มัทนา ปิยะมาดา (2541: 121-127) ได้ทำการสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยศึกษาเฉพาะคุณลักษณะเกี่ยวกับการเรียนการสอนระหว่างครูกับนักเรียน ผลการสำรวจ พบว่า คุณลักษณะที่สำคัญมี 9 ประการ เรียงลำดับตามความสำคัญ ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านการสอน
2. คุณลักษณะด้านการมีเหตุผล
3. คุณลักษณะด้านความมีเมตตา
4. คุณลักษณะด้านให้คำแนะนำ
5. คุณลักษณะด้านความยุติธรรม

6. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
7. คุณลักษณะด้านสัมพันธภาพกับนักเรียน
8. คุณลักษณะด้านการยกย่องชมเชย
9. คุณลักษณะด้านการให้อุปการะแก่นักเรียน

ทัศนีย์ สุภเมธี (2547: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบ เจตคติที่มีต่อวิชาชีพครู และคุณลักษณะความเป็นครู ของนักศึกษาในวิทยาลัยครู ก่อนและหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แบบเต็มรูปวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1. เพื่อศึกษา เจตคติที่มีต่อวิชาชีพครู และคุณลักษณะความเป็นครู ของนักศึกษาในวิทยาลัยครู ก่อนและหลังการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบเต็มรูป 2. เพื่อเปรียบเทียบ เจตคติที่มีต่อวิชาชีพครู และคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาในวิทยาลัยครู ก่อนและหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบเต็มรูป 3. เพื่อวิเคราะห์ตัวประกอบ ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพ ในการพัฒนาเจตคติที่มีต่อวิชาชีพครู และคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาครู สรุปผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยครู เกี่ยวกับ “เจตคติที่มีต่อวิชาชีพครู และคุณลักษณะความเป็นครู” เปรียบเทียบความคิดเห็นก่อนและหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบเต็มรูปแล้ว พบว่าในจำนวนตัวแปรทั้ง 75 ตัวแปร นักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับ เจตคติที่มีต่อวิชาชีพครู และคุณลักษณะความเป็นครูดีขึ้น เมื่อได้ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบเต็มรูปแล้ว การวิเคราะห์ตัวประกอบได้ตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการพัฒนาเจตคติ ที่มีต่อวิชาชีพครู และคุณลักษณะความเป็นครู 7 ตัวประกอบ คือ ด้านบรรทัดฐานของวิชาชีพครู ด้านคุณลักษณะของผู้ที่มีอาชีพครู ด้านคุณธรรมและจริยธรรมความเป็นครู ด้านความศรัทธาในวิชาชีพครู ด้านบุคลิกลักษณะของความเป็นครู ด้านจิตวิทยาการเรียนการสอน ด้านพฤติกรรมของผู้เป็นครู ควรประพฤติปฏิบัติ

ชูศรี พุทธเจริญ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนาจรรยาบรรณครู ในสังกัดเทศบาล พบว่ามีการปฏิบัติเกี่ยวกับกสรพัฒนาจรรยาบรรณครูในระดับมากที่สุด ด้านการส่งเสริมให้ครูรักและศรัทธาในอาชีพครู ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ วิสัยทัศน์ ให้ทันต่อวิทยาการสมัยใหม่ ส่งเสริมให้ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ และให้ความรักความเมตตาศิษย์ ส่วนปัญหาที่พบมากคือด้านจำนวนหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล ปัญหาในระดับปานกลาง คือ ครูในองค์การขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดความสนใจเกี่ยวกับกิจกรรมในเรื่องจรรยาบรรณครู

วราศิริ วงศ์สุนทร (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเชิงคุณภาพรายกรณีกับครูต้นแบบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับประถมศึกษา พบว่าครูต้นแบบมีพฤติกรรมและรูปแบบการสอน ดังนี้

(1) ครูมีจิตวิญญาณของความเป็นครู ห่มเทาให้งานและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในการประพฤติปฏิบัติตน

- (2) ครูมีความเข้าใจในพฤติกรรมและธรรมชาติของเด็กแต่ละบุคคล
- (3) ครูมีความรอบรู้ในเนื้อหาที่สอน มีการวางแผนและเตรียมการสอนล่วงหน้า
- (4) ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อสร้างความสนใจของนักเรียน
- (5) ครูมีสื่อการสอนที่หลากหลาย ทำง่าย ๆ สอดคล้องกับบทเรียน
- (6) ครูจัดบรรยากาศและจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- (7) ครูใช้วิธีการวัดและประเมินผลนักเรียนอย่างหลากหลาย และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน

นวลจันทร์ จันทร์เจริญ (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพของโรงเรียนบ้านวังसार อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

1. ก่อนทำการทดลอง คณะครูโรงเรียนบ้านวังसार อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 9 คน ได้รับการประเมินมาตรฐานการเรียนการสอน เพื่อหาลักษณะพฤติกรรมครูมืออาชีพปรากฏว่า ไม่มีใครมีพฤติกรรมเป็นครูมืออาชีพเลย และโดยภาพรวมของโรงเรียนมีมาตรฐานการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์ระดับคุณภาพ 2 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 1.87

เมื่อทำการทดลองผ่านกระบวนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ตามแผนนิเทศภายในของโรงเรียน และกิจกรรมตามขอบข่ายนิเทศ คือ การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ การพัฒนาทักษะของการทำงานกลุ่ม การพัฒนาสูตรการเรียนการสอน ผลปรากฏว่า ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลองครั้งที่ 1 ยังไม่มีใครมีพฤติกรรมเป็นครูมืออาชีพ แต่โดยภาพรวมของโรงเรียน การเรียนการสอนมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นคือ 2.06 ยังอยู่ในเกณฑ์ระดับมาตรฐานระดับคุณภาพ 2 เช่นเดิม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลองครั้งที่ 2 ปรากฏว่า จำนวนครูมืออาชีพเพิ่มขึ้นเป็น 3 คน และโดยภาพรวมของโรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น คือ 2.42 และยังอยู่ในเกณฑ์ระดับมาตรฐานระดับคุณภาพ 2 เช่นเดิม จากผลคะแนนเฉลี่ยระดับคุณภาพ และจำนวนครูมืออาชีพที่เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบมีผลต่อการพัฒนาลักษณะครูมืออาชีพของโรงเรียนบ้านวังसार อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก โดยมีค่าร้อยละของครูมืออาชีพเพิ่มขึ้น 33.33%

2. ครูผู้รับการนิเทศในโรงเรียนมีความพึงพอใจในด้านต่างๆ ทั้งในด้านกิจกรรมการนิเทศ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผลงานและผลที่เกิดกับตนเองอยู่ในระดับมาก

อินทรีรา ศิลปาจารย์ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ผู้บริหารมีความต้องการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาอยู่ในระดับ

มากที่สุด 3 ด้าน ตามลำดับ คือ การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ด้านการวิจัยและพัฒนา และด้านสาระการเรียนรู้ โดยด้านที่ต้องการพัฒนาครูในระดับมาก 5 ด้าน คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการประเมินทางการศึกษา ด้านการเรียนรู้ภายในชุมชน ด้านส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ ส่วนทักษะของครูมีความต้องการพัฒนาตนเองในระดับมากที่สุด 8 ด้าน เมื่อพิจารณาโดยรวมทั้งผู้บริหารและครูมีความต้องการการพัฒนาในระดับมากที่สุด 8 ด้าน

กมลมาลย์ ชาวเนื้อดี (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครูมืออาชีพ ระดับประถมศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา ครูแห่งชาติ ครูต้นแบบ ครูดีเด่น และครูทั่วไป ได้ข้อค้นพบว่าองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครูมืออาชีพ มี 9 องค์ประกอบ ได้แก่

- (1) การปฏิบัติตนของครูมืออาชีพ
- (2) การจัดการเรียนการสอน
- (3) การเตรียมการสอน
- (4) ความสัมพันธ์กับผู้อื่น
- (5) การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- (6) การให้ความรู้แก่ผู้เรียน
- (7) การใช้สื่อและเทคโนโลยีประกอบการสอน
- (8) การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- (9) การพัฒนาผู้เรียน

โดยทั้ง 9 องค์ประกอบอธิบายความแปรปรวนของความเป็นครูมืออาชีพได้ร้อยละ 31.214

อุทัย เสง้อ้น (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับมากที่สุด 6 ด้าน คือ (1) ด้านการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ (2) ด้านการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ (3) ด้านการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (4) ด้านการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการสาระความรู้ด้านต่างๆ (5) ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ (6) ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน และเรื่องที่คุณต้องการมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน

ธีระศักดิ์ คงเจริญ (2545: บทคัดย่อ) ได้ประเมินคุณลักษณะครูอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 7 พบว่า

1) คุณสมบัตibeื้องต้นของครู ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพของครู ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะครูอาชีพและไม่สามารถอธิบายคุณลักษณะครูอาชีพในด้านต่างๆได้

2) กระบวนการต่างๆในโรงเรียน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนกับชุมชน การเพิ่มอำนาจให้กับครู การประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาครู การสนับสนุนการทำงานของครู และการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งในกลุ่มครูเห็นว่ากระบวนการต่างๆเกือบทุกกระบวนการไม่สามารถอธิบายเพิ่มเติมในความแตกต่างของคุณลักษณะครูอาชีพ ในขณะที่ผู้บริหารเห็นว่ากระบวนการในโรงเรียนส่วนใหญ่สามารถสร้างเสริมคุณลักษณะครูอาชีพของครูเพิ่มเติมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3) คุณลักษณะครูอาชีพที่ประเมินจากตัวครู ได้แก่ ศักยภาพครู ความสามารถในการทำงานและความสามารถในด้านวิชาชีพ พบว่าอยู่ในระดับสูงทุกด้าน

อุบลวรรณ ส่งเสริม (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับการปฏิบัติงานของครูต้นแบบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายหลังจากได้รับการคัดเลือกตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ระดับการปฏิบัติงานของครูต้นแบบตามความคิดเห็นของครูต้นแบบผู้บริหารและเพื่อนครูโดยภาพรวมทั้งด้านเกณฑ์ตัวบ่งชี้การเรียนของนักเรียน ด้านเกณฑ์ตัวบ่งชี้การสอนของครู ด้านการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู และด้านเกณฑ์จรรยาบรรณของครูอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่าครูต้นแบบส่วนใหญ่มีความคิดที่จะพัฒนาตนเอง พัฒนานักเรียนและพัฒนาการสอนของเพื่อนครู ทำงานหนักมากขึ้น ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในส่วนของผู้บริหารก็คิดจะพัฒนาครูพัฒนาตนเอง และพัฒนาโรงเรียนให้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับมากขึ้น มีพฤติกรรมในการให้ความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของครูต้นแบบเป็นอย่างดี

จรัสศรี บัวรุ่ง (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีบทบาทในการพัฒนาครูในระดับมากถึง 8 ด้าน ได้แก่ (1) จัดหาข้อมูลข่าวสารและเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรการสอน คู่มือครู แผนการจัดประสบการณ์ครู (2) จัดระบบนิเทศ สังเกตการณ์สอนและเยี่ยมชั้นเรียน (3) ส่งเสริมให้ครูจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดความสุขและความอบอุ่นแก่ผู้เรียน (4) ให้คณะครูร่วมแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและหาทางแก้ไขพัฒนาการจัดกิจกรรม (5) ส่งครูเข้าประชุม อบรมเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ให้ครูลาศึกษาต่อหรืออบรมตามความถนัด ความสนใจและความต้องการของครู (6) ให้ครูศึกษาการใช้นวัตกรรม เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยงานอื่น (7) ส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อเพื่อจัดกิจกรรมด้วยตนเอง (8) ให้ขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานดีเด่น

พรศิริ เทียนอุดม (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของคุณต้นแบบ พบว่า ปัจจัยส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานทั้ง 3 ปัจจัย อันได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเกี่ยวกับงาน และปัจจัยเกี่ยวกับองค์กร มีความสำคัญในระดับมาก สำหรับคุณภาพชีวิตการทำงานมีระดับความเป็นจริงอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน คือ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน โอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของตนเอง การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความสัมพันธ์กับผู้อื่น สิทธิส่วนบุคคลและความเป็นประโยชน์ของสัมพันธ์กับสังคม และคุณภาพชีวิตการทำงานมีระดับความเป็นจริงในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความสมดุลระหว่างชีวิตงานและชีวิตด้านอื่นๆ รวมทั้งยังพบว่าคุณต้นแบบที่มีระดับการศึกษา และระดับตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีปัจจัยส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

กาญจน์ เรืองมนตรี (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารและการจัดการศึกษา สถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามแนวปฏิรูปการศึกษา พบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาที่นำไปสู่ประสิทธิผลการบริหารและการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูป มี 3 ด้าน ได้แก่ (1) บุคลิกภาพส่วนตัวผู้บริหาร ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (2) ด้านพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติ ได้แก่ ส่งเสริมและพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ครูมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บริหารการจัดการทรัพยากรที่มีให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ใช้หลักประชาธิปไตยในการทำงาน (3) ด้านปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ความสามัคคีของครูและบุคลากร ความรู้ความสามารถของครู ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ วัฒนธรรมองค์กร การสนับสนุนจากผู้บริหาร ชุมชน และนโยบายหน่วยเหนือ

ศรีเพชร จันทร์สองศรี (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่าระดับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเรียงจากมากไปน้อย คือ การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน และการกำหนดภารกิจของโรงเรียน พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

วิชัย จันทวงศ์ (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของคุณในสถานศึกษา พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารโดยภาพรวม คือ ด้านความสามารถส่วนตัว ด้านการดูแล และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของคุณในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สุภาวดี อึ้งพานิช (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน พบว่า ภาวะผู้นำที่ผู้บริหารควรมีสูงที่สุดตามความคิดของผู้บริหาร คือ ด้านส่งเสริมคุณธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ส่วนคุณเห็นว่า ด้านที่ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ (1) ผู้บริหารควรดำรงตนอยู่ในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต (2) ควรอุทิศเวลาให้การทำงาน (3) ส่งเสริมให้ครูศึกษาหาความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน (4) ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนและรายงานการใช้แผน (5) สนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (6) ผู้บริหารพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการเรียนรู้ และพัฒนาความรู้ภาษาต่างประเทศ (7) ผู้บริหารควรสนับสนุนการพัฒนาทางวิชาการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

ยุพา เลิศวิริยะพงศ์ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่องานวิชาการของโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 5 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่องานวิชาการของโรงเรียน คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างบารมี การกระตุ้นเชาว์ปัญญาและการคำนึงถึงเอกบุคค

พฤษ มະศิริ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการพัฒนาของครู แกนนำเป็นครูต้นแบบในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่ามีปัญหาการพัฒนาครูแกนนำเป็นครูต้นแบบทั้ง 4 ด้าน คือ (1) ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ การให้นักเรียนได้เรียนรู้จากของจริง การนำสื่อที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกมาใช้ในการสอน วิธีหรือกิจกรรมเพื่อศึกษาผู้เรียนรายบุคคล การนำผลประเมินมากำหนดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและพัฒนาการเรียนการสอน (2) ด้านการพัฒนาตนเองและเครือข่าย ได้แก่ การมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ การประกันคุณภาพและการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การเผยแพร่ผลงาน และการจัดกิจกรรมเพื่อพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูแกนนำกับครูเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ (3) ด้านการครองตน ได้แก่ การมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคล (4) ด้านการประสานงานกับชุมชน ได้แก่ การเป็นที่ปรึกษาและช่วยเหลือชุมชนทั้งด้านวิชาการและส่วนตัว การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลการปฏิบัติงานของตนไปยังชุมชน ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โรม (Roames. 1987: 495) ได้ศึกษาเรื่องของการยอมรับในวิชาชีพ : มาตรฐานของครูโดยสภาแห่งชาติในการยอมรับวิชาชีพครู ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยสรุปสาระสำคัญคือ การยอมรับในแง่การพัฒนาการศึกษา มีกระบวนการดำเนินการโดยไม่ต้องอาศัยหน่วยงานทางราชการ ซึ่งผลสืบเนื่องมาจากการบุกเบิก ที่ไม่มีสถาบันใดมาควบคุมการดำเนินงานทางการศึกษา ในทำนองเดียวกันกับอาชีพอื่นๆ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมครูต้องมีมาตรฐานของโครงการฝึกอบรม ในฐานะที่เป็นสื่อกลางที่ทำให้มีความเชื่อมั่นว่า เป็นผู้ประกอบอาชีพที่มีคุณภาพ ในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูยังเป็นการกระตุ้นเตรียมการทางการศึกษา และสร้างบุคคลที่เหมาะสมตามลักษณะอาชีพมากกว่า การกำหนดกฎเกณฑ์แต่ฝ่ายเดียว มาตรฐานจึงเป็นแกนกลางที่สำคัญของวิชาชีพครู ซึ่งเป็นตัวนำในการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกา

มินกุซซี (Mingucci. 2001: 229) ได้ศึกษาผลของโครงการวิจัยปฏิบัติการที่มีต่อการพัฒนาวิชาชีพครูผู้สอนนิเทศภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองจำนวน 8 คน โดยเน้นศึกษาวิธีการที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการส่งเสริมการสร้างชุมชนการเรียนรู้ในแนวทางการศึกษา โดยการนำครูเข้ามาทำการวิจัยปฏิบัติการ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพหลากหลายวิธี ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการจัดบันทึกภาคสนาม รวมทั้งการบันทึกเรื่องเล่าสั้นๆ เหล่านี้ล้วนนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ครูผู้เข้าร่วมการวิจัยได้รับประโยชน์หลายอย่างจากบทฝึก เช่น ผลการทำงาน มีความเชื่อมั่นส่วนตัวและทางวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น มีการสะท้อนได้เพิ่มมากขึ้น และมีความเชื่อมั่นในการบันทึกวิจัยเพิ่มมากขึ้น ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น และมีความรู้สึกถึงความสำเร็จที่ทำให้ผลงานของตนเป็นที่รู้จักและยอมรับจากบุคคลวิชาชีพอื่นเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การวิจัยยังพบว่า การวิจัยปฏิบัติการนั้น สามารถช่วยให้เกิดการสร้างชุมชนการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาให้ผู้เข้าร่วมสามารถร่วมกันรับรู้ประเด็นปัญหา โดยการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงานของตน และได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ ในลักษณะที่ทำให้เกิดผลลัพธ์เพิ่มมากขึ้น

นีลเซน (Neilsen อ้างอิงจาก กันดิศ ชลสินธุ์; 2545) กลางถึงลักษณะครูที่ดีไว้ว่า ครูดีนั้นไม่ใช่สอนได้อย่างเดียวที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการเป็นครูที่ดีได้ แต่จะต้องรู้จักประสานความรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปในแนวเดียวกันได้ การเรียนของผู้เรียนเกิดจากประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ที่ครูสร้างขึ้นและทำให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่ทำการสอนอย่างถูกต้อง

ฟอนส์และแนนซ์ (Fawn&Nance อ้างอิงจาก กันดิศ ชลสินธุ์; 2545) กล่าวว่าครูดีเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาครูอย่างแท้จริง จากลักษณะครูที่ดีที่น่าเสนอจากเอกสารดังกล่าว เห็นได้ว่าครูดีต้องมีความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาการที่เป็นเนื้อหาวิชาที่ทำการสอน ความสามารถในการสอนรวมไปถึงความเป็นคนที่มีความยุติธรรมและจริยธรรมที่ดีด้วย

คอลลิสัน (Callison, 2002) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินบรรยากาศโรงเรียนของครูกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยบรรยากาศโรงเรียนมี 4 มิติ ได้แก่ ภาวะผู้นำพฤติกรรมครูมืออาชีพ ความกดดันเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์และความไม่เข้มแข็งของสถาบัน ผลการสำรวจพบว่าระหว่างการประเมินบรรยากาศโรงเรียนของครูไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

วิทแมน (Whitman, 2002) ได้ศึกษาเรื่องครูมืออาชีพเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพ : คุณลักษณะของครูที่ได้รับการรับรองโดยคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพการสอนแห่งชาติ (Nation Board for Professional Teaching Standards : NBPTS) โดยเก็บข้อมูลครูที่ได้รับการรับรองโดยคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพการสอนแห่งชาติ เปรียบเทียบกับครูทั่วไปที่ไม่ผ่านการรับรอง พบว่า ครูที่ได้รับการรับรองมีคุณลักษณะด้านต่างๆสูงกว่า ได้แก่ ความผูกพันกับอาชีพ การแนะนำอย่างมืออาชีพ ประสิทธิภาพภายใน ความร่วมมือ และความพึงพอใจในงาน โดยคุณลักษณะที่เด่นชัดมากที่สุดคือในด้านประสิทธิภาพภายนอก ได้แก่ ความเชื่อที่ว่าเงื่อนไขภายนอกโรงเรียนเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อผลลัพธ์ทางการศึกษาของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าครูที่ไม่ผ่านการรับรอง นอกจากนี้ครูที่ได้รับการรับรองยังมักมีความเชื่อว่าเขาสามารถค้นหาวิธีที่จะสอนนักเรียนแต่ละคนให้ประสบความสำเร็จได้ โดยไม่คำนึงสภาพแวดล้อมทางครอบครัว หรือสภาพเงื่อนไขภายนอกอื่นๆ วิทแมน ได้ยกตัวอย่างครูผู้หญิงที่ได้รับการรับรองคนหนึ่งอายุ 46 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาโท ประสบการณ์สอน 18 ปี ผลการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบครูทั้งสองกลุ่มพบว่า ครูที่ได้รับการรับรองมักเป็นผู้ที่อยากจะประสบความสำเร็จ มีความรับผิดชอบต่อชั้นเรียนสูง มีประสิทธิภาพ มีความผูกพันกับอาชีพ มีลักษณะของความ เป็นมืออาชีพ และให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บุคคลที่จะเข้ามาประกอบวิชาชีพครูควรเป็นผู้ที่รักและศรัทธาในอาชีพครู มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดี มีความรักความเมตตาและความปรารถนาดีต่อนักเรียน อุทิศตนและเวลาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ด้านครูควรมีการพัฒนาตนเอง ทั้งด้านเนื้อหาวิชา คุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาการปฏิบัติงานให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู เมื่อปฏิบัติได้ตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว เชื่อว่าการเป็นครูอาชีพจะเป็นไปตามเจตนารมณ์ของคุรุสภาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตร การศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2552 จำนวน 261 คน โดยกลุ่มสาระของนิสิตหลักสูตร การศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่สอน ประกอบด้วย กลุ่มสาระ ภาษาไทย กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระสุขศึกษา และพลศึกษา กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระศิลปะ สาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี และกลุ่ม สาระภาษาต่างประเทศ

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้าง และพัฒนาขึ้นโดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็น ฐานข้อมูลในการพัฒนาเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัย จำนวน 1 ฉบับ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check-List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลิกส่วนตัวของครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scales)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของสถาบันของครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scales) จำแนกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านหลักสูตร – การเรียนการสอน

3.2 ด้านประสบการณ์ในชั้นเรียน - ประสบการณ์นอกชั้นเรียน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันของครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scales)

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นครูของครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scales) จำแนกเป็น 8 ด้าน ดังนี้

5.1 ด้านความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู

5.2 ด้านคุณลักษณะของครูที่ดี

5.3 ด้านการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู

5.4 ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

5.5 ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

5.6 ด้านทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

5.7 ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู

5.8 ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ

2.2 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะเชิงวิชาชีพของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต โดยข้อคำถามที่เขียนขึ้นมานั้นครอบคลุมนิยามปฏิบัติการตามเนื้อหาตัวแปรที่กำหนดในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถามตามข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 และตามหลักการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยนำเสนอต่อประธานการวิจัยเพื่อตรวจแก้ความชัดเจนด้านภาษา จำนวนที่ใช้ในแบบสอบถามให้มีความเที่ยงตรงและถูกต้อง ครบคลุมเนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบข้อคำถามในแบบวัด จากนั้นจึงคัดเลือกและปรับข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ค่าความเชื่อมั่นคือ 0.85

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอประธานและกรรมการผู้ควบคุมปริญญาโทเพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงและนำแบบสอบถามที่เก็บได้มาตรวจสอบความถูกต้องให้ครบสมบูรณ์ทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ต้องการศึกษาจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

2. นำหนังสือพร้อมแบบสอบถามไปติดต่อตามโรงเรียนที่นิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ทำการฝึกสอน แต่ละแห่งด้วยตนเอง เพื่อขอความร่วมมือจากนิสิตในการตอบแบบสอบถาม

4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูล

- 1.1 นำแบบสอบถามที่รับคืนทั้งหมด มาตรวจดูความถูกต้องสมบูรณ์

- 1.2 นำแบบสอบถามตอนที่ 2 ตอนที่ 3 ตอนที่ 4 และตอนที่ 5 มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดให้

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรด้านบุคลิกส่วนตัวของครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scales)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรด้านบริบทของสถาบันของครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scales) จำแนกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านหลักสูตร - การเรียนการสอน

3.2 ด้านประสบการณ์ในชั้นเรียน - ประสบการณ์นอกชั้นเรียน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันของครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scales)

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นครูของครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scales) จำแนกเป็น 8 ด้าน ดังนี้

5.1 ด้านความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู

5.2 ด้านคุณลักษณะของครูที่ดี

5.3 ด้านการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู

5.4 ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

5.5 ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

5.6 ด้านทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

5.7 ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู

5.8 ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ

แบบสอบถามตอนที่ 2 ถึงตอนที่ 5 ใช้การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง	ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน

1. ค่าร้อยละ (%)
2. การแจกแจงความถี่ (Frequency)
3. ค่าเฉลี่ย (\bar{X})
4. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติเปรียบเทียบ

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

ตัวแปรด้านบุคลิกส่วนตัว แยกเป็น เพศ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน T-test, ระดับชั้นที่สอน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน F-test, กลุ่มสาระ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน T-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ของ Scheffe เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

ตัวแปรด้านบริบทของสถาบัน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ของ Scheffe เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ของ Scheffe เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแปรด้านบุคลิกส่วนตัว ตัวแปรด้านบริบทของสถาบัน ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน กับ คุณลักษณะความเป็นครู ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม จำนวน 261 ชุด ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบ ชนิดตรวจรายการ และชนิดมาตราวัดประมาณค่า โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้เป็นลำดับ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ เพื่อความเข้าใจในการแปลความหมายจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ในการแจกแจงแบบที (t-distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ในการแจกแจงแบบเอฟ (F-distribution)
SS	แทน	ผลรวมของกำลังสองของค่าความเบี่ยงเบน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงเบนยกกำลังสอง
p	แทน	ความน่าจะเป็นของสถิติทดสอบ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเป็น ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ช่วงชั้นที่สอน และกลุ่มสาระที่สอน ปรากฏในตาราง 1

ตอนที่ 2 บุคลิกภาพส่วนตัว บุคลิกภาพส่วนตัว บริบทสถาบัน และ สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน

ผลการวิเคราะห์บุคลิกภาพส่วนตัว บุคลิกภาพส่วนตัว บริบทสถาบัน และ สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน ปรากฏในตาราง 2 – 3

ตอนที่ 3 คุณลักษณะของความเป็นครู

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของความเป็นครูปรากฏในตาราง 4

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบคุณลักษณะของความเป็นครูจำแนกตามตามเพศ ช่วงชั้นที่สอน และ กลุ่มสาระที่สอน

ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของความเป็นครูจำแนกตามตามเพศ ช่วงชั้นที่สอน และ กลุ่มสาระที่สอน ปรากฏในตาราง 5

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง บุคลิกภาพส่วนตัว บุคลิกภาพส่วนตัว บริบทสถาบัน และ สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน กับ คุณลักษณะของความเป็นครู

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง บุคลิกภาพส่วนตัว บุคลิกภาพส่วนตัว บริบทสถาบัน และ สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน กับ คุณลักษณะของความเป็นครูปรากฏในตาราง 6-10

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

	ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เพศ			
	ชาย	75	28.7
	หญิง	186	71.3
	รวม	261	100.0
ช่วงชั้นที่สอน			
	ช่วงชั้นที่ 1	25	9.6
	ช่วงชั้นที่ 2	133	51.0
	ช่วงชั้นที่ 3	80	30.7
	ช่วงชั้นที่ 4	23	8.8
	รวม	261	100.0
กลุ่มสาระที่สอน			
	กลุ่มที่ 1	128	49.0
	กลุ่มที่ 2	133	51.0
	รวม	261	100.0

จากตาราง 1 จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 261 คน พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 186 คน คิดเป็น ร้อยละ 71.3 และเพศชาย จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 28.7 ช่วงชั้นที่สอนส่วนใหญ่ คือ ช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 133 คน คิดเป็น ร้อยละ 51.0 รองลงมา คือ ช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 30.7 ด้านกลุ่มสาระที่สอนมีจำนวนที่ใกล้เคียง คือ กลุ่มที่ 1 จำนวน 128 คน คิดเป็น ร้อยละ 49.0 และกลุ่มที่ 2 จำนวน 133 คน คิดเป็น ร้อยละ 51.0

ตอนที่ 2 บุคลิกภาพส่วนตัว บริบทสถาบัน และ สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บุคลิกภาพส่วนตัว บริบทสถาบัน และ สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน

ตัวแปร	ระดับการประเมิน		
	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
1. บุคลิกภาพส่วนตัว	3.70	0.38	มาก
2. บริบทสถาบัน	3.76	0.29	มาก
3. สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน	3.69	0.40	มาก

จากตาราง 2 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างประเมินบุคลิกภาพส่วนตัว บริบทสถาบัน และ สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรตามลำดับค่าเฉลี่ยพบว่า ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ บริบทสถาบัน ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.29) ลำดับที่สอง ได้แก่ บุคลิกภาพส่วนตัว ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.38) ลำดับที่สาม ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.40)

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บุคลิกภาพส่วนตัว จำแนกเป็นรายชื่อ

บุคลิกภาพส่วนตัว	ระดับการประเมิน		
	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
1. ข้าพเจ้าเลือกศึกษาต่อในสาขาวิชาชีพนี้เพราะผู้ปกครองมีส่วนในการแนะนำในการเลือกเรียนต่อ	3.57	1.28	มาก
2. ข้าพเจ้าเลือกศึกษาต่อในสถานศึกษาแห่งนี้เพราะตรงกับวิชาชีพที่ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะทำในอนาคต	3.83	1.01	มาก
3. บุคคลในครอบครัวเชื่อและยอมรับความสามารถในด้านการเรียนรู้ของข้าพเจ้า	3.64	1.05	มาก
4. บุคคลในครอบครัวมีส่วนช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาเจตคติและบุคลิกภาพของข้าพเจ้า	3.51	1.25	มาก
5. ข้าพเจ้าต้องการให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและสังคม	3.64	1.05	มาก
6. ข้าพเจ้าสนใจในความรู้ใหม่ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้	3.89	1.03	มาก
7. เมื่อเห็นเพื่อนประสบความสำเร็จในการเรียน ข้าพเจ้ารู้สึกอยากจะขยันเรียนเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จบ้าง	3.83	1.02	มาก
8. ข้าพเจ้าเชื่อว่าปัญหาทุกอย่างสามารถแก้ไขได้โดยใช้สติปัญญาของตัวเอง	3.75	1.04	มาก
9. ข้าพเจ้าคิดว่าการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพในอนาคตเป็นการเสียเวลา	3.56	1.13	มาก
รวม	3.69	1.09	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างประเมินบุคลิกภาพส่วนตัวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 1.09) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ข้าพเจ้าสนใจในความรู้ใหม่ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 1.03) ลำดับที่สอง ได้แก่ ข้าพเจ้าเลือกศึกษาต่อในสถานศึกษาแห่งนี้เพราะตรงกับวิชาชีพที่ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะทำในอนาคต ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 1.01) และ ลำดับที่สาม เมื่อเห็นเพื่อนประสบความสำเร็จในการเรียน ข้าพเจ้ารู้สึกอยากจะขยันเรียนเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จบ้าง ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 1.02)

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านบริบทของสถาบัน จำแนกเป็นรายข้อ

บริบทของสถาบัน	ระดับการประเมิน		
	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
หลักสูตร – การเรียนการสอน			
1. มีโปรแกรมการเรียนที่มีลักษณะเป็นโครงการความร่วมมือที่จัดให้บัณฑิตทำร่วมกับหน่วยงานภายนอก	3.52	1.51	มาก
2. มีโปรแกรมให้ปฏิบัติงานด้านความเป็นครูภายในสถาบันการศึกษา	3.72	1.07	มาก
3. มีโปรแกรมให้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครู	3.92	0.97	มาก
4. มีการจัดให้ศึกษาดูงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	3.65	1.14	มาก
5. มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพกับหน่วยงานภายนอก ในลักษณะหลักสูตรเสริม	3.69	1.02	มาก
6. ได้รับการบริการให้คำแนะนำในการศึกษาและเลือกวิชาเรียนจากสถาบัน	4.32	0.74	มาก
7. มีความรู้สึกเหมือนคนหลงทาง เมื่อเข้าเรียนปีแรก	4.13	0.79	มาก
8. อาจารย์ได้จัดอุปกรณ์ประกอบการสอนตรงตามเนื้อหา	3.79	1.07	มาก
รวม	3.84	0.37	มาก
ประสบการณ์ในชั้นเรียน - ประสบการณ์นอกชั้นเรียน			
9. มีการทบทวนบทเรียนกับเพื่อนนอกชั้นเรียน	3.72	1.12	มาก
10. ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดกับเพื่อนๆ	3.75	1.05	มาก
11. ได้ร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนต่างกลุ่ม / ต่างคณะ	3.60	1.06	มาก
12. ได้รับเอกสาร จุลสาร ตำราหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการและที่เกี่ยวข้องจากสถาบัน	3.62	1.11	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

บริบทของสถาบัน	ระดับการประเมิน		
	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
13. ได้รับคำแนะนำเรื่องการเรียนรู้จากเพื่อนรุ่นเดียวกันและจากรุ่นพี่	3.79	1.03	มาก
14. ได้ทบทวนบทเรียนขณะอยู่ที่บ้าน	3.38	1.34	ปานกลาง
15. ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดตามลำพัง	3.71	1.07	มาก
รวม	3.65	0.47	มาก
รวม	3.74	0.42	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างประเมินด้านบริบทของสถาบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ในด้านหลักสูตร/การเรียนการสอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนด้านประสบการณ์ในชั้นเรียน - ประสบการณ์นอกชั้นเรียน ข้อ 14. ได้ทบทวนบทเรียนขณะอยู่ที่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับมาก

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน
จำแนกเป็นรายข้อ

สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน	ระดับการประเมิน		
	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
1. มีความพึงพอใจที่ได้เรียนในสาขาวิชาเอกที่กำลังศึกษานี้	3.73	1.20	มาก
2. มีความรู้สึกเบื่อหน่ายรายวิชาเอกที่เรียน	3.79	1.00	มาก
3. จะเปลี่ยนไปเรียนสาขาวิชาเอกอื่นเมื่อมีโอกาส	3.57	1.08	มาก
4. เมื่อข้าพเจ้าสำเร็จการศึกษา ข้าพเจ้าจะประกอบอาชีพอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	3.67	1.08	มาก
5. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพทางการศึกษาเป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อประเทศ	3.79	1.06	มาก
6. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพทางการศึกษาเป็นอาชีพที่มีเกียรติ	3.68	1.04	มาก
7. ข้าพเจ้าคิดว่าการมีเพื่อนต่างคณะ ต่างสถาบัน ทำให้ข้าพเจ้าปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ต่างๆได้ดี	3.53	1.29	มาก
8. ข้าพเจ้าคิดว่าเพื่อนนอกสถาบันช่วยให้ข้าพเจ้าเรียนดีขึ้น	3.73	1.03	มาก
9. ข้าพเจ้าคิดว่าเพื่อนต่างสถาบันมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนตนเองของข้าพเจ้าน้อยมาก	3.67	1.08	มาก
10. ถ้าในระหว่างเรียนข้าพเจ้ามีโอกาสทำงานพิเศษที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาเอก เพื่อนในที่ทำงานมีส่วนส่งเสริมให้ข้าพเจ้ามีความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานวิชาชีพได้ดีกว่าเพื่อนในชั้นเรียน	3.69	1.23	มาก
รวม	3.69	0.40	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างประเมินด้านบริบทของสถาบันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตอนที่ 3 คุณลักษณะของความเป็นครู

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านคุณลักษณะของความเป็นครู
จำแนกเป็นรายชื่อ

คุณลักษณะของความเป็นครู	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
ความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู			
1. สร้างมนุษยสัมพันธ์กับนักเรียนด้วยความจริงใจ	3.52	1.05	มาก
2. ให้ความสำคัญและให้โอกาสนักเรียนทุกคน ภายในห้องเรียนในการสอนแต่ละครั้ง	3.73	1.09	มาก
3. จัดกิจกรรมเน้นกระบวนการกลุ่ม โดยให้ทุกคนใน กลุ่มมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างเหมาะสม	3.78	1.05	มาก
4. ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าซักถาม	3.70	1.05	มาก
5. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่าง อิสระ	3.62	1.14	มาก
6. ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อมีเหตุผล ในการอภิปรายซักถาม หรือการตอบแก้ปัญหา	3.61	1.16	มาก
7. ส่งเสริมให้นักเรียนแก้ปัญหาการเรียน การ ทำงาน และตัดสินใจด้วยตนเองโดยใช้เหตุผลมา พิจารณาในการตัดสินใจ	3.80	1.01	มาก
รวม	3.68	1.07	มาก
คุณลักษณะของครูที่ดี			
8. มีความรู้และความสามารถจัดกิจกรรมได้ตาม หลักสูตรการจัดการศึกษา	3.93	0.97	มาก
9. มีความรู้ด้านมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	3.52	1.14	มาก
10. มีความสามารถในการวางแผนดำเนินงานใน ชั้นเรียนได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ	3.65	1.09	มาก
11. มีความสามารถในการจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้ ฝึกกระบวนการคิด การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง	3.74	1.06	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

คุณลักษณะของความเป็นครู	\bar{X}	S.D.	การแปล ความหมาย
12. มีความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับ เด็ก โดย ผ่านกิจกรรมทุกกิจกรรมที่จัดตามหลัก การศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.77	1.06	มาก
13. มีการประเมินพัฒนาการที่หลากหลายและมี การจัดทำการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อสรุป การประเมินพัฒนาการ นำไปพัฒนาเด็กต่อไป	3.66	1.12	มาก
รวม	3.71	1.07	มาก
การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู			
14. ข้าพเจ้ามีความรู้เรื่องหลักสูตรและเนื้อหาที่สอน	3.56	1.15	มาก
15. ข้าพเจ้าเตรียมการสอนล่วงหน้าทุกครั้งการสอน	3.71	1.06	มาก
16. ข้าพเจ้าสร้างแบบทดสอบให้ตรงกับจุดประสงค์	3.93	0.96	มาก
17. ข้าพเจ้ามีความสามารถในการประเมินผลตาม สภาพจริง	3.61	1.07	มาก
18. ข้าพเจ้าอุทิศตนเพื่อการสอน	3.63	1.10	มาก
19. ข้าพเจ้าใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่ ประกอบการสอน	3.77	1.06	มาก
20. ข้าพเจ้าสามารถผลิตสื่อการสอนที่หลากหลาย และสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	3.73	1.06	มาก
21. ข้าพเจ้ารายงานผลการเรียนในรูปแบบต่างๆให้ นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ	3.70	1.07	มาก
รวม	3.72	1.06	มาก
การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้			
22. ข้าพเจ้าเป็นคนที่รักที่จะก้าวไปข้างหน้า เต็มใจ ทำงานหนัก อุทิศเวลาให้งาน	3.95	0.92	มาก
23. ข้าพเจ้าติดตามข่าวสารต่างๆจากหนังสือพิมพ์ เป็นประจำ	3.89	1.01	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

คุณลักษณะของความเป็นครู	\bar{X}	S.D.	การแปล ความหมาย
24. ข้าพเจ้าสืบค้นข้อมูลที่ต้องการศึกษา โดยใช้ระบบอินเตอร์เน็ตอยู่เสมอ	3.72	1.11	มาก
25. ข้าพเจ้าเลือกใช้วิธีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาตนเองและงานได้อย่างต่อเนื่อง	3.83	1.04	มาก
26. ข้าพเจ้าสามารถบูรณาการความรู้เดิมและความรู้ใหม่แล้วประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหน้าที่งานของข้าพเจ้าเอง	3.67	1.04	มาก
27. ข้าพเจ้านำความรู้ที่ได้จากการอ่านหรือการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนางานด้านการสอนอย่างต่อเนื่อง	3.39	1.13	ปานกลาง
รวม	3.74	1.04	มาก
เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู			
28. ข้าพเจ้าได้ศึกษาหาความรู้ทางวิชาการเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	3.73	1.05	มาก
29. ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงานต่างๆ ด้วยความเต็มใจ	3.70	1.09	มาก
30. ข้าพเจ้าจัดกิจกรรมเพื่อเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน	3.51	1.13	มาก
31. ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกปฏิบัติงานต่างๆ ตามศักยภาพของตน	3.82	1.08	มาก
32. ข้าพเจ้านำข้อมูลข่าวสารในสังคมปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน	3.68	1.06	มาก
33. ข้าพเจ้าใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน	3.61	1.12	มาก
รวม	3.61	1.08	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

คุณลักษณะของความเป็นครู	\bar{X}	S.D.	การแปล ความหมาย
ทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู			
34. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ	3.59	1.07	มาก
35. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่น่าเบื่อ	3.65	1.08	มาก
36. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องมี จรรยาบรรณในวิชาชีพ	3.76	1.05	มาก
37. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ทำงานทำยาก	3.79	1.14	มาก
38. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่บ้านทอน สุขภาพจิต	3.73	1.06	มาก
39. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ทำทนาย ความสามารถ	3.71	1.11	มาก
40. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่นับถือของคน ในสังคม	3.75	1.07	มาก
รวม	3.71	1.08	มาก
จรรยาบรรณวิชาชีพครู			
41. มีความรักในวิชาชีพครู	3.78	1.09	มาก
42. อุทิศตนในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนเกิด การพัฒนาเต็มตามศักยภาพ อย่างเท่าเทียมกัน	3.67	1.09	มาก
43. วางตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมตาม ลักษณะของครูวิชาชีพ	3.71	1.05	มาก
44. มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา เสียสละ ซื่อสัตย์ ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	3.68	1.10	มาก
45. ยกย่องชมเชยเพื่อนครูที่ประสบความสำเร็จ เกี่ยวกับการสอน	3.67	1.06	มาก
46. แสดงตนว่าเป็นครูอย่างภาคภูมิใจ	3.80	1.05	มาก
47. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของครู และ องค์กรวิชาชีพครู	3.73	1.12	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

คุณลักษณะของความเป็นครู	\bar{X}	S.D.	การแปล ความหมาย
48. เมื่อมีผู้เข้าใจผิดเกี่ยวกับวงการวิชาชีพครู ก็ ชี้แจงทำความเข้าใจให้ถูกต้อง	3.62	1.10	มาก
รวม	3.71	1.08	มาก
การเป็นผู้นำทางวิชาการ			
49. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.56	1.10	มาก
50. กล้าแสดงความคิดเห็น	3.74	1.06	มาก
51. ยอมรับในเหตุผลและการวิเคราะห์วิจารณ์จาก บุคคลอื่น	3.63	1.09	มาก
52. มีความสามารถในการตัดสินใจในการทำงาน ได้อย่างเหมาะสม	3.88	1.06	มาก
รวม	3.70	1.07	มาก
โดยภาพรวม	3.69	1.06	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างประเมินคุณลักษณะของความเป็นครูในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 1.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อ 27. ข้าพเจ้านำความรู้ที่ได้จากการอ่านหรือการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนางานด้านการสอนอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นอยู่ในระดับมาก

ตาราง 7 การเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นครูโดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

คุณลักษณะความเป็นครู	เพศ				t	sig
	ชาย		หญิง			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู	3.63	0.44	3.70	0.43	0.16	0.68
2. คุณลักษณะของครูที่ดี	3.64	0.47	3.74	0.44	1.65	0.19
3. การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู	3.69	0.36	3.73	0.38	0.22	0.63
4. การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	3.71	0.52	3.75	0.43	2.71	0.10
5. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู	3.69	0.48	3.67	0.50	0.77	0.37
6. ทักษะที่ดีต่อวิชาชีพครู	3.72	0.39	3.71	0.44	2.49	0.11
7. จรรยาบรรณวิชาชีพครู	3.66	0.41	3.73	0.41	0.08	0.77
8. การเป็นผู้นำทางวิชาการ	3.76	0.58	3.68	0.60	0.17	0.67
รวม	3.68	0.17	3.72	0.15	1.35	0.24

จากตาราง 7 แสดงว่าผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นครู จำแนกตามเพศพบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยเพศชายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 และเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณลักษณะความเป็นครูโดยรวมและรายด้าน
จำแนกตามระดับชั้นที่สอน

คุณลักษณะความเป็นครู	ระดับชั้นที่สอน							
	ประถมศึกษา ตอนต้น		ประถมศึกษา ตอนปลาย		มัธยมศึกษา ตอนต้น		มัธยมศึกษา ตอนปลาย	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. ความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู	3.70	0.43	3.67	0.43	3.69	0.43	3.66	0.52
2. คุณลักษณะของครูที่ดี	3.73	0.34	3.72	0.38	3.70	0.38	3.71	0.43
3. การเสริมสร้างศักยภาพและ สมรรถภาพความเป็นครู	3.73	0.34	3.72	0.38	3.70	0.38	3.71	0.43
4. การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	3.71	0.47	3.70	0.48	3.85	0.40	3.63	0.37
5. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู	3.65	0.49	3.62	0.47	3.80	0.51	3.61	0.50
6. ทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู	3.69	0.45	3.67	0.42	3.80	0.41	3.65	0.45
7. จรรยาบรรณวิชาชีพครู	3.67	0.42	3.77	0.39	3.65	0.38	3.63	0.51
8. การเป็นผู้นำทางวิชาการ	3.95	0.59	3.64	0.60	3.77	0.54	3.59	0.66
รวม	3.71	0.12	3.70	0.15	3.74	0.17	3.65	0.18

ตาราง 9 การวิเคราะห์ความแปรปรวนคุณลักษณะความเป็นครูโดยภาพรวมและรายด้าน
จำแนกตามระดับชั้นที่สอน

คุณลักษณะความเป็นครู		SS	df	MS	F	sig
ความสำคัญ บทบาทหน้าที่ ภาระงานของครู	ระหว่างกลุ่ม	.036	3	.012	.062	.980
	ภายในกลุ่ม	50.446	257	.196		
	รวม	50.482	260			
คุณลักษณะของ ครูที่ดี	ระหว่างกลุ่ม	.208	3	.069	.334	.801
	ภายในกลุ่ม	53.256	257	.207		
	รวม	53.464	260			
การเสริมสร้าง สมรรถภาพความ เป็นครู	ระหว่างกลุ่ม	.021	3	.007	.049	.986
	ภายในกลุ่ม	37.567	257	.146		
	รวม	37.588	260			
การเป็นบุคคลแห่ง การเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.389	3	.463	2.243	.094
	ภายในกลุ่ม	53.032	257	.206		
	รวม	54.420	260			
เกณฑ์มาตรฐาน วิชาชีพครู	ระหว่างกลุ่ม	1.740	3	.580	2.394	.069
	ภายในกลุ่ม	62.241	257	.242		
	รวม	63.981	260			
ทัศนคติที่ดีต่อ วิชาชีพครู	ระหว่างกลุ่ม	.990	3	.330	1.795	.158
	ภายในกลุ่ม	47.254	257	.184		
	รวม	48.245	260			
จรรยาบรรณ วิชาชีพครู	ระหว่างกลุ่ม	.883	3	.294	1.746	.158
	ภายในกลุ่ม	43.314	257	.169		
	รวม	44.197	260			
การเป็นผู้นำทาง วิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	2.570	3	.857	2.449	.064
	ภายในกลุ่ม	89.883	257	.350		
	รวม	92.453	260			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.192	3	.064	2.411	.067
	ภายในกลุ่ม	6.808	257	.026		
	รวม	7.000	260			

จากตาราง 9 แสดงว่าผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นครู จำแนกตามระดับชั้นที่สอน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตาราง 10 การเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นครู จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

คุณลักษณะความเป็นครู	กลุ่มสาระการเรียนรู้				t	p
	กลุ่มที่ 1		กลุ่มที่ 2			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู	3.65	0.46	3.71	0.41	1.80	0.18
2. คุณลักษณะของครูที่ดี	3.68	0.46	3.74	0.44	0.00	0.96
3. การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู	3.73	0.38	3.70	0.37	0.00	0.92
4. การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	3.76	0.47	3.72	0.44	1.48	0.22
5. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู	3.69	0.49	3.67	0.50	0.03	0.86
6. ทักษะที่ดีต่อวิชาชีพครู	3.75	0.44	3.68	0.41	0.81	0.36
7. จรรยาบรรณวิชาชีพครู	3.71	0.41	3.71	0.41	0.35	0.85
8. การเป็นผู้นำทางวิชาการ	3.73	0.59	3.68	0.59	0.03	0.84
รวม	3.71	0.16	3.70	0.16	0.99	0.75

จากตาราง 10 แสดงว่าผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นครู จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยกลุ่มที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 และกลุ่มที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตาราง 11 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพส่วนตัว บริบทสถาบัน สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน
กับคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต

คุณลักษณะความเป็นครู	บุคลิกภาพ ส่วนตัว	บริบทของสถาบัน	สภาพแวดล้อม ภายนอกสถาบัน
1. ความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงาน ของครู	.045	-.005	.005
2. คุณลักษณะของครูที่ดี	.085	-.021	-.011
3. การเสริมสร้างศักยภาพและ สมรรถภาพความเป็นครู	-.069	.028	-.008
4. การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	-.048	.093	-.062
5. เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู	-.042	-.034	.032
6. ทศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู	-.013	-.045	-.024
7. จรรยาบรรณวิชาชีพครู	.059	.065	.187*
8. การเป็นผู้นำทางวิชาการ	-.078	-.057	-.042
รวม	-.007	.003	-.013

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 11 แสดงว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรด้านบุคลิกภาพส่วนตัว บริบทสถาบัน สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน กับคุณลักษณะความเป็นครู 8 ด้าน โดยพบว่าด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ($r = .187$)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยมีวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการวิจัย และผลการวิจัย โดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นครู จำแนกตามบุคลิกภาพส่วนตัว จำแนกตามบริบทสถาบัน จำแนกตามสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพส่วนตัว บริบทสถาบัน สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันกับคุณลักษณะความเป็นครู

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแปรด้านบุคลิกส่วนตัว ตัวแปรด้านบริบทของสถาบัน ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน กับ คุณลักษณะความเป็นครูไม่แตกต่างกัน
2. คุณลักษณะความเป็นครู ของของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความแตกต่างกัน
3. ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแปรด้านบุคลิกส่วนตัว ตัวแปรด้านบริบทของสถาบัน ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน กับ คุณลักษณะความเป็นครูมีความสัมพันธ์กัน

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2552 จำนวน 261 คน

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นโดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check-List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลิกส่วนตัวของครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scales)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของสถาบันของครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scales) จำแนกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านหลักสูตร – การเรียนการสอน

3.2 ด้านประสบการณ์ในชั้นเรียน - ประสบการณ์นอกชั้นเรียน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันของครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scales)

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นครูของครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นลักษณะแบบประมาณค่า (Rating Scales) จำแนกเป็น 8 ด้าน ดังนี้

5.1 ด้านความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู

5.2 ด้านคุณลักษณะของครูที่ดี

5.3 ด้านการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู

5.4 ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

5.5 ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู

5.6 ด้านทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

5.7 ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู

5.8 ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงนิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

2. นำหนังสือพร้อมแบบสอบถามไปติดต่อตามโรงเรียนที่นิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ทำการฝึกสอน แต่ละแห่งด้วยตนเอง เพื่อขอความร่วมมือจากนิสิตในการตอบแบบสอบถาม

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงระดับชั้นที่สอนส่วนใหญ่ คือ ระดับประถมศึกษาตอนปลาย รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนต้น และ ระดับชั้นที่สอนน้อยที่สุด ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย กลุ่มสาระที่สอนส่วนใหญ่ คือ สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รองลงมา คือ สาระคณิตศาสตร์ โดยกลุ่มสาระที่สอนน้อยที่สุด ได้แก่ สาระภาษาต่างประเทศ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลิกส่วนตัว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลิกส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในภาพรวมจัดอยู่ในเกณฑ์มาก โดยจำแนกออกเป็นรายชื่อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ข้าพเจ้าสนใจในความรู้ใหม่ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ ลำดับที่สองได้แก่ ข้าพเจ้าเลือกศึกษาต่อในสถานศึกษาแห่งนี้เพราะตรงกับวิชาชีพที่ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะทำในอนาคต และเมื่อเห็นเพื่อนประสบความสำเร็จในการเรียน ข้าพเจ้ารู้สึกอยากจะขยันเรียนเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จบ้าง ลำดับที่สามได้แก่ ข้าพเจ้าเชื่อว่าปัญหาทุกอย่างสามารถแก้ไขได้โดยใช้สติปัญญาของตัวเอง ลำดับรองลงมา ได้แก่ ข้าพเจ้าต้องการให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและสังคม และ บุคคลในครอบครัว เชื่อและยอมรับความสามารถในด้านการเรียนรู้ของข้าพเจ้า และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลิกส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นลำดับสุดท้าย ได้แก่ บุคคลในครอบครัวมีส่วนช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาเจตคติและบุคลิกภาพของข้าพเจ้า โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของสถาบัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของสถาบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ในภาพรวมจัดอยู่ในเกณฑ์มาก ทั้งสองด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของสถาบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านหลักสูตร/การเรียนการสอน โดยจำแนกออกเป็นรายข้อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ได้รับการบริการให้คำแนะนำในการศึกษาและเลือกวิชาเรียนจากสถาบัน ลำดับที่สอง ได้แก่ มีความรู้สึกเหมือนคนหลงทาง เมื่อเข้าเรียนปีแรก ลำดับที่สาม ได้แก่ มีโปรแกรมให้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครู ลำดับรองลงมา ได้แก่ มีโปรแกรมให้ปฏิบัติงานด้านความเป็นครูภายในสถาบันการศึกษา และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของสถาบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านหลักสูตร/การเรียนการสอนในลำดับสุดท้าย ได้แก่ มีโปรแกรมการเรียนที่มีลักษณะเป็นโครงการความร่วมมือที่จัดให้นิสิตทำร่วมกับหน่วยงานภายนอก โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของสถาบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านประสบการณ์ในชั้นเรียน - ประสบการณ์นอกชั้นเรียน โดยจำแนกออกเป็นรายข้อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ได้รับคำแนะนำเรื่องการเรียนจากเพื่อนรุ่นเดียวกัน และจากรุ่นพี่ ลำดับที่สอง ได้แก่ ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดกับเพื่อนๆ ลำดับที่สาม ได้แก่ มีการทบทวนบทเรียนกับเพื่อนนอกชั้นเรียน ลำดับรองลงมา ได้แก่ ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดตามลำพัง โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของสถาบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านประสบการณ์ในชั้นเรียน - ประสบการณ์นอกชั้นเรียนในลำดับสุดท้าย ได้แก่ ได้ทบทวนบทเรียนขณะอยู่ที่บ้าน จัดอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ในภาพรวมจัดอยู่จัดอยู่ในเกณฑ์มาก โดยจำแนกออกเป็นรายข้อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพทางการศึกษา เป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อประเทศและ มีความรู้สึกเบือนหน้ารายวิชาเอกที่เรียน ลำดับที่สอง ได้แก่ มีความพึงพอใจที่ได้เรียนในสาขาวิชาเอกที่กำลังศึกษานี้ และ ข้าพเจ้าคิดว่าเพื่อนนอกสถาบันช่วยให้ข้าพเจ้าเรียนดีขึ้น ลำดับที่สาม ได้แก่ ถ้าในระหว่างเรียนข้าพเจ้ามีโอกาสทำงานพิเศษที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาเอก เพื่อนในทำงานมีส่วนส่งเสริมให้ข้าพเจ้ามีความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานวิชาชีพได้ดีกว่าเพื่อนในชั้นเรียน ลำดับรองลงมา ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพทางการศึกษาเป็นอาชีพที่มีเกียรติ และความ

คิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นลำดับสุดท้าย ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่า การมีเพื่อนต่างคณะ ต่างสถาบัน ทำให้ข้าพเจ้าปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นครู

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ในภาพรวมจัดอยู่ในเกณฑ์มาก ทั้งหกด้าน โดยความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครู มีค่าเฉลี่ยรวมจัดอยู่ในเกณฑ์มากทั้งหมด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความสำคัญ บทบาทหน้าที่ ภาระงานของครู โดยจำแนกออกเป็นรายข้อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ส่งเสริมให้นักเรียนแก้ปัญหาการเรียน การทำงาน และตัดสินใจด้วยตนเองโดยใช้เหตุผลมาพิจารณาในการตัดสินใจ ลำดับที่สอง ได้แก่ จัดกิจกรรมเน้นกระบวนการกลุ่ม โดยให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างเหมาะสม ลำดับที่สาม ได้แก่ ให้ความสำคัญและให้โอกาสนักเรียนทุกคนภายในห้องเรียนในการสอนแต่ละครั้ง ลำดับรองลงมา ได้แก่ ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าซักถาม และความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความสำคัญ บทบาทหน้าที่ ภาระงานของครูในลำดับสุดท้าย ได้แก่ สร้างมนุษยสัมพันธ์กับนักเรียนด้วยความจริงใจ โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านคุณลักษณะของครูที่ดี โดยจำแนกออกเป็นรายข้อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ มีความรู้และความสามารถจัดกิจกรรมได้ตามหลักสูตรการจัดการศึกษา ลำดับที่สอง ได้แก่ มีความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก โดยผ่านกิจกรรมทุกกิจกรรมที่จัดตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลำดับที่สาม ได้แก่ มีความสามารถในการจัดกิจกรรม โดยให้เด็กได้ฝึกกระบวนการคิด การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ลำดับรองลงมา ได้แก่ มีการประเมินพัฒนาการที่หลากหลายและมีการจัดทำารเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อสรุปการประเมินพัฒนาการนำไปพัฒนาเด็กต่อไป และความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านคุณลักษณะของครูที่ดีในลำดับสุดท้าย ได้แก่ มีความรู้ด้านมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู โดยจำแนกออกเป็นรายข้อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ข้าพเจ้าสร้างแบบทดสอบให้ตรงกับจุดประสงค์ ลำดับที่สอง ได้แก่ ข้าพเจ้าใช้

อุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่ประกอบการสอน ลำดับที่สาม ได้แก่ ข้าพเจ้าสามารถผลิตสื่อการสอนที่หลากหลายและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ลำดับรองลงมา ได้แก่ ข้าพเจ้าเตรียมการสอนล่วงหน้าทุกครั้งก่อนสอน และความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครูในลำดับสุดท้าย ได้แก่ ข้าพเจ้ามีความรู้เรื่องหลักสูตรและเนื้อหาที่สอน โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยจำแนกออกเป็นรายชื่อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ข้าพเจ้าเป็นคนรักที่จะก้าวไปข้างหน้า เต็มใจทำงานหนัก อุทิศเวลาให้งาน ลำดับที่สอง ได้แก่ ข้าพเจ้าติดตามข่าวสารต่างๆจากหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ลำดับที่สาม ได้แก่ ข้าพเจ้าเลือกใช้วิธีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาตนเองและงานได้อย่างต่อเนื่อง ลำดับรองลงมา ได้แก่ ข้าพเจ้าสืบค้นข้อมูลที่ต้องการศึกษา โดยใช้ระบบอินเทอร์เน็ตอยู่เสมอ ทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก และความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในลำดับสุดท้าย ได้แก่ ข้าพเจ้านำความรู้ที่ได้จากการอ่านหรือการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนางานด้านการสอนอย่างต่อเนื่อง จัดอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยจำแนกออกเป็นรายชื่อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกปฏิบัติงานต่างๆ ตามศักยภาพของตน ลำดับที่สอง ได้แก่ ข้าพเจ้าได้ศึกษาหาความรู้ทางวิชาการเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ลำดับที่สาม ได้แก่ ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงานต่างๆ ด้วยความเต็มใจ ลำดับรองลงมา ได้แก่ ข้าพเจ้านำข้อมูลข่าวสารในสังคมปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน และความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูในลำดับสุดท้าย ได้แก่ ข้าพเจ้าจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู โดยจำแนกออกเป็นรายชื่อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ทำงานท้าทาย ลำดับที่สอง ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ ลำดับที่สาม ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่นับถือของคนในสังคม ลำดับรองลงมา ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่บัณฑิตจบใหม่สนใจ และความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูในลำดับสุดท้าย ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระความรู้ความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในภาพรวมจัดอยู่ในเกณฑ์มาก ทั้งสองด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระความรู้ความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยจำแนกออกเป็นรายข้อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ แสดงตนว่าเป็นครูอย่างภาคภูมิใจ ลำดับที่สอง ได้แก่ มีความรักในวิชาชีพครู ลำดับที่สาม ได้แก่ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของครู และองค์ความรู้วิชาชีพครู ลำดับรองลงมา ได้แก่ วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเหมาะสมตามลักษณะของครูวิชาชีพ และความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระความรู้ความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครูในลำดับสุดท้าย ได้แก่ เมื่อมีผู้เข้าใจผิดเกี่ยวกับวงการวิชาชีพครู ก็ชี้แจงทำความเข้าใจให้ถูกต้อง โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระความรู้ความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยจำแนกออกเป็นรายข้อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ มีความสามารถในการตัดสินใจในการทำงานได้อย่างเหมาะสม ลำดับที่สอง ได้แก่ กล้าแสดงความคิดเห็น ลำดับที่สาม ได้แก่ ยอมรับในเหตุผลและการวิเคราะห์วิจารณ์จากบุคคลอื่น และความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระความรู้ความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการในลำดับสุดท้าย ได้แก่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ระดับชั้นที่สอนส่วนใหญ่ คือ ระดับประถมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระที่สอนส่วนใหญ่ คือ สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ส่วนจำนวนสอนชั่วโมง (คาบ) ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานสอนต่อสัปดาห์ส่วนใหญ่ คือ น้อยกว่า 9 คาบ/สัปดาห์ และพบว่า ระดับโรงเรียนที่ฝึกสอนส่วนใหญ่ คือ ระดับประถมศึกษาตอนปลาย มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ล้อม ไชยศร (2540:60) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของครูที่ดีในทัศนะของนักเรียนมัธยม พบว่า จำนวนสอนชั่วโมง (คาบ) ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานสอนต่อสัปดาห์ส่วนใหญ่ คือ น้อยกว่า 9 คาบ/สัปดาห์ และพบว่า ระดับโรงเรียนที่ฝึกสอนส่วนใหญ่ คือ ระดับประถมศึกษาตอนปลาย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลิกส่วนตัว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลิกส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในภาพรวมจัดอยู่ในเกณฑ์มาก โดยจำแนกออกเป็นรายข้อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่งได้แก่ ข้าพเจ้าสนใจในความรู้ใหม่ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ ลำดับที่สอง ได้แก่ ข้าพเจ้าเลือกศึกษาต่อใน

สถานศึกษาแห่งนี้เพราะตรงกับวิชาชีพที่ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะทำในอนาคต และเมื่อเห็นเพื่อนประสบความสำเร็จในการเรียน ข้าพเจ้ารู้สึกอยากจะขยันเรียนเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จบ้าง ลำดับที่สาม ได้แก่ ข้าพเจ้าเชื่อว่าปัญหาทุกอย่างสามารถแก้ไขได้โดยใช้สติปัญญาของตัวเอง ลำดับรองลงมา ได้แก่ ข้าพเจ้าต้องการให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและสังคม และ บุคคลในครอบครัว เชื่อและยอมรับความสามารถในด้านการเรียนรู้ของข้าพเจ้า และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคลิกส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นลำดับสุดท้าย ได้แก่ บุคคลในครอบครัวมีส่วนช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาเจตคติและบุคลิกภาพของข้าพเจ้า โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ยนต์ ชุ่มจิต (2550: 166-167) ได้แบ่งคุณลักษณะของครูออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. คุณลักษณะเฉพาะตัว คือ ลักษณะประจำตัวของบุคคล แบ่งเป็น 2 ประเภท เป็นคุณลักษณะภายใน กับคุณลักษณะภายนอก สำหรับคุณลักษณะภายนอก เป็นลักษณะที่สังเกตเห็นได้ สามารถวัดผลได้ทันที เช่น รูปร่าง หน้าตา ลักษณะการพูด กิริยาท่าทาง ลักษณะการยืน เดิน นั่ง ตลอดจนถึงการแต่งกาย เป็นต้น คุณลักษณะภายในสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้โดยการฝึก และเลียนแบบ ส่วนคุณลักษณะภายในนั้นไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน เป็นส่วนที่สังเกตได้ค่อนข้างยาก และต้องใช้เวลา เช่น ความคิดเห็นต่างๆ ความรอบรู้ ปฏิภาณไหวพริบ ค่านิยม ความมั่นคงในอารมณ์ การมีอารมณ์ขัน ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความยุติธรรม ความเชื่อมั่นในตัวเอง ความสนใจ ความเฉลียวฉลาด และความสามารถของบุคคลที่นำเข้ามาใช้ในด้านการทำงาน

2. คุณลักษณะด้านวิชาชีพ คือ คุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับการทำงานในแต่ละอาชีพ เป็นคุณลักษณะของแต่ละบุคคลที่ต้องมีในการปฏิบัติงาน ตามหน้าที่หรืออาชีพใดอาชีพหนึ่ง คือ การมีความรู้ ความสามารถ และประสิทธิภาพที่เหมาะสมกับตำแหน่งและอาชีพใดๆ นั้น ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างดี

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของสถาบัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของสถาบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ในภาพรวมจัดอยู่ในเกณฑ์มาก ทั้งสองด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของสถาบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านหลักสูตร/การเรียนการสอน โดยจำแนกออกเป็นรายข้อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ได้รับการบริการให้คำแนะนำในการศึกษาและเลือกวิชาเรียนจากสถาบัน ลำดับที่สอง ได้แก่ มีความรู้สึกเหมือนคนหลงทาง เมื่อเข้าเรียนปีแรก ลำดับที่สาม ได้แก่ มีโปรแกรมให้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครู ลำดับรองลงมา ได้แก่ มีโปรแกรมให้

ปฏิบัติงานด้านความเป็นครูภายในสถาบันการศึกษา และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของสถาบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านหลักสูตร/การเรียนการสอนในลำดับสุดท้าย ได้แก่ มีโปรแกรมการเรียนที่มีลักษณะเป็นโครงการความร่วมมือที่จัดให้นิสิตทำร่วมกับหน่วยงานภายนอก โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของสถาบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านประสบการณ์ในชั้นเรียน - ประสบการณ์นอกชั้นเรียน โดยจำแนกออกเป็นรายชื่อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ได้รับคำแนะนำเรื่องการเรียนจากเพื่อนรุ่นเดียวกันและจากรุ่นพี่ ลำดับที่สอง ได้แก่ ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดกับเพื่อนๆ ลำดับที่สาม ได้แก่ มีการทบทวนบทเรียนกับเพื่อนนอกชั้นเรียน ลำดับรองลงมา ได้แก่ ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดตามลำพัง โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านบริบทของสถาบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านประสบการณ์ในชั้นเรียน - ประสบการณ์นอกชั้นเรียนในลำดับสุดท้าย ได้แก่ ได้ทบทวนบทเรียนขณะอยู่ที่บ้าน จัดอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องปัจจัยด้านบริบทของสถาบัน ซึ่งนอกจากความรู้ทางวิชาชีพซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับครูมืออาชีพแล้วประสบการณ์ในการสอนถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ครูที่ทักษะ ความเชี่ยวชาญ จากการสะสมประสบการณ์ตรงในการจัดการกระบวนการสอน โดยสำนักเลขาธิการคุรุสภาได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพ ประกาศเป็นข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตน ซึ่งในมาตรฐานด้านประสบการณ์นั้นได้กำหนดไว้เพื่อให้ครูพร้อมที่จะประกอบวิชาชีพทางการศึกษา โดยกำหนดไว้ดังนี้

1. มีวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษาที่สภาวิชาชีพรับรอง
2. วุฒิปริญญาตรีทางวิชาการหรือวิชาชีพอื่น และได้ศึกษาวิชาการศึกษาหรือฝึกอบรมวิชาชีพทางการศึกษามาไม่น้อยกว่า 24 หน่วยกิต
3. ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่สภาวิชาชีพรับรอง เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี และผ่านเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ดังนี้

- 1) การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน
- 2) การฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

เบอร์ลินเนอร์ (Berliner, 1976:227) กล่าวว่า ผู้ที่เป็นมืออาชีพนั่นคือผู้ที่ศึกษาจนมีความรู้ในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้ง อันเกิดจากกระบวนการรับการศึกษาและการฝึกฝน ฝึกปฏิบัติในสาขานั้นเป็นเวลาอันยาวนาน ตลอดจนการพัฒนาทักษะอยู่เสมอ การที่จะเป็นครูมืออาชีพนั่น ต้องมีการเรียนการ

ฝึกฝนอย่างมืออาชีพ มีมาตรฐานของหลักสูตร มีการประเมินผล มีระยะเวลาและการกระทำที่เหมาะสม รู้เรื่องงานของครู รู้และเข้าใจเรื่องการเรียนรู้อยู่ร่วมกันในสังคมของโรงเรียนและมีความรู้ความสามารถด้านหลักสูตรที่เหมาะสม

ดังนั้นกล่าวได้ว่า ครูมืออาชีพนอกจากจะมีความรู้เฉพาะด้านในการจัดการเรียนการสอนแล้ว ยังต้องมีประสบการณ์ในการปฏิบัติการสอน ประสบการณ์การสอน จึงหมายถึงระยะเวลาในการฝึกฝนหรือปฏิบัติการสอน การที่ครูมีประสบการณ์สอนเป็นเวลายาวนานนั้นย่อมมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนและเกิดการพัฒนาทักษะ อีกทั้งสร้างข้อค้นพบหรือความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ในภาพรวมจัดอยู่จัดอยู่ในเกณฑ์มาก โดยจำแนกออกเป็นรายชื่อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพทางการศึกษา เป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อประเทศและมีความรู้สึกเป็นหน่วยรายวิชาเอกที่เรียน ลำดับที่สอง ได้แก่ มีความพึงพอใจที่ได้เรียนในสาขาวิชาเอกที่กำลังศึกษานี้ และ ข้าพเจ้าคิดว่าเพื่อนนอกสถาบันช่วยให้ข้าพเจ้าเรียนดีขึ้น ลำดับที่สาม ได้แก่ ถ้าในระหว่างเรียนข้าพเจ้ามีโอกาสทำงานพิเศษที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาเอก เพื่อนในที่ทำงานมีส่วนส่งเสริมให้ข้าพเจ้ามีความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานวิชาชีพได้ดีกว่าเพื่อนในชั้นเรียน ลำดับรองลงมา ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพทางการศึกษาเป็นอาชีพที่มีเกียรติ และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นลำดับสุดท้าย ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่ากรณีเพื่อนต่างคณะ ต่างสถาบัน ทำให้ข้าพเจ้าปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ต่างๆได้ดี โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนกระทำพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งได้แก่ ผู้สอน เพื่อนร่วมชั้น ความเชื่อ ทศนคติของผู้เรียนเอง อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อขบวนการพัฒนานิสิต ซึ่งจะหล่อหลอมพฤติกรรมของนิสิต หากสภาพแวดล้อมดีและนิสิตตอบสนองต่อสิ่งเร้าดีก็จะส่งผลให้นิสิตประสบความสำเร็จในการเรียน การเรียนรู้ของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบรรยากาศในการเรียนรู้นั้นมีความหมายต่อผู้เรียน กล่าวคือ นักเรียนเห็นว่าประสบการณ์นั้นตรงกับความต้องการและเหมาะสมกับบุคลิกภาพของเขา และไม่ใช่อารมณ์ที่ขู่มขู่ กล่าวคือ นักเรียนไม่ได้รู้สึกว่าการเรียนรู้นั้นๆ มีความน่ากลัวหากแต่รู้สึกว่าได้

มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีแต่ความจริงใจต่อกัน (เสาวคนธ์ สาขา. 2550: 36 ; อ้างอิงจาก Withall.1979: 347)

เช่นเดียวกับ พิมพันธ์ เดชคุปต์ (2544: 10-14) ได้กล่าวถึงบรรยากาศทางกายภาพในการเรียนการสอนไว้ว่า บรรยากาศทางกายภาพ คือลักษณะของห้องเรียนที่มีบรรยากาศทางกายภาพที่เหมาะสม ควรเป็นดังนี้

1. ห้องเรียนควรมีสีสันน่าดู และเหมาะสมสบายตา อากาศถ่ายเทดีปราศจากเสียงรบกวน กว้างขวางพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน

2. ห้องเรียนควรมีบรรยากาศอิสระของการเรียนรู้ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตลอดจนการเคลื่อนไหวของกิจกรรมการเรียนการสอนทุกประเภท

3. ห้องเรียนสะอาดถูกสุขลักษณะ น่าอยู่ ตลอดจนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

4. สิ่งที่อยู่ภายในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สื่อการสอนประเภทต่างๆ สามารถเคลื่อนย้ายได้ สามารถดัดแปลงให้เอื้ออำนวยต่อการสอนและการจัดกิจกรรมประเภทต่างๆ ได้

5. การจัดห้องเรียนให้พร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้ง เช่น ให้มีความเหมาะสมต่อการสอนวิธีต่างๆ ตัวอย่างเช่น เหมาะต่อการสอนโดยกระบวนการกลุ่ม วิธีบรรยาย และวิธีการแสดงละคร เป็นต้น

ขณะที่ สมพร สุทัศนีย์ (2544: 134-136) ได้กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนไว้ว่า บรรยากาศในห้องเรียนไม่อบอ้าว โปรง อากาศถ่ายเทได้สะดวก จัดโต๊ะเก้าอี้ให้เด็กนั่งสบายๆ เหมาะกับรูปร่างและวัยของเด็ก ทำให้เด็กรู้สึกมั่นคงปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น โต๊ะเรียนม้านั่งควรอยู่ในสภาพที่แข็งแรงทนทาน อาคารเรียนมั่นคงแข็งแรง อุปกรณ์เครื่องใช้ในห้องเรียน เช่น พัดลมติดเพดานอยู่ในสภาพที่แข็งแรง เครื่องใช้ไฟฟ้าอยู่ในสภาพดีปลอดภัย

นอกจากนี้ โปรแกรมการศึกษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นเหมือนสิ่งสนับสนุนในการตัดสินใจในการเลือกเข้าสถานศึกษาของนิสิต (Chapman.1981: 497) ได้กล่าวถึงความสำคัญของโปรแกรมการศึกษาว่าเป็นองค์ประกอบที่กำหนดด้านคุณลักษณะที่ตนนั้นปรารถนา เพราะเชื่อมั่นว่าสิ่งที่ตนเลือกนั้นจะตรงตามคุณสมบัติและความสามารถที่ตนถนัด และผู้เรียนมีความคาดหวังว่าโปรแกรมการศึกษาที่พวกเขาเลือกนั้นจะทำให้พวกเขามีงานทำเมื่อจบการศึกษาแล้ว และสถานศึกษาที่จัดโปรแกรมการศึกษาที่หลายหลาย จะทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตรงกับความสามารถและความถนัดของตนอย่างดียิ่งขึ้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นครู

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ในภาพรวมจัดอยู่ในเกณฑ์มาก ทั้งหกด้าน โดยความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครู มีค่าเฉลี่ยรวมจัดอยู่ในเกณฑ์มากทั้งหมด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม **ด้านความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู** โดยจำแนกออกเป็นรายข้อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ส่งเสริมให้นักเรียนแก้ปัญหาการเรียน การทำงาน และตัดสินใจด้วยตนเองโดยใช้เหตุผลมาพิจารณาในการตัดสินใจ ลำดับที่สอง ได้แก่ จัดกิจกรรมเน้นกระบวนการกลุ่ม โดยให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างเหมาะสม ลำดับที่สาม ได้แก่ ให้ความสำคัญและให้โอกาสนักเรียนทุกคนภายในห้องเรียนในการสอนแต่ละครั้ง ลำดับรองลงมา ได้แก่ ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าซักถาม และความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครูในลำดับสุดท้าย ได้แก่ สร้างมนุษยสัมพันธ์กับนักเรียนด้วยความจริงใจ โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

มีความสอดคล้องกับ นิรมล แจ่มจรัส (2545: 93-96) กล่าวว่า ครูต้องมีความรู้ความสามารถในการดำเนินการสอน ดังนี้

1. รอบรู้วิทยาการกว้างขวาง ครูจะต้องเป็นผู้ชี้นำในการศึกษาเล่าเรียนให้แก่ นักเรียนช่วยเหลือด้านการเรียนและการประพฤติของนักเรียน ตลอดจนสามารถแนะแนวให้นักเรียนเข้าใจและสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ครูจึงต้องเป็นผู้รอบรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ อย่างกว้างขวาง
2. มีความรู้ในวิชาที่สอนดี ครูต้องมีความรู้ในเรื่องที่ต้องสอน วิชาที่ต้องรับผิดชอบในการให้ความรู้หรือประสบการณ์แก่นักเรียน ความรู้ในวิชาที่สอนนั้นจะดีมาน้อยเพียงไรก็ขึ้นอยู่กับ การเตรียมการสอน ความขยันหมั่นเพียรและความใฝ่รู้ของครูด้วย
3. มีความรู้ในวิธีสอนดี ครูที่มีความรู้ดีจะต้องสามารถสอนได้ดีด้วย ในการประกอบอาชีพ ครูนั้นการสอนเป็นงานสำคัญที่สุด ฉะนั้นครูจึงควรวางแผนการสอนอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการกำหนด จุดประสงค์ รูปแบบการสอน วิธีสอนอุปกรณ์การสอน การสอน การจัดกิจกรรมการสอน และการ ประเมินผลการเรียน
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ครูที่ดีจะต้องมีความพยายามริเริ่มและหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาแก่นักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น การพยายามปรับปรุงงานสอนให้ทันต่อ เหตุการณ์อยู่เสมอเป็นการพัฒนาการสอนที่ดีที่สุด เป็นความคิดริเริ่ม นอกจากนี้ความพยายามหา ความรู้เพิ่มเติมทั้งในด้านวิชาการ วิธีสอนตลอดจนความรู้เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวใหม่ๆ ในวงการ ศึกษาเหล่านี้จำเป็นอย่างมากสำหรับอาชีพครูในปัจจุบัน

5. เจตคติต่ออาชีพ ครูต้องมีศรัทธาต่องานครู สนใจที่จะแก้ไขปัญหาต่างที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะมาจากนักเรียน เพื่อนครูด้วยกัน ผู้ปกครองหรือผู้บริหารก็ตาม ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกระตือรือร้น และทำงานให้ได้รับความสำเร็จอย่างดี นอกจากนี้ครูต้องตั้งใจพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ

6. มีความสามารถในการปรับบทเรียนให้กับนักเรียน ครูที่สอนดีต้องรู้จักปรับปรุงวิธีสอนอยู่ตลอดเวลา เนื้อหาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการและสังคมอยู่เสมอ ความสามารถปรับบทเรียนให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของนักเรียนด้วย

7. มีความเข้าใจศิษย์ ครูที่ดีจะต้องเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของศิษย์แต่ละคน ทั้งการสอนและการปกครองจะเป็นไปด้วยดี ถ้าหากว่าครูเข้าใจปัญหาพื้นฐานของแต่ละคนที่แตกต่างกันไป ยิ่งครูสามารถเข้าใจนักเรียนได้ดีเท่าไร ก็ย่อมสามารถช่วยเหลือนักเรียนทางด้านการเรียนและความประพฤติได้ดีขึ้นเท่านั้น

8. มีความสามารถในการใช้กลวิธีการสอนต่างๆ ครูต้องสามารถใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระและวัยของนักเรียนในแต่ละชั้นเรียน ความสามารถของครูที่จะปรับวิธีการดำเนินการสอนให้นักเรียนเกิดความสนใจและตั้งใจที่จะเรียนนั้น ครูจะต้องเข้าใจธรรมชาติของวิธีการสอนแต่ละแบบอย่างถ่องแท้ นอกจากนี้ครูจะต้องรู้จักใช้อุปกรณ์การสอนหรือสื่อการสอนให้เหมาะสมกับบทเรียน ครูจะต้องรู้จักเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจและอยากรู้ อยากรูเห็น ตั้งใจที่จะศึกษาเรื่องราวที่ครูสอนด้วย ครูจะต้องสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดแก้ปัญหาต่างๆ ได้ ตลอดจนช่วยให้นักเรียนรู้วิธีการที่จะแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม **ด้านคุณลักษณะของครูที่ดี** โดยจำแนกออกเป็นรายชื่อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ มีความรู้และความสามารถจัดกิจกรรมได้ตามหลักสูตรการจัดการศึกษา ลำดับที่สอง ได้แก่ มีความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก โดย ผ่านกิจกรรมทุกกิจกรรมที่จัดตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลำดับที่สาม ได้แก่ มีความสามารถในการจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้ฝึกกระบวนการคิด การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ลำดับรองลงมา ได้แก่ มีการประเมินพัฒนาการที่หลากหลายและมีการจัดทำกรเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อสรุปการประเมินพัฒนาการ นำไปพัฒนาเด็กต่อไป โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องคุณลักษณะของครูที่ดี ซึ่งคุณสมบัตินี้พื้นฐานที่ส่งผลต่อการศึกษาของผู้เรียนนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของครูที่ดี เพราะการเป็นครูนั้นไม่ใช่มีความรู้ หรือทำทางน่าเชื่อถือก็จะเป็นครูได้ อาชีพครูเป็นอาชีพเฉพาะตัวต้องมีการอบรมฝึกฝน ดังเช่น นักวิชาการหลายท่านรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูที่ดีไว้ ดังนี้

โกเอนส์และโคลฟเวอร์ (Goens; & Clover.1991: 268 – 269) กล่าวว่า ครูที่ดีจะทำงานอย่างเต็มความสามารถ เนื่องจากมีจิตวิญญาณของความเป็นครู จึงมีความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่ยึดติดกับกรอบความคิดเดิมๆ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีหลักการในการทำงานที่เป็นที่ยอมรับ หมั่นใฝ่หาความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ คลาร์ค (Clark. 1995: 4-6) กล่าวเสริมถึงคุณลักษณะของครูที่ดีในด้านต่างๆ เพิ่มเติมดังนี้

1. ด้านการสอน โดยการพิจารณาจากการกระบวนการสอนและผลการสอน กล่าวคือ ผู้เรียนจะมีผลการเรียนที่ดี หากครูมีการทำงานร่วมกัน จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดในการจัดการเรียนการสอน อันจะส่งผลถึงการให้ความรู้ การตั้งคำถาม รวมทั้งการตอบสนองของผู้เรียน

2. ด้านการคิดของครู มีความสำคัญมากเนื่องจากเป็นพื้นฐานหลักในการสอนเพราะเกี่ยวข้องกับ การวางแผน การตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมอื่นๆ เพราะครูต้องเป็นนักสังเกต นักวิเคราะห์ สามารถจัดลำดับการปฏิบัติงานที่มีผลต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน

3. ด้านความรู้ของครู ได้แก่

3.1 มีความรู้ในเนื้อหาวิชา

3.2 มีความรู้ในวิชาครูทั่วไป

3.3 มีความรู้เรื่องหลักสูตร

3.4 มีความรู้เรื่องเทคนิคการสอน

3.5 มีความรู้เรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับผู้เรียน

3.6 มีความรู้ ความเข้าใจในบริบททางการศึกษา

3.7 มีความรู้เกี่ยวกับเป้าหมายของการศึกษา และค่านิยมต่างๆ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม **ด้านการเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู** โดยจำแนกออกเป็นรายชื่อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ข้าพเจ้าสร้างแบบทดสอบให้ตรงกับจุดประสงค์ลำดับที่สอง ได้แก่ ข้าพเจ้าใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่ประกอบการสอน ลำดับที่สาม ได้แก่ ข้าพเจ้าสามารถผลิตสื่อการสอนที่หลากหลายและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ลำดับรองลงมา ได้แก่ ข้าพเจ้าเตรียมการสอนล่วงหน้าทุกครั้งที่สอน โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ฮอยและมิสเกล (Hoy; & Miskel. 1996: 328 – 329) กล่าวว่า การสอนเป็นเรื่องของมืออาชีพ ซึ่งควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ (knowledge) ความรู้ที่ได้มาจากการศึกษาอบรม ฝึกฝนนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต้องสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วงไปได้

2. ยึดกฎระเบียบและการควบคุม (regulations and control) สามารถประพฤติปฏิบัติตามข้อกำหนดของความเป็นครูที่ดี และสามารถควบคุมตนเองได้

3. มีอุดมคติในการทำงาน (ideology) ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญของครูมืออาชีพในการพัฒนาผู้เรียนให้เจริญถึงขีดสุด

4. มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน (associate) อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน

และกรีน (Green, 1998: 203) ได้เสนอหลัก 7 ประการในการเป็นครูยุคใหม่ที่ดี ได้แก่

1. มีความรอบคอบในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและดูแลผู้เรียนเป็นรายบุคคล
2. มีเทคนิคการสอนและการประเมินผลตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. มีการทำงานเป็นทีม เพื่อร่วมกันปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
4. มีความเชื่อในความแตกต่าง คำนึงถึงความเป็นอิสระในการทำงาน เพื่อประโยชน์กับสังคมโดยส่วนรวม
5. ให้ความใส่ใจและยอมรับในความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน
6. มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา
7. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานใหม่

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม **ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้** โดยจำแนกออกเป็นรายชื่อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ข้าพเจ้าเป็นคนที่รักที่จะก้าวไปข้างหน้า เต็มใจทำงานหนัก อุทิศเวลาให้งาน ลำดับที่สอง ได้แก่ ข้าพเจ้าติดตามข่าวสารต่างๆจากหนังสือพิมพ์เป็นประจำ ลำดับที่สาม ได้แก่ ข้าพเจ้าเลือกใช้วิธีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาตนเองและงานได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 74) ให้ความหมายว่า บุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายถึง ผู้ที่มีคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้น สนใจแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มุ่งมั่นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้เหมาะสม ดังนั้นครูในโลกโลกาภิวัตน์ต้องเป็นทั้งผู้ให้ความรู้ ผู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และตัวครูเองจะต้องใฝ่หาความรู้ แสวงหาความรู้อยู่เสมอ รอบรู้ในเนื้อหาวิชาการอย่างแตกฉาน มีทักษะและหาความรู้สมัยใหม่ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีหูตากว้างขวางเกี่ยวกับแหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2547: 65-67)

มาตรฐานครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2545: 74 - 75) ให้ความหมายของ บุคคลแห่งการเรียนรู้ ว่าเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความกระตือรือร้น สนใจ

เสาะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มุ่งมั่นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพ ในการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม การเรียนรู้อาจทำได้หลายวิธี เช่น อ่านหนังสือหรือวารสารที่มีประโยชน์ ดูรายการโทรทัศน์หรือฟังวิทยุที่มีสาระ ค้นหาหาความรู้โดยผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ชักถามข้อมูลจากผู้รู้ รวมทั้งสามารถจับใจความสำคัญเพื่อแยกแยะและเลือกสาระข้อมูลที่ได้มาอย่างมีเหตุผล ทักษะพื้นฐานสำคัญต่อการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ได้แก่

1. ทักษะการฟัง ทำให้รับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการคิดและการพูด
2. ทักษะการถาม ทำให้เกิดกระบวนการคิด การเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ เนื่องจากคำถามที่ดีทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ตั้งแต่วิธีการจำไปจนถึงระดับวิเคราะห์และประเมินค่า
3. ทักษะการอ่าน ทำให้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งนอกจากจะเป็นทักษะการอ่านข้อความ จะรวมถึงการอ่านสถิติ ข้อมูลเชิงคณิตศาสตร์ต่างๆ ด้วย
4. ทักษะการคิด ทำให้บุคคลมองการไกล สามารถควบคุมการกระทำของตนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ การคิดอย่างมีเหตุผลและมีวิจารณญาณ มีผลต่อการเรียนรู้ การตัดสินใจ และการแสดงพฤติกรรม
5. ทักษะการเขียน เป็นความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดทัศนคติ และความรู้สึกลอกมาเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นเข้าใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อวงการศึกษา (การหาความรู้) เนื่องจากบันทึกเหตุการณ์ ข้อมูลความจริง ใช้เป็นหลักฐานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อไป
6. ทักษะการปฏิบัติ เป็นการลงมือกระทำจริงอย่างมีระบบเพื่อค้นหาความจริง และสามารถสรุปผลอย่างมีเหตุผลได้ด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม **ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู** โดยจำแนกออกเป็นรายชื่อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกปฏิบัติงานต่างๆ ตามศักยภาพของตน ลำดับที่สอง ได้แก่ ข้าพเจ้าได้ศึกษาหาความรู้ทางวิชาการเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ลำดับที่สาม ได้แก่ ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงานต่างๆ ด้วยความเต็มใจ ลำดับรองลงมา ได้แก่ ข้าพเจ้านำข้อมูลข่าวสารในสังคมปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม **ด้านทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู** โดยจำแนกออกเป็นรายชื่อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่หางานทำยาก ลำดับที่สอง ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ ลำดับที่สาม ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่นับถือของคนในสังคม ลำดับรองลงมา ได้แก่ ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่บั่นทอนสุขภาพจิต โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

โดยทั้งสองด้านมีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง การพัฒนาวิชาชีพของครู ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาวิชาชีพครูที่ต้อมุงที่ตัวครูเป็นสำคัญ ครูที่ดีย่อมช่วยให้สังคมดีขึ้นทุกๆ ด้าน ครูจึงต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมีคุณภาพ (อำรุง จันทวานิช. 2541: 78) ดังนั้นการพัฒนาวิชาชีพของครูให้เจริญก้าวหน้า นำสมัยและทันต่อเหตุการณ์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง นคร พันธุ์ณรงค์ (2553: 3-4) กล่าวถึง แนวความคิดในการพัฒนาวิชาชีพครู ดังนี้

1. คุณภาพของผลผลิตและประสิทธิภาพของกระบวนการผลิต เป็นเครื่องชี้ ความสำเร็จ ของวิชาชีพ
2. การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการผลิต โดยการพัฒนางานในภาวะปกติอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จะส่งผลต่อคุณภาพของผลผลิตได้ตามเป้าหมาย
3. การพัฒนางานที่เป็นการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องเรียนรู้ หลักการ วิธีการ และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในงานอาชีพ และนำมาใช้ในงานเพื่อค้นหาความรู้ สร้างความรู้ใหม่ในวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง
4. ครูที่สามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ เป็นไปตามมาตรฐาน ควร ได้รับผลตอบแทนสอดคล้องกับระดับมาตรฐานคุณภาพงานที่ปฏิบัติ
5. การพัฒนาวิชาชีพครู เป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของครูทุก คน เพื่อสร้าง ผลผลิตให้มีคุณภาพสูงขึ้นอยู่เสมอ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาครูไว้ดังนี้
(สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545ก: 23-24)

1. การปรับปรุงกระบวนการผลิต พัฒนาและเสริมสร้างแรงจูงใจให้แก่ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง
2. การทบทวนกระบวนการที่เกี่ยวกับครูทั้งหมดในเรื่ององค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหาร การศึกษา และองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ระบบเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกื้อกูล และระบบการส่งเสริมขวัญและกำลังใจ
3. การส่งเสริมการผลิตและการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มโดยเฉพาะ กลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
4. การพัฒนามาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระความรู้ความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในภาพรวมจัด อยู่ในเกณฑ์มาก ทั้งสองด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระความรู้ความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม **ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู** โดยจำแนกออกเป็นรายชื่อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่ แสดงตนว่าเป็นครูอย่างภาคภูมิใจ ลำดับที่สอง ได้แก่ มีความรักในวิชาชีพครู ลำดับที่สาม ได้แก่ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของครู และองค์กรวิชาชีพครู ลำดับรองลงมา ได้แก่ วางตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมตามลักษณะของครูวิชาชีพ โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

มีความสอดคล้องกับแนวคิดจรรยาบรรณวิชาชีพครู เนื่องจากผู้ประกอบอาชีพทุกอาชีพจะต้องมีระเบียบวิธีการปฏิบัติเป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งระเบียบหรือแนวปฏิบัตินั้นจะต้องสอดคล้องกับศีลธรรมละวัฒนธรรมอันดีของสังคม นั่นก็คือ ทุกคนทุกอาชีพจะต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของตน พิบูลย์ กระแสสุข (2542 : 23-24) กล่าวในเรื่องจรรยาบรรณของวิชาชีพครูว่ามีความจำเป็นอย่างมาก เพราะงานจัดการศึกษาจะสำเร็จลงได้เพราะครูผู้ปฏิบัติ แต่ด้วยเหตุที่ครูเป็นมนุษย์มีชีวิตจิตใจ ความรู้สึก ทำให้ครูมีความพึงพอใจมีความรักในอาชีพที่ปฏิบัติหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีอุดมการณ์ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพครูซึ่งเป็นที่คาดหวังของสังคมว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเป็นแบบอย่างแก่ศิษย์และผู้คนทั่วไป การพัฒนาส่งเสริมพฤติกรรมของครูให้เป็นไปตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู จึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะวิชาชีพครู เป็นวิชาชีพชั้นสูง มีสภาวิชาชีพ มีจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งจรรยาบรรณเป็นเรื่องของความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งจะต้องอาศัยคุณธรรมทางศาสนาเข้ามาประกอบด้วย บางอาชีพมีจรรยาบรรณเข้ามาควบคุมอย่างเคร่งครัดโดยกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร หากผู้ประกอบวิชาชีพนั้นๆ ผ่าฝืนหรือละเมิดก็จะถูกคาดโทษหรือลงโทษแล้วแต่กรณี หากร้ายแรงก็อาจจะมีการถอดถอนใบอนุญาตประกอบอาชีพนั้นด้วย พงษ์สิทธิ์ ศิริบรรณ พิทักษ์ (2553 : ออนไลน์) กล่าวว่า จรรยาบรรณวิชาชีพครู คือ กฎแห่งความประพฤติสำหรับสมาชิกวิชาชีพครู ซึ่งองค์กรวิชาชีพครูเป็นผู้กำหนด และสมาชิกในวิชาชีพทุกคนต้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด หากมีการละเมิดจะมีการลงโทษ จะต้องมึลักษณะ 4 ประการคือ

1. เป็นคำมั่นสัญญาหรือพันธผูกพันต่อผู้เรียน (Commitment to the student)
2. เป็นคำมั่นสัญญาหรือพันธผูกพันต่อสังคม (Commitment to the society)
3. เป็นคำมั่นสัญญาหรือพันธผูกพันต่อวิชาชีพ (Commitment to the profession)
4. เป็นคำมั่นสัญญาหรือพันธผูกพันต่อสถานปฏิบัติงาน (Commitment to the employment practice)

โดยสำนักเลขาธิการคุรุสภา (2541) ได้กำหนดจรรยาบรรณของครูไว้ 9 ประการ ดังนี้

1. ครู ต้องรักเมตตา โดยให้ความเอาใจใส่และช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจ ในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์ โดยเสมอหน้า

2. ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มที่มีความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ
3. ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้ง กาย วาจา และจิตใจ
4. ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์
5. ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติและไม่ให้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ
6. ครูย่อมพัฒนาทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ
7. ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
8. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์
9. ครูพึงประพฤติ ปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

ดังที่ บวร ทองยงค์ (2543:33-34) กล่าวว่าในการประกอบวิชาชีพนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องมีความสามารถในการควบคุมจรรยาบรรณของผู้ประกอบอาชีพนั้นๆ โดยมีข้อจำกัดที่ชัดเจนเพื่อสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ และต้องมีองค์กรที่ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแล ซึ่งกำหนดให้มีการออกใบอนุญาตในการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นตัวควบคุมจรรยาบรรณของผู้ประกอบอาชีพ ถ้าไม่มีมาตรการหรือองค์กร ในการพิจารณาผู้กระทำผิดจรรยาบรรณครู ก็สามารถก่อให้เกิดความเสื่อมในวิชาชีพได้ ดังนั้นการที่มีจรรยาบรรณในวิชาชีพนั้น จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีจริยธรรมในตัวเองอย่างสูง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสาระความรู้ความเป็นครูของผู้ตอบแบบสอบถาม **ด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการ**โดยจำแนกออกเป็นรายข้อตามลำดับคะแนนความสำคัญ ลำดับที่หนึ่ง ได้แก่มีความสามารถในการตัดสินใจในการทำงานได้อย่างเหมาะสม ลำดับที่สอง ได้แก่ กล้าแสดงความคิดเห็น ลำดับที่สาม ได้แก่ ยอมรับในเหตุผลและการวิเคราะห์วิจารณ์จากบุคคลอื่น โดยทั้งหมดจัดอยู่ในเกณฑ์มาก

มีความสอดคล้องกับ พรชัย หันจันทร์ (2552: ออนไลน์) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของครูไว้ดังนี้

- 1) ครูจะต้องเป็นนักวิจัย เก็บข้อมูลให้ละเอียดว่าปัญหาสังคมในปัจจุบันมีอะไรที่ครูจะต้องร่วมมือแก้ไข

2) ครูต้องเป็นนักวิเคราะห์ เมื่อหาข้อมูลมาพร้อมก็นำปัญหาเหล่านั้นมาวิเคราะห์ต้นตอของปัญหาให้ละเอียด

3) ครูต้องเป็นนักวิจารณ์ทั้งปัญหาของตนเอง ของนักเรียนและสังคมด้วยวิธีจิตวิทยาเพื่อความกระจ่างของปัญหา ครูจะต้องเป็นคนกล้าที่จะแสดงว่าครูเข้าใจปัญหาและพร้อมที่จะแก้ปัญหา

4) ครูจะต้องมีความสามารถนำคุณค่าของบทเรียนมาเป็นตัวเชื่อมโยงผสมผสานให้เกิดการแก้ไขปัญหาในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วน นิภาภัทร ร้อยดาพันธ์ (2545: 34-35) ได้กล่าวถึงบทบาทเฉพาะตัวของครู บทบาทที่มีต่อนักเรียนและบทบาทที่มีต่อสังคม ดังนี้

1) บทบาทเฉพาะตัว ครูจะต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ทันสมัย รักการอ่าน การค้นคว้า เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเองอยู่เสมอ และประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบในด้านคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม โดยที่การศึกษาค้นคว้า วิจัยให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นหลัก จัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนของตน รวมถึงการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยยึดหลักว่า ทุกสถานที่ ทุกแห่งเป็นแหล่งเรียนรู้ และทุกสิ่งทุกอย่างที่พบล้วนเป็นสื่อการเรียนการสอน

2) บทบาทต่อนักเรียน ครูต้องเป็นผู้แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนรู้จักการศึกษา ค้นคว้า เป็นผู้จัดประสบการณ์ให้เด็กโดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้เกี่ยวข้องกับชีวิตและสิ่งซึ่งเป็นที่ต้องการของผู้เรียนและสังคม แนะนำผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นโดยจัดให้มีประสบการณ์ต่างๆ โดยต้องเลือกจัดเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการทางจิตวิทยาของผู้เรียน รวมถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีประโยชน์ มีความสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้ ให้สามารถทำงานเป็นกลุ่ม มีวินัยในตนเอง ให้ความรัก ความเอาใจใส่ อบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ของสังคม

3) บทบาทต่อสังคม ครูมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งครูจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชน ทั้งในด้านคุณลักษณะส่วนตัวของครู เจตคติต่ออาชีพ นิสัยในการทำงาน ศีลธรรม ความกล้า ความจริงใจ และความตรงต่อเวลาและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ครูเป็นสมาชิกของสังคมโรงเรียนจึงควรเป็นผู้ฟังที่ดี เต็มใจทำงาน คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น และนับถือประเพณีของโรงเรียน และเป็นสื่อกลางของโรงเรียนและชุมชน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง กลุ่มสาระการเรียนรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู พบว่า ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มที่หนึ่งและสาระการเรียนรู้กลุ่มที่สอง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูไม่แตกต่างกัน

การทดสอบสมมติฐาน

1. ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแปรด้านบุคลิกส่วนตัว ตัวแปรด้านบริบทของสถาบัน ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน กับ คุณลักษณะความเป็นครูไม่แตกต่างกัน พบว่า เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง กลุ่มสาระการเรียนรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู พบว่า ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มที่หนึ่งและสาระการเรียนรู้กลุ่มที่สอง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูไม่แตกต่างกัน ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพรศิริ เทียนอุดม (2546) ได้ศึกษาปัจจัยส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของครูต้นแบบ พบว่า ปัจจัยส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานทั้ง 3 ปัจจัย อันได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเกี่ยวกับงาน และปัจจัยเกี่ยวกับองค์กร มีความสำคัญในระดับมาก สำหรับคุณภาพชีวิตการทำงานมีระดับความเป็นจริงอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน คือ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน โอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของตนเอง การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความสัมพันธ์กับผู้อื่น สิทธิส่วนบุคคลและความเป็นประโยชน์เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม และคุณภาพชีวิตการทำงานมีระดับความเป็นจริงในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ ค่าตอบแทนที่เพียงพอละยุติธรรม สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความสมดุลระหว่างชีวิตงานและชีวิตด้านอื่น ๆ รวมทั้งยังพบว่าครูต้นแบบที่มีระดับการศึกษา และระดับตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีปัจจัยส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวม ไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน

2. คุณลักษณะความเป็นครู ของของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีความแตกต่างกัน พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูที่มีต่อระดับชั้นที่สอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในทุกด้าน ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพรศิริ เทียนอุดม (2546) ได้ศึกษาปัจจัยส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของครูต้นแบบ พบว่า ปัจจัยส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานทั้ง 3 ปัจจัย อันได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเกี่ยวกับงาน และปัจจัยเกี่ยวกับองค์กร มีความสำคัญในระดับมาก สำหรับคุณภาพชีวิตการทำงานมีระดับความเป็นจริงอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน คือ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน โอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของตนเอง การทำงานร่วมกับผู้อื่นและความสัมพันธ์กับผู้อื่น สิทธิส่วนบุคคลและความเป็น

ประโยชน์เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสังคม และคุณภาพชีวิตการทำงานมีระดับความเป็นจริงในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ ค่าตอบแทนที่เพียงพอละยุดิธรรม สภาพการทำงานที่มีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความสมดุลระหว่างชีวิตงานและชีวิตด้านอื่นๆ รวมทั้งยังพบว่าครูต้นแบบที่มีระดับการศึกษา และระดับตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีปัจจัยส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวแปรด้านบุคลิกส่วนตัว ตัวแปรด้านบริบทของสถาบัน ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน กับ คุณลักษณะความเป็นครูมีความสัมพันธ์กัน พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูไม่มีความสัมพันธ์กันในทุกด้าน ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ โดยมีความขัดแย้งกับงานวิจัยของศรีเพชร จันทร์สองศรี (2548) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่าระดับพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเรียงจากมากไปน้อย คือ การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน การจัดการเรียนการสอน และการกำหนดภารกิจของโรงเรียน พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูวิชาชีพของนักศึกษา และทำการประเมินผลโครงการวิจัยเป็นรูปธรรม
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบลักษณะความเป็นครูวิชาชีพกับสถาบันใกล้เคียงเพื่อหาข้อสรุปและความแตกต่างที่พบ และนำมาปรับใช้กับสถาบันต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลมาลย์ ชาวเนื้อดี. (2545). *องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครูมืออาชีพ ระดับประถมศึกษา*.
ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2543). *เศรษฐกิจนอกระบบต้องส่งเสริมด้วยความดีงาม* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:
<http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2004q2/article2004june28p3.htm>
- กาญจน์ เรืองมนตรี. (2547). *องค์ประกอบภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารและการจัดการศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวปฏิรูปการศึกษา: เขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม.วิทยานิพนธ์ กศ.ด.พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.ถ่ายเอกสาร.*
- กาญจนา แก้วเทพ. (2545). *สื่อมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรส โพรดักส์.
- กันติศ ชลสินธุ์. (2545). *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความเป็นครู ของกลุ่มครูกรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545). *พัฒนาผู้เรียนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์*. [Online]. เข้าถึงได้จาก
: http://www.kriengsak.com/index.php?components=content&id_content_category_main=21&id_content_=content&id_content_category_main=21&id_content.
- โกวิท ปรวาลพฤกษ์. (2541). *การพัฒนาวิชาชีพครู ในแนวคิดและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ*.
กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559)*. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2552, จาก http://www.onec.go.th/publication/s_fullplan/fullplan.pdf.
- จรัสศรี บัวรุ่ง. (2546). *บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนใน กรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.*
ถ่ายเอกสาร.
- จุฑา บุรีภักดี. (2547). *มนุษย์สัมพันธ์สำหรับครู*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ชูศรี พุทธิเจริญ. (2542). *บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาจรรยาบรรณครูในสังกัดเทศบาล*.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร์. (2542). *วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะ และความเป็นอื่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.

- ณรงค์ศักดิ์ สุมาลัยโรจน์. (2552). *เล่าสู่กันฟัง: ผู้นำทางวิชาการ*. สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2552, จาก <http://www.nidtep.go.th/files/dream3.doc>
- ณัฐสุภรณ์ หลาวทองและ สกล ชื่อธนาพรกุล.(2551). *การเปรียบเทียบความสอดคล้องของโมเดลการวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ระหว่างมาตรฐานแบบสอบเลือกตอบและมาตรฐานวัดตามการรับรู้*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัศนีย์ ศุภเมธี (2547). *การเปรียบเทียบ เจตคติที่มีต่อวิชาชีพครู และคุณลักษณะความเป็นครู ของนักศึกษาในวิทยาลัยครู ก่อนและหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แบบเต็มรูปแบบ.กรมการฝึกหัดครู,มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*.
- ธัญญาภรณ์ สมบูรณ์. (2548).*คุณลักษณะของครูที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. ถ่ายเอกสาร.*
- ธีรศักดิ์ คงเจริญ.(2545).*การประเมินคุณลักษณะครูอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 7. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.*
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2544). *ความเป็นครูไทย*. กรุงเทพฯ: ก.พลพิมพ์.
- นคร พันธุ์ณรงค์. (2553). *การพัฒนาวิชาชีพครู : สาระสำคัญที่ควรทราบ*. เชียงใหม่: โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย.
- นภาพร หงษ์ทอง, (2547). *อัตบุคคลในทัศนะของฌากส์ ลากอง*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: หน้า 18.
- นวลจันทร์ จันทร์เจริญ. (2544). *การนิเทศภายในอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพของโรงเรียนบ้านวังสาร อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก / นวลจันทร์ จันทร์เจริญ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- นิภาภัทร ร้อยดาพันธ์. (2545). *การศึกษาการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดขอนแก่นตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา).ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- นิรมล แจ่มจรัส. (2545). *เอกสารประกอบการสอนวิชาศึกษา 300 ความรู้ทั่วไปสำหรับอาชีพครู* กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- นิเทศ เจริญภักดิ์คุณ. (2543). *ศึกษาการปรับตัวของนักเรียนต่อสภาพการเรียนวิชาชีพ ประเภท
ช่างอุตสาหกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคนิคสังกัดกรมอาชีว
ศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ประสิทธิ์ ลีปรีชา. (2547). "อัตลักษณ์ทางเครือญาติของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งท่ามกลางความทันสมัย" ใน
ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, บก. *Identity Ethnic and Marginalization*. กรุงเทพฯ:
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). หน้า 203-252
- พรชัย หันจันทร์. (2552). *บทบาทและหน้าที่ของครู*. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2552, จาก
<http://www.vcharkarn.com/vblog/42056/2>
- พรทิพย์ บุญเปี่ยมตระกูล. (2543). *ศึกษาคุณลักษณะของครูที่เป็นจริงและที่คาดหวังตามทัศนะของ
นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดภูเก็ต. ปรินญาณิพนธ์.
(การบริหารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.*
- พรศิริ เทียนอุดม.(2546). *ปัจจัยส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของครูต้นแบบ.*
วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.ถ่ายเอกสาร.
- พฤกษ์ มะศิริ. (2546). *ปัญหาการพัฒนาของครูแกนนำเป็นครูต้นแบบในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.*
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2552). *จรรยาบรรณวิชาชีพครู*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2552,
จาก <http://www.edu.chula.ac.th/knowledge/rule/adm-rule.htm>
- พลุ เตชะรินทร์(2546). *เส้นทางกลยุทธ์สู่การปฏิบัติด้วย Balanced Scorecard และ Key Performance
Indicators*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิบูลย์ กระแสสุข. (2542). *การส่งเสริมพฤติกรรมครูตามจรรยาบรรณในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่.วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.*
- พิมพ์พันธ์ เดชคุปต์. (2544,ตุลาคม). *บรรยากาศการเรียนการสอน: ปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพ
การสอน*.วารสารมิตรครู.32(12):10-14
- พิศิษฎ์ คุณวโรตม์.(2546). "อัตลักษณ์และกระบวนการต่อสู้เพื่อชีวิตของผู้ติดเชื้อHIV". *อัตลักษณ์
ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร:
306-307.

- มัทนนา ปิยะมาดา (2541). การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและธนบุรี. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
- เมธี ปิณฑนนท์.(2550). การบริหารงานบุคคลในวงการศึกษ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.
- ยุพา เลิศวิริยะพงศ์.(2546).ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่องานวิชาการของโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 5.วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.,มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2550). การศึกษาและความเป็นครู. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- รัตนา บุญมัถยะและคณะ.(2546). การสังเคราะห์องค์ความรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อชุมชนเป็นสุขในภาคอีสาน : กรณีเครือข่ายอินแปง ปราชญ์ชาวบ้านภาคอีสานและชุมชนศิระชะโคก. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วราศิริ วงศ์สุนทร. (2543).การเรียนรู้อย่างมีความสุข: การวิจัยรายกรณี ครูต้นแบบด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษา.วิทยานิพนธ์ ค.ม.ม,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,กรุงเทพฯ
- วาทินี อึ้งเกลี้ยง. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนบ้านค้าย อำเภอบ้านค้าย จังหวัดระยอง. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิภา ลัคนาพรวิสิฐ. (2543)“ผลของการฝึกปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูสภาที่มีต่อคุณภาพของครู : การวิจัยเชิงคุณภาพ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.
- วิริยา ชินวรรณ และคณะ. (2550). สมานิในพระไตรปิฎก: วิวัฒนาการการตีความคำสอนเรื่องสมานิในพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทในประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2544). การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล และคณะ (2549). ผลของรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตในการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน *The Result of the life skill Development in Gncouraging the AIDS Prevention Behavior to the Undergraduate Students in the Private Higher Education Institution* .กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.

- วิชัย จันทวงศ์. (2547). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- วีระชัย จิระชาติ. (2549). *แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาแนวใหม่*. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
- ศรีเพชร จันทร์ส่องศรี. (2548). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. ถ่ายเอกสาร.
- ศิรดา พรหมเทพ. (2550). *ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร สุทัศน์ีย์. (2544). *จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2543, กรกฎาคม). *ครูของครูกับครูมืออาชีพ*. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2552, จาก <http://www.detudom.ac.th/det/general/b6.pdf>
- สมหมาย ชินนาค. (2547). “มุน” ไม่ใช่ “มูล”: *วาทกรรมต่อต้านรัฐของกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-ลาวที่ได้รับผลกระทบจากเขื่อนปากมูล*. *วาทกรรมอัตลักษณ์*. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ฝ่ายวิจัย กองวิชาชีพครู. (2541). *เอกสารเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2551). *คุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพในยุคปฏิรูปการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2551, จาก <http://www.ksp.or.th/upload/444/files/4489515.ppt#258,3,slide3>.
- เสาวคนธ์ สาทา. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวด้านการเรียน แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุภาวดี อึ้งพานิช. (2548). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.*
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2544 กันยายน). "คณะพัฒนาวิชาชีพตนเองของครูญี่ปุ่น". *วารสารวิชาการ.* 4(9):51-54;
- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2546) . *อัตลักษณ์ Identity. พิมพ์ลักษณ์ : พิมพ์ครั้งที่ 1, 41 : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.*
- อินทรา ศิลปาจารย์ (2544). *ความต้องการพัฒนาครูในการจัดการการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏจันทรเกษม. ถ่ายเอกสาร.*
- อุทัย แซ่อึ้ง.(2545). *ความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกระบี่.วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.*
- อำรุง จันทวานิช. (2541). *การประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาระทรวงศึกษานิการในแนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.*
- อุบลวรรณ ส่งเสริม .(2545). *ระดับการปฏิบัติงานของครูต้นแบบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภายหลังได้รับการคัดเลือกตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.ถ่ายเอกสาร.*
- Barker, Philip., and Yeates, Harry. (2000). *Introducing Computer Assisted Learning. Pentice Hall :London.*
- Berliner, D.C. and W.J. Tikunoff . 1976 . " *The California Bginning Teacher Evaluaion Study :Overview of the Ethnographic Study,*" *Journal of Teacher Education.*
- Callidson,Jojean Faye.(2002). *Teacher assessment of school and its relationship to student achievement. Proquest dissertation and theses [CD-ROM].* (Section 0203,part 0514,AAT 3074284.)
- Chapman,D. (1981). *A Model of Student College Choice. Journal of Higher Education.* 64(5): 492-500.
- Clark,Christopher M.(1995). *Thoughtful Teaching.* London:Cassell.
- Chickering, A.W. (1993). *Education and Identity.* Jossey – bass: San Francisco.

- Delors, Jacques & others. (1996). *Learning : The Treasure within*. Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty first Century. Paris: Unesco Publishing
- Descartes, Rene. (1596 –1650). *Meditations on First Philosophy*.
- Hoy, Wayne K ; Miskel, Cecil G. (1996) .*Education Administration : Theory Research and Practice*. 5 th New York : McGraw-Hill.
- Green, Jan. (1998). *Teacher Professionalism*. Teacher Development and School Improvement : Opening Doors from the Inside. Edited by Halsal, Rod. Buckingham: Open University Press.
- Goens, G.A. and Clover, Sharon J.R. (1991). *Mastering School Reform*. Boston : Allyn and Bacon.
- McClelland, D.C. (1973). *Test for Competence, rather than intelligence*. American Psychologists Vol.17 No.7. p. 57 – 83
- Mingucci, Monica Marcolin. (2001). *Action Research as ESL Teacher Professional Development*. Kansas : The University of Missouri.
- Lacan, J., (1977). "*The Mirror Stage as Formative of the Function of the I as Revealed in Psychoanalytic Experience*", in *Ecrits: A Selection*, New York, Norton.
- Pascarella, E.T. and Terenzini, P.T., (1985). *How college affects students*. San Francisco, CA. : Jossey-Bass Publishers.
- Peters Tom. (1982). *Re-imagin*. U.S.A : A Penguin Company.
- Whitman, Barbara Adrienne. (2002). *Professional Teaching for quality education : Characteristics of teacher certified by the National Board for Professional Teaching Standards*. Proudtest *Dissertations And Theses* [CD-ROM].
(Section 0190, part 0727, AAT 3070572.)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจตรวจแบบสอบถาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ

อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการ
สอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ พรสีมา

อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีทางการ
ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์

อาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัย
การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ ดร.นิตย ไรจน์รัตนวาณิชย์

นักวิชาการศึกษา 5 สำนักพัฒนาการศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม

อาจารย์ ดร.พิธาน พันทอง

หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามสำหรับการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำชี้แจง :

แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมความคิดเห็นในประเด็นเกี่ยวกับความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อศึกษาถึง

1. ความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.5ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูขณะนี้ถึงขั้นดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง โดยการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ให้ครบทุกข้อและครบทุกตอน แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 5 ตอน จำนวน 9 หน้า ดังนี้

ตอนที่ 1	ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน 5 ข้อ	หน้า	1-2
ตอนที่ 2		จำนวน 15 ข้อ	หน้า	3
ตอนที่ 3		จำนวน 10 ข้อ	หน้า	4
ตอนที่ 4		จำนวน 15 ข้อ	หน้า	5
ตอนที่ 5		จำนวน 52 ข้อ	หน้า	6-8

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้ทำการวิจัย

นางสาวเลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณค์

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง : โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ใน หน้าคำตอบให้ครบถ้วนตามความเป็นจริง

1. เพศ ชาย หญิง
2. สอนระดับชั้น (ระดับชั้นที่มีภาระงานสอนมากที่สุด)
 - ประถมศึกษาตอนต้น
 - ประถมศึกษาตอนปลาย
 - มัธยมศึกษาตอนต้น
 - มัธยมศึกษาตอนปลาย
3. กลุ่มสาระที่สอน
 - สาระภาษาไทย
 - สาระคณิตศาสตร์
 - สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - สาระสุขศึกษาและพลศึกษา
 - สาระวิทยาศาสตร์
 - สาระศิลปะ
 - สาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี
 - สาระภาษาต่างประเทศ

ตอนที่ 2

คำชี้แจง: ขอให้ท่านได้โปรดระบุความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวแปรด้าน
บุคลิกส่วนตัว แล้วตอบโดยวงกลม **O** ล้อมรอบคำตอบที่ตรงกับปัจจัยด้านบุคลิก
 ส่วนตัว ของท่าน โปรดตอบทุกข้อคำถามโดย ความหมายของตัวเลือกเป็นดังนี้

1 2 3 4 5
 น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับ ความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
ตัวแปรด้านบุคลิกส่วนตัว					
1. ข้าพเจ้าเลือกศึกษาต่อในสาขาวิชาชีพนี้เพราะผู้ปกครองมีส่วนในการแนะนำในการเลือกเรียนต่อ	1	2	3	4	5
2. ข้าพเจ้าเลือกศึกษาต่อในสถานศึกษาแห่งนี้เพราะตรงกับวิชาชีพที่ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะทำในอนาคต	1	2	3	4	5
3. บุคคลในครอบครัวเชื่อและยอมรับความสามารถในด้านการเรียนรู้ของข้าพเจ้า	1	2	3	4	5
4. บุคคลในครอบครัวมีส่วนช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาเจตคติและบุคลิกภาพของข้าพเจ้า	1	2	3	4	5
5. ข้าพเจ้าต้องการให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและสังคม	1	2	3	4	5
6. ข้าพเจ้าสนใจในความรู้ใหม่ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้	1	2	3	4	5
7. เมื่อเห็นเพื่อนประสบความสำเร็จในการเรียน ข้าพเจ้ารู้สึกอยากจะขยันเรียนเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จบ้าง	1	2	3	4	5
8. ข้าพเจ้าเชื่อว่าปัญหาทุกอย่างสามารถแก้ไขได้โดยใช้สติปัญญาของตัวเอง	1	2	3	4	5
9. ข้าพเจ้าคิดว่าการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพในอนาคตเป็นการเสียเวลา	1	2	3	4	5

ตอนที่ 3

คำชี้แจง: ขอให้ท่านได้โปรดระบุความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวแปรด้าน
บริบทของสถาบัน แล้วตอบโดยวงกลม **O** ล้อมรอบคำตอบที่ตรงกับการรับรู้ของท่าน
ต่อบรรยายภาคองค์การในโรงเรียนของท่าน โปรดตอบทุกข้อคำถามโดย ความหมายของ
ตัวเลือกเป็นดังนี้ดังนี้

1 2 3 4 5
น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับ ความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
หลักสูตร – การเรียนการสอน					
1. มีโปรแกรมการเรียนที่มีลักษณะเป็นโครงการความร่วมมือที่จัดให้บัณฑิตทำงานร่วมกับหน่วยงานภายนอก	1	2	3	4	5
2. มีโปรแกรมให้ปฏิบัติงานด้านความเป็นครูภายในสถาบันการศึกษา	1	2	3	4	5
3. มีโปรแกรมให้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครู	1	2	3	4	5
4. มีการจัดให้ศึกษาดูงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	1	2	3	4	5
5. มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพกับหน่วยงานภายนอก ในลักษณะหลักสูตรเสริม	1	2	3	4	5
6. ได้รับการบริการให้คำแนะนำในการศึกษาและเลือกวิชาเรียนจากสถาบัน	1	2	3	4	5
7. มีความรู้สึกเหมือนคนหลงทาง เมื่อเข้าเรียนปีแรก	1	2	3	4	5
8. อาจารย์ได้จัดอุปกรณ์ประกอบการสอนตรงตามเนื้อหา	1	2	3	4	5
ประสบการณ์ในชั้นเรียน - ประสบการณ์นอกชั้นเรียน					
9. มีการทบทวนบทเรียนกับเพื่อนนอกชั้นเรียน	1	2	3	4	5
10. ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดกับเพื่อนๆ	1	2	3	4	5
11. ได้ร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนต่างกลุ่ม / ต่างคณะ / ต่างสถาบัน	1	2	3	4	5
12. ได้รับเอกสาร จุลสาร ตำราหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการและที่เกี่ยวข้องจากสถาบัน	1	2	3	4	5
13. ได้รับคำแนะนำเรื่องการเรียนจากเพื่อนรุ่นเดียวกันและจากรุ่นพี่	1	2	3	4	5
14. ได้ทบทวนบทเรียนขณะอยู่ที่บ้าน	1	2	3	4	5
15. ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดตามลำพัง	1	2	3	4	5

ตอนที่ 4

คำชี้แจง: ขอให้ท่านได้โปรดระบุความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวแปรด้าน
สภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน แล้วตอบโดยวงกลม **○** ล้อมรอบคำตอบที่ตรงกับ
 ความคิดเห็นของท่านต่อคุณลักษณะของครูในโรงเรียนของท่าน โปรดตอบทุกข้อคำถาม
 โดย ความหมายของตัวเลขเป็นดังนี้

1 2 3 4 5
 น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับ ความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
1. มีความพึงพอใจที่ได้เรียนในสาขาวิชาเอกที่กำลังศึกษานี้	1	2	3	4	5
2. มีความรู้สึกเบื่อหน่ายรายวิชาเอกที่เรียน	1	2	3	4	5
3. จะเปลี่ยนไปเรียนสาขาวิชาเอกอื่นเมื่อมีโอกาส	1	2	3	4	5
4. เมื่อข้าพเจ้าสำเร็จการศึกษา ข้าพเจ้าจะประกอบอาชีพอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	1	2	3	4	5
5. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพทางการศึกษา เป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อประเทศ	1	2	3	4	5
6. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพทางการศึกษา เป็นอาชีพที่มีเกียรติ	1	2	3	4	5
7. ข้าพเจ้าคิดว่าการมีเพื่อนต่างคณะ ต่างสถาบัน ทำให้ข้าพเจ้าปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ต่างๆได้ดี	1	2	3	4	5
8. ข้าพเจ้าคิดว่าเพื่อนนอกสถาบันช่วยให้ข้าพเจ้าเรียนดีขึ้น	1	2	3	4	5
9. ข้าพเจ้าคิดว่าเพื่อนต่างสถาบันมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนตนเองของข้าพเจ้าน้อยมาก	1	2	3	4	5
10. ถ้าในระหว่างเรียนข้าพเจ้ามีโอกาสทำงานพิเศษที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาเอก เพื่อนในที่ทำงานมีส่วนส่งเสริมให้ข้าพเจ้ามีความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานวิชาชีพได้ดีกว่าเพื่อนในชั้นเรียน	1	2	3	4	5

ตอนที่ 5

คำชี้แจง: ขอให้ท่านได้โปรดระบุความคิดเห็นที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับ**คุณลักษณะของความเป็นครู** แล้วตอบโดยวงกลม **O** ล้อมรอบคำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ต่อคุณลักษณะของครูในโรงเรียนของท่าน โปรดตอบทุกข้อคำถามโดย ความหมายของตัวเลือกเป็นดังนี้

1	2	3	4	5
น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับ ความคิดเห็น				
ความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู					
1. สร้างมนุษยสัมพันธ์กับนักเรียนด้วยความจริงใจ	1	2	3	4	5
2. ให้ความสำคัญและให้โอกาสนักเรียนทุกคนภายในห้องเรียนในการสอนแต่ละครั้ง	1	2	3	4	5
3. จัดกิจกรรมเน้นกระบวนการกลุ่ม โดยให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างเหมาะสม	1	2	3	4	5
4. ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าซักถาม	1	2	3	4	5
5. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ	1	2	3	4	5
6. ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อมีเหตุผลในการอภิปรายซักถาม หรือการตอบแก้ปัญหา	1	2	3	4	5
7. ส่งเสริมให้นักเรียนแก้ปัญหาการเรียน การทำงาน และตัดสินใจด้วยตนเองโดยใช้เหตุผลมาพิจารณาในการตัดสินใจ	1	2	3	4	5
คุณลักษณะของครูที่ดี					
8. มีความรู้และความสามารถจัดกิจกรรมได้ตามหลักสูตรการจัดการศึกษา	1	2	3	4	5
9. มีความรู้ด้านมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1	2	3	4	5
10. มีความสามารถในการวางแผนดำเนินงานในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ	1	2	3	4	5
11. มีความสามารถในการจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้ฝึกกระบวนการคิด การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง	1	2	3	4	5
12. มีความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก โดยผ่านกิจกรรมทุกกิจกรรมที่จัดตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1	2	3	4	5
13. มีการประเมินพัฒนาการที่หลากหลายและมีการจัดทำกรเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อสรุปการประเมินพัฒนาการ นำไปพัฒนาเด็กต่อไป	1	2	3	4	5
การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู					
14. ข้าพเจ้ามีความรู้เรื่องหลักสูตรและเนื้อหาที่สอน	1	2	3	4	5
15. ข้าพเจ้าเตรียมการสอนล่วงหน้าทุกครั้งก่อนสอน	1	2	3	4	5
16. ข้าพเจ้าสร้างแบบทดสอบให้ตรงกับจุดประสงค์	1	2	3	4	5
17. ข้าพเจ้ามีความสามารถในการประเมินผลตามสภาพจริง	1	2	3	4	5
18. ข้าพเจ้าอุทิศตนเพื่อการสอน	1	2	3	4	5

ตอนที่ 5 (ต่อ)

1 2 3 4 5
 น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับ ความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
19. ข้าพเจ้าใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่ประกอบการสอน	1	2	3	4	5
20. ข้าพเจ้าสามารถผลิตสื่อการสอนที่หลากหลายและสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	1	2	3	4	5
21. ข้าพเจ้ารายงานผลการเรียนในรูปแบบต่างๆให้นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ	1	2	3	4	5
การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้					
22. ข้าพเจ้าเป็นคนที่รักที่จะก้าวไปข้างหน้า เต็มใจทำงานหนัก อุทิศเวลาให้งาน	1	2	3	4	5
23. ข้าพเจ้าติดตามข่าวสารต่างๆจากหนังสือพิมพ์เป็นประจำ	1	2	3	4	5
24. ข้าพเจ้าสืบค้นข้อมูลที่ต้องการศึกษา โดยใช้ระบบอินเทอร์เน็ตอยู่เสมอ	1	2	3	4	5
25. ข้าพเจ้าเลือกใช้วิธีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาตนเองและงานได้อย่างต่อเนื่อง	1	2	3	4	5
26. ข้าพเจ้าสามารถบูรณาการความรู้เดิมและความรู้ใหม่แล้วประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหน้าที่งานของข้าพเจ้าเอง	1	2	3	4	5
27. ข้าพเจ้านำความรู้ที่ได้จากการอ่านหรือการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนางานด้านการสอนอย่างต่อเนื่อง	1	2	3	4	5
เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู					
28. ข้าพเจ้าได้ศึกษาหาความรู้ทางวิชาการเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	1	2	3	4	5
29. ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงานต่างๆ ด้วยความเต็มใจ	1	2	3	4	5
30. ข้าพเจ้าจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน	1	2	3	4	5
31. ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกปฏิบัติงานต่างๆ ตามศักยภาพของตน	1	2	3	4	5
32. ข้าพเจ้านำข้อมูลข่าวสารในสังคมปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน	1	2	3	4	5
33. ข้าพเจ้าใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน	1	2	3	4	5
ทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู					
34. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ	1	2	3	4	5
35. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่น่าเบื่อ	1	2	3	4	5
36. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ	1	2	3	4	5
37. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่หางานทำยาก	1	2	3	4	5
38. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่บั่นทอนสุขภาพจิต	1	2	3	4	5
39. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ทำทลายความสามารถ	1	2	3	4	5
40. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่นับถือของคนในสังคม	1	2	3	4	5

ตอนที่ 5 (ต่อ)

1 2 3 4 5
 น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ข้อคำถาม	ระดับ ความคิดเห็น				
	1	2	3	4	5
จรรยาบรรณวิชาชีพครู					
41. มีความรักในวิชาชีพครู	1	2	3	4	5
42. อุทิศตนในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนเกิดการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ อย่างเท่าเทียมกัน	1	2	3	4	5
43. วางตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมตามลักษณะของครูวิชาชีพ	1	2	3	4	5
44. มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา เสียสละ ซื่อสัตย์ ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	1	2	3	4	5
45. ยกย่องชมเชยเพื่อนครูที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการสอน	1	2	3	4	5
46. แสดงตนว่าเป็นครูอย่างภาคภูมิใจ	1	2	3	4	5
47. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของครู และองค์กรวิชาชีพครู	1	2	3	4	5
48. เมื่อมีผู้เข้าใจผิดเกี่ยวกับวงการวิชาชีพครู ก็ชี้แจงทำความเข้าใจให้ถูกต้อง	1	2	3	4	5
การเป็นผู้นำทางวิชาการ					
49. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1	2	3	4	5
50. กล้าแสดงความคิดเห็น	1	2	3	4	5
51. ยอมรับในเหตุผลและภาวะวิเคราะห์วิจารณ์จากบุคคลอื่น	1	2	3	4	5
52. มีความสามารถในการตัดสินใจในการทำงานได้อย่างเหมาะสม	1	2	3	4	5

ภาคผนวก ค

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)
เป็นรายชื่อและรวมทุกด้าน

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านบุคลิกส่วนตัว

ตัวแปร	ระดับปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
1. ข้าพเจ้าเลือกศึกษาต่อในสาขาวิชาชีพนี้เพราะผู้ปกครองมีส่วนในการแนะนำในการเลือกเรียนต่อ	3.57	1.28	มาก
2. ข้าพเจ้าเลือกศึกษาต่อในสถานศึกษาแห่งนี้เพราะตรงกับวิชาชีพที่ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะทำในอนาคต	3.83	1.01	มาก
3. บุคคลในครอบครัวเชื่อและยอมรับความสามารถในด้านการเรียนรู้ของข้าพเจ้า	3.64	1.05	มาก
4. บุคคลในครอบครัวมีส่วนช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาเจตคติและบุคลิกภาพของข้าพเจ้า	3.51	1.25	มาก
5. ข้าพเจ้าต้องการให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและสังคม	3.64	1.05	มาก
6. ข้าพเจ้าสนใจในความรู้ใหม่ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้	3.89	1.03	มาก
7. เมื่อเห็นเพื่อนประสบความสำเร็จในการเรียน ข้าพเจ้ารู้สึกอยากจะขยันเรียนเพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จบ้าง	3.83	1.02	มาก
8. ข้าพเจ้าเชื่อว่าปัญหาทุกอย่างสามารถแก้ไขได้โดยใช้สติปัญญาของตัวเอง	3.75	1.04	มาก
9. ข้าพเจ้าคิดว่าการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพในอนาคตเป็นการเสียเวลา	3.56	1.13	มาก
รวม	3.69	1.09	มาก

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านบริบทของสถาบัน

ตัวแปร	ระดับปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
หลักสูตร – การเรียนการสอน			
1. มีโปรแกรมการเรียนที่มีลักษณะเป็นโครงการความร่วมมือที่จัดให้บัณฑิตทำร่วมกับหน่วยงานภายนอก	3.52	1.51	มาก
2. มีโปรแกรมให้ปฏิบัติงานด้านความเป็นครูภายในสถาบันการศึกษา	3.72	1.07	มาก
3. มีโปรแกรมให้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นครู	3.92	0.97	มาก
4. มีการจัดให้ศึกษาดูงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากับการศึกษา	3.65	1.14	มาก
5. มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพกับหน่วยงานภายนอก ในลักษณะหลักสูตรเสริม	3.69	1.02	มาก
6. ได้รับการบริการให้คำแนะนำในการศึกษาและเลือกวิชาเรียนจากสถาบัน	4.32	0.74	มาก
7. มีความรู้สึกเหมือนคนหลงทาง เมื่อเข้าเรียนปีแรก	4.13	0.79	มาก
8. อาจารย์ได้จัดอุปกรณ์ประกอบการสอนตรงตามเนื้อหา	3.79	1.07	มาก
รวม	3.84	1.03	มาก
ประสบการณ์ในชั้นเรียน - ประสบการณ์นอกชั้นเรียน			
9. มีการทบทวนบทเรียนกับเพื่อนนอกชั้นเรียน	3.72	1.12	มาก
10. ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดกับเพื่อนๆ	3.75	1.05	มาก
11. ได้ร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนต่างกลุ่ม / ต่างคณะ	3.60	1.06	มาก
12. ได้รับเอกสาร จุลสาร ตำราหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการและที่เกี่ยวข้องจากสถาบัน	3.62	1.11	มาก

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านบริบทของสถาบัน (ต่อ)

ตัวแปร	ระดับปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
13. ได้รับคำแนะนำเรื่องการเรียนรู้จากเพื่อนรุ่นเดียวกันและจากรุ่นพี่	3.79	1.03	มาก
14. ได้ทบทวนบทเรียนขณะอยู่ที่บ้าน	3.38	1.34	ปานกลาง
15. ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในห้องสมุดตามลำพัง	3.71	1.07	มาก
รวม	3.65	1.11	มาก

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน

ตัวแปร	ระดับปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
1. มีความพึงพอใจที่ได้เรียนในสาขาวิชาเอกที่กำลังศึกษานี้	3.73	1.20	มาก
2. มีความรู้สึกเบื่อหน่ายรายวิชาเอกที่เรียน	3.79	1.00	มาก
3. จะเปลี่ยนไปเรียนสาขาวิชาเอกอื่นเมื่อมีโอกาส	3.57	1.08	มาก
4. เมื่อข้าพเจ้าสำเร็จการศึกษา ข้าพเจ้าจะประกอบอาชีพอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	3.67	1.08	มาก
5. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพทางการศึกษาเป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อประเทศ	3.79	1.06	มาก
6. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพทางการศึกษาเป็นอาชีพที่มีเกียรติ	3.68	1.04	มาก
7. ข้าพเจ้าคิดว่าการมีเพื่อนต่างคณะ ต่างสถาบัน ทำให้ข้าพเจ้าปรับตัวเข้ากับบุคคลและสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี	3.53	1.29	มาก
8. ข้าพเจ้าคิดว่าเพื่อนนอกสถาบันช่วยให้ข้าพเจ้าเรียนดีขึ้น	3.73	1.03	มาก

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน (ต่อ)

ตัวแปร	ระดับปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	การแปลความหมาย
9. ข้าพเจ้าคิดว่าเพื่อนต่างสถาบันมีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนตนเองของข้าพเจ้าน้อยมาก	3.67	1.08	มาก
10. ถ้าในระหว่างเรียนข้าพเจ้ามีโอกาสทำงานพิเศษที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาเอก เพื่อนในที่ทำงานมีส่วนส่งเสริมให้ข้าพเจ้ามีความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานวิชาชีพได้ดีกว่าเพื่อนในชั้นเรียน	3.69	1.23	มาก
รวม	3.68	1.10	มาก

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของความเป็นครู

คุณลักษณะของความเป็นครู	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
ความสำคัญ บทบาท หน้าที่ ภาระงานของครู			
1. สร้างมนุษยสัมพันธ์กับนักเรียนด้วยความจริงใจ	3.52	1.05	มาก
2. ให้ความสำคัญและให้โอกาสนักเรียนทุกคนภายในห้องเรียนในการสอนแต่ละครั้ง	3.73	1.09	มาก
3. จัดกิจกรรมเน้นกระบวนการกลุ่ม โดยให้ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างเหมาะสม	3.78	1.05	มาก
4. ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าซักถาม	3.70	1.05	มาก
5. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ	3.62	1.14	มาก
6. ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อมีเหตุผลในการอภิปรายซักถาม หรือการตอบแก้ปัญหา	3.61	1.16	มาก

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของความเป็นครู (ต่อ)

คุณลักษณะของความเป็นครู	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปรผล
7. ส่งเสริมให้นักเรียนแก้ปัญหาการเรียน การทำงาน และตัดสินใจด้วยตนเองโดยใช้เหตุผลมาพิจารณาในการตัดสินใจ	3.80	1.01	มาก
รวม	3.68	1.07	มาก
คุณลักษณะของครูที่ดี			
8. มีความรู้และความสามารถจัดกิจกรรมได้ตามหลักสูตรการจัดการศึกษา	3.93	0.74	มาก
9. มีความรู้ด้านมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.52	1.14	มาก
10. มีความสามารถในการวางแผนดำเนินงานในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ	3.65	1.09	มาก
11. มีความสามารถในการจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้ฝึกกระบวนการคิด การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง	3.74	1.06	มาก
12. มีความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก โดยผ่านกิจกรรมทุกกิจกรรมที่จัดตามหลักการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.77	1.06	มาก
13. มีการประเมินพัฒนาการที่หลากหลายและมีการจัดทำกรเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อสรุปการประเมินพัฒนาการ นำไปพัฒนาเด็กต่อไป	3.66	1.12	มาก
รวม	3.71	1.03	มาก

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของความเป็นครู (ต่อ)

คุณลักษณะของความเป็นครู	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปรผล
การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถภาพความเป็นครู			
14. ข้าพเจ้ามีความรู้เรื่องหลักสูตรและเนื้อหาที่สอน	3.56	1.15	มาก
15. ข้าพเจ้าเตรียมการสอนล่วงหน้าทุกครั้งการสอน	3.71	1.06	มาก
16. ข้าพเจ้าสร้างแบบทดสอบให้ตรงกับจุดประสงค์	3.93	0.96	มาก
17. ข้าพเจ้ามีความสามารถในการประเมินผลตาม สภาพจริง	3.61	1.07	มาก
18. ข้าพเจ้าอุทิศตนเพื่อการสอน	3.63	1.10	มาก
19. ข้าพเจ้าใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสมัยใหม่ประกอบการ สอน	3.77	1.06	มาก
20. ข้าพเจ้าสามารถผลิตสื่อการสอนที่หลากหลายและ สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	3.73	1.06	มาก
21. ข้าพเจ้ารายงานผลการเรียนในรูปแบบต่างๆให้ นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ	3.70	1.07	มาก
รวม	3.70	1.06	มาก
การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้			
22. ข้าพเจ้าเป็นคนที่รักที่จะก้าวไปข้างหน้า เต็มใจ ทำงานหนัก อุทิศเวลาให้งาน	3.95	0.92	มาก
23. ข้าพเจ้าติดตามข่าวสารต่างๆจากหนังสือพิมพ์ เป็นประจำ	3.89	1.01	มาก
24. ข้าพเจ้าสืบค้นข้อมูลที่ต้องการศึกษา โดยใช้ระบบ อินเตอร์เน็ตอยู่เสมอ	3.72	1.11	มาก
25. ข้าพเจ้าเลือกใช้วิธีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารเพื่อพัฒนาตนเองและงานได้อย่างต่อเนื่อง	3.83	1.04	มาก
26. ข้าพเจ้าสามารถบูรณาการความรู้เดิมและความรู้ ใหม่แล้วประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหน้าทำงานของ ข้าพเจ้าเอง	3.67	1.04	มาก

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของความเป็นครู (ต่อ)

คุณลักษณะของความเป็นครู	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปรผล
27. ข้าพเจ้านำความรู้ที่ได้จากการอ่านหรือการศึกษา มาปรับปรุงและพัฒนางานด้านการสอนอย่าง ต่อเนื่อง	3.39	1.13	ปานกลาง
รวม	3.74	1.04	มาก
เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู			
28. ข้าพเจ้าได้ศึกษาหาความรู้ทางวิชาการเพื่อพัฒนา ตนเองอยู่เสมอ	3.73	1.05	มาก
29. ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมงานในการ ปฏิบัติงานต่างๆ ด้วยความเต็มใจ	3.70	1.09	มาก
30. ข้าพเจ้าจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรมให้กับผู้เรียน	3.51	1.13	มาก
31. ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกปฏิบัติงาน ต่างๆ ตามศักยภาพของตน	3.82	1.08	มาก
32. ข้าพเจ้านำข้อมูลข่าวสารในสังคมปัจจุบันมา ประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน	3.68	1.06	มาก
33. ข้าพเจ้าใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความ หลากหลายตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน แต่ละคน	3.61	1.12	มาก
รวม	3.61	1.08	มาก

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของความเป็นครู (ต่อ)

คุณลักษณะของความเป็นครู	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปรผล
ทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู			
34. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ	3.59	1.07	มาก
35. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่น่าเบื่อ	3.65	1.08	มาก
36. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต้องมี จรรยาบรรณในวิชาชีพ	3.76	1.05	มาก
37. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ทำงานทำยาก	3.79	1.14	มาก
38. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่บั่นทอน สุขภาพจิต	3.73	1.06	มาก
39. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่ทำทลาย ความสามารถ	3.71	1.11	มาก
40. ข้าพเจ้าคิดว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่นับถือของคน ในสังคม	3.75	1.07	มาก
รวม	3.71	1.08	มาก
จรรยาบรรณวิชาชีพครู			
41. มีความรักในวิชาชีพครู	3.78	1.09	มาก
42. อุทิศตนในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนเกิดการ พัฒนาเต็มตามศักยภาพ อย่างเท่าเทียมกัน	3.67	1.09	มาก
43. วางตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเหมาะสมตาม ลักษณะของครูวิชาชีพ	3.71	1.05	มาก
44. มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา เสียสละ ซื่อสัตย์ ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	3.68	1.10	มาก
45. ยกย่องชมเชยเพื่อนครูที่ประสบความสำเร็จ เกี่ยวกับการสอน	3.67	1.06	มาก
46. แสดงตนว่าเป็นครูอย่างภาคภูมิใจ	3.80	1.05	มาก

ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของความเป็นครู (ต่อ)

คุณลักษณะของความเป็นครู	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปรผล
47. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของครู และองค์กร วิชาชีพครู	3.73	1.12	มาก
48. เมื่อมีผู้เข้าใจผิดเกี่ยวกับวงการวิชาชีพครู ก็ ชี้แจงทำความเข้าใจให้ถูกต้อง	3.62	1.10	มาก
รวม	3.70	1.08	มาก
การเป็นผู้นำทางวิชาการ			
49. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.56	1.10	มาก
50. กล้าแสดงความคิดเห็น	3.74	1.06	มาก
51. ยอมรับในเหตุผลและการวิเคราะห์วิจารณ์จาก บุคคลอื่น	3.63	1.09	มาก
52. มีความสามารถในการตัดสินใจในการทำงานได้ อย่างเหมาะสม	3.88	1.06	มาก
รวม	3.70	1.07	มาก

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู จำแนกตามด้านต่าง ๆ โดยภาพรวม

คุณลักษณะของครู	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปรผล
1. ตัวแปรด้านบุคลิกส่วนตัว	3.70	0.38	มาก
2. ตัวแปรด้านบริบทของสถาบัน	3.76	0.29	มาก
3. ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบัน	3.69	0.40	มาก
4. คุณลักษณะของความเป็นครู	3.71	0.16	มาก
รวม	3.72	0.31	มาก

ภาคผนวก ง
หนังสือราชการ

ที่ ศษ 0519.12/ 1๖๐3

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

16 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ ดร.นิตย์ โรจน์รัตนวาณิชย์

เนื่องด้วย นางสาวเลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาคุณลักษณะเชิงวิชาชีพของ นิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์ ดร.จรรุวรรณ พลอยดวงรัตน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการศึกษาคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวเลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 086-319-1072

ที่ ศธ 0519.12/ 1๖๐๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

16 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์

เนื่องด้วย นางสาวเลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาคุณลักษณะเชิงวิชาชีพของ นิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์ ดร.จรรุวรรณ พลอยดวงรัตน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระ สุภากิจ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการศึกษาคุณลักษณะเชิงวิชาชีพ ของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวเลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 086-319-1072

ที่ ศธ 0519.12/1205

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

16 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน เลขาธิการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน

เนื่องด้วย นางสาวเลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาคุณลักษณะเชิงวิชาชีพของ นิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์ ดร.จรรุวรรณ พลอยดวงรัตน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระ สุภากิจ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ดร.พิธาน พันทอง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการศึกษา คุณลักษณะเชิงวิชาชีพของนิสิตหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวเลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 086-319-1072

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศธ 0519.12/ 206

วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวเลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณค์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การศึกษาคุณลักษณะ เชิงวิชาชีพของนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” โดยมี อาจารย์ ดร.จรรุวรรณ พลอยดวงรัตน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระ สุภากิจ เป็นคณะกรรมการควบคุม การทำปริญญาโท ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ศิริ สุเสารัง และ รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ พรสีมา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการศึกษาคณะคุณลักษณะ เชิงวิชาชีพของนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวเลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณค์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศธ 0519.12/1677

วันที่ 8 มีนาคม 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวเลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร” โดยมี อาจารย์ ดร.จรรุวรรณ พลอยดวงรัตน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระ สุภากิจ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 5 จำนวน 264 คน ตอบแบบสอบถามการศึกษาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในระหว่างเดือน มีนาคม 2553

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวเลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวเลิศลักษณ์ วงศ์สุวรรณค์
วันเดือนปีเกิด	19 สิงหาคม 2524
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	501/6 ถนนจรัลสนิทวงศ์ ซอยจรัลสนิทวงศ์ 35 แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร 10700
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2545	ค.บ. (ดนตรีสากล) จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2553	กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ